

STATISTICKÝ ZPRAVODAJ STATISTICKÝ ZPRAVODAJ STATISTISCHE NACHRICHTEN

O B S A H :

	Strana		Strana
Obyvatelstvo.		Cizinecký ruch.	
Přirozená měna obyvatelstva v roce		Cizinecký ruch v září až lednu	
1938	33	1938/39	54
Problém mladých	34		
Zemědělství.		Ceny.	
Vepřový brav podle stavu dne		Velkoobchodní a maloobchodní	
1. července 1938	36	ceny v lednu a únoru 1939 . .	56
Drůbež podle stavu dne 1. čer-			
vence 1938	36	Doprava.	
Osev ozimů na podzim roku 1938	37	Motorová vozidla s hlediska hlav-	
Průběh hlavních meteorologických		ních územních změn	58
prvků v době podzimního osevu	37		
Střední selské statky	38	Práce.	
		Trh práce	59
Průmysl a vnitřní obchod.		Zaměstnanost na počátku r. 1939	61
Výroba ovocných, zeleninových a		Mzdy v lednu 1939	63
rybích konserv v r. 1935 a v le-		Stávky a výluky v r. 1938 podle	
tech 1928—1934	39	měsíců	64
Domácká práce u nás a územní		Stávky a výluky v lednu 1939 . .	64
změny	45		
Nová statistika pohybu živností . .	51	Různé.	
		Vynálezy a patenty v r. 1938 . .	64
Zahraniční obchod.		Filmová výroba v r. 1938	64
Zahraniční obchod za leden 1939	52	Jaké je dnešní složení členstva In-	
		ženýrské komory	65
		Přehled časopisů a knih.	

Příloha tabulková
Priloha tabuľková
Tabellenbeilage

OZUBENÁ KOLA všech druhů
PŘEVODOVÉ SKŘÍNĚ redukční

BENZINOVÉ MOTORY

dvoutaktní a čtyřtaktní, vzduchem i vodou chlazené

Přívěsné LODNÍ MOTORY traktorové

JOSEF WALTER

PRAHA XVII. - Košíře, Tel. 405-97, 464-95

Dámské vlněné, hedvábné, prací látky
a veškeré bílé zboží.

ROH ŽELEZNÉ A HAVELSKÉ UL.

Z A D Á N O

CORONA-ZEPHYR

nový model přenosného stroje pouze

K 1340.-

GIBIAN A SPOL., Praha II., Štěpánská 32.

Anglické nepromokavé pláště a oděvy
DUNLOP-MACINTOSH

Generální zastoupení

J. O. JECH, PRAHA I.,

ulice Karoliny Světlé číslo 8.

Telefon: 320-41, 320-42.

vigo

obchodní dům, módní zboží ve velkém i malém,

Praha I., Celetná ul. 9.

Telefon 649-20.

Co je to
Macintosh?

Macintosh je mezinárodní jméno používané pro pojmenování nepromokavého pláště. Vynálezce Mr. MACINTOSHE začal s výrobou nepromokavých pláštů roku 1824, které jsou vyráběny v anglických továrnách na gumové výrobky DUNLOP.

— Tamtéž vyrábějí se i veškeré oděvy, tedy i nejluxusnější raglány z nejlepších anglických látek, jupičky, saka, kalhoty pro pány a dámské oděvy pro sport, golf i vycházku z látek vlněných, flanelových, přízových, gabardinových, tweedových, poplínových atd. Veškeré látky jsou dobře impregnované, takže voda se do nich nevsaje.

*Koste obuv
Trapo + Sana
a nohy Uás
bolet nebudou*

**Schwarz
Panská 5**

tempo
tempo
tempo

Budte
výkonnější

Používejte
razítek

Praha VIII
J.F. Peterka
Primátorská 58
Tel. 805-29

VEŠKERÁ RAZÍTKA

úřední (všech druhů i velikostí)
a kancelář. potřeby la jakostí
vyrábí a státním úřadům

— dodává výhradně

Pražská Peterkova razítkárna

a prodejna kancelářských potřeb
v Praze VIII.

V. HODEK,

výroba leteckých přístrojů,

PRAHA VII., V ZÁVĚTRÍ 3.

Telefon číslo 710-96.

STATISTICKÝ ZPRAVODAJ

Ročník II.

V Praze 15. března 1939.

Číslo 3.

Obyvatelstvo.

Přirozená měna obyvatelstva v roce 1938.

Pre jesenné udalosti poklesol počet sobášov pod úroveň roku 1935 a o niečo sa zväčšila všeobecná úmrtnosť. Porodnosť sa však celý rok udržovala na úrovni nepatrne zvýšenej, takže prebytok živo narodených sa oproti r. 1937 zväčšil priemerne o 3%.

Infolge der Herbstereignisse ist die Ehehäufigkeit unter den Stand d. J. 1935 gesunken, während die allgemeine Sterblichkeit etwas gestiegen ist. Die Geburtlichkeit hat sich während des ganzen Jahres auf einem unbedeutend höheren Stand behauptet, so daß der Überschuß der Lebendgeborenen gegenüber 1937 durchschnittlich um 3% größer ist.

Vývoj přirozené měny obyvatelstva na nynějším státním území můžeme aspoň v nejhrubších rysech sledovati na základě přehledu 1 a) v tabulkové příloze. Obsahuje za léta 1930—38 hlavní úhrnná data zpracovaná podle obcí pro jednotlivé autonomní celky, avšak v územním rozsahu z 20. listopadu 1938, jenž v detailech není ještě konečný. Jinak jsou to data definitivní, s výjimkou let 1937 a 38, jež pocházejí teprve z prvního, předběžného zpracování.

Podzimní události zajisté nezůstanou bez nepříznivých následků ani v přirozené měně obyvatelstva. Ve sňatečnosti se projeví ihned. Až do září 1938 se udržovala na zvýšené úrovni dvou posledních let, avšak ve 4. čtvrtletí klesla o 25% oproti r. 1937. Tím se snížil počet sňatků uzavřených za celý rok 1938 na 78.576, což jest o 7,2% méně nežli roku předcházejícího. Tak prudký pokles sňatečnosti nebyl u nás zaznamenán od r. 1923; tehdy však to byl pokles z úrovně poměrně vysoké, kdežto tentokrát se tím snižuje sňatečnost pod minimum z r. 1935. Absolutně bylo sice toho roku uzavřeno téměř stejně mnoho sňatků jako loni, ale v poměru k počtu obyvatelů je to 7,7 na 1000 oproti 7,8 na 1000. Onen potěšitelný vzestup sňatečnosti, který r. 1936 vyvolala nová hospodářská konjunktura, netrval tedy dlouho.

Na tomto poklesu sňatečnosti je pozoruhodné, že se jeví vlastně jen ve východní polovině státu, což při analogickém poklesu v letech 1922/23 nebylo. V Čechách činil tento loňský pokles pouze 3,4% a na Moravě 5,3%, takže v obou těchto zemích zůstává úhrn stejný jako roku 1936; na Slovensku však loni ubylo sňatků oproti r. 1937 průměrně o 13,4%, v Podkarpatské Rusi dokonce o 22,1%. Tyto rozdíly do jisté míry souvisí asi se skutečností, že specifická sňatečnost, respektující věkové složení obyvatelstva, byla vždy na Slovensku, a zvláště na Podkarpatské Rusi, značně vyšší, nežli v zemích českých. Loni však měl tento neobyčejný pokles sňatečnosti v obou východních zemích své příčiny zvláštní, neboť se projevuje až ve 4. čtvrtletí. Je docela možné, že byl způsoben jen opožděným hlášením sňatků; zatím se to však nedá zjistiti. Upozorňujeme ještě, že Morava loni již druhý rok vykazuje vyšší všeobecnou

sňatečnost nežli Čechy, což nebyvalo. — Úhrnná data podle zemí za poslední tři léta uvádí následující přehled:

	Počet sňatků - Eheschließungen 1938			
	1936	1937	abs.	na - auf 1000
Čechy - Böhmen . . .	37.815	39.217	37.890	8,2
Morava a Slezsko -				
Mähren u. Schlesien	19.541	21.094	19.979	8,35
Slovensko - Slowakei	19.028	19.752	17.100	6,5
Podk. Rus ² -Karpatoružland	4.395	4.631	3.607	5,8
	80.779	84.694	78.576	7,7

Je přirozené, že v porodnosti se zatím nejeví žádná reakce na loňskou krizi. Toho podzimu se naopak narodilo u nás ještě o 5,4% více dětí nežli v stejném čtvrtletí 1937. Rok 1938 zde tedy představuje výjimečný rok slabého vzestupu. V celku se loni narodilo na celém nynějším státním území 187.795 živých dětí, což jest o 4.009 více nežli roku předcházejícího a o 2.305 více nežli roku 1936. Na 1.000 obyvatelů připadalo průměrně 18,3 živě narozených, r. 1937 jen 18,0. Taková natalita 18‰/00 nepředstavuje ovšem při naší průměrné délce života nic víc než minimum, při němž se naše populace ještě může udržeti na nezměněné výši. Neznamená tedy ona nepatrně zvýšená porodnost r. 1938 nijaké zlepšení naší populační situace. Fakticky jest ostatně o něco nižší nežli 18,3‰/00; toto číslo je totiž poměr k počtu obyvatelstva vypočteného ke středu roku, kdežto skutečný počet obyvatelů ke konci roku byl v důsledku mimořádných přesunů zajisté aspoň o čtvrt milionu větší.

Z velmi rozdílné úrovně porodnosti jednotlivých našich zemí vyplývá i rozdílný spád vývojové křivky. V nynější fázi jest nejmírnější v českých zemích, kde již poklesla příliš hluboko, spád poměrně nejprudší pozorujeme v Podkarpatské Rusi, neboť tam je to pokles z úrovně mimořádně vysoké. Tak i roku 1938 byl onen malý vzestup porodnosti největší v českých zemích, kde činil 4,2% (absolutně 4.212), na Slovensku však bylo živě narozených jen o 759 více, t. j. o 1,2%, v Podkarpatské Rusi pak dokonce o 962 čili o 4,4% méně. Při tom je charakteristické, že v Čechách byl loňský vzestup porodnosti slabší nežli na Moravě, 3,5 : 5,3%, ačkoliv v Čechách jest nyní porodnost minimální. Na Moravě se loni porodnost zvedla na úroveň z roku 1934, v Čechách dosáhla jen úrovně z r. 1936. Přehled o porodnosti v posledních třech letech podává podle zemí následující přehled:

	Počet živě narozených - Lebendgeborene			
	1936	1937	abs.	na - auf 1000
Čechy - Böhmen . . .	63.019	61.470	63.601	13,8
Morava a Slezsko -				
Mähren u. Schlesien	38.798	39.456	41.537	17,4
Slovensko - Slowakei	62.187	60.991	61.750	23,6
Podk. Rus - Karpatoružland	21.486	21.869	20.907	33,5
	185.490	183.786	187.795	18,3

Není pochyby o tom, že podzimní krise měla bezprostřední vliv také na úmrtnost. V prvních třech čtvrtletích bylo zemřelých celkem o něco méně nežli roku předcházejícího — průměrně o ½% — ale ve 4. čtvrtletí se jeví oproti 1937 vzestup o 9,4%; při sestupné tendenci všeobecné úmrtnosti je to tím nápadnější. Za celý rok zemřelo loni na nynějším státním území 138.785 osob oproti 136.230 roku 1937, takže v ročním úhrnu se onen vzestup snižuje na necelá 2%. V poměru k počtu obyvatelů stoupla všeobecná úmrtnost v posledních dvou letech z 13,3 na 13,55‰. Ve skutečnosti byla r. 1938 patrně o málo nižší, neboť zajisté byli mezi zemřelými i uprchlíci, jichž neznámý úhrn nebyl při výpočtu úmrtnosti brán v poměr.

Pokud jde o jednotlivé země, je toto malé zvýšení všeobecné úmrtnosti v obráceném poměru k její úrovni. V zemi Moravskoslezské, kde je nejnižší, zaznamenáváme vzestup poměrně největší, o 4,2%, v Čechách činí jen 2,6%, na Slovensku ani ne 1%, v Podkarpatské Rusi však, kde je úmrtnost nejvyšší, klesla naopak o 4%. V českých zemích se jeví nápadný vzrůst násilných smrtí v podzimním čtvrtletí: oproti 4. čtvrtletí roku 1937 přibýlo sebevražd o celou čtvrtinu (25,5%), smrtelných úrazů a poranění a násilných smrtí celkem o 30,6%. Úhrnná mortalitní data pro jednotlivé země jsou podána v následujícím přehledu:

Úhrn zemřelých - Gestorbene

	1936	1937	1938	
			abs.	na - auf 1000*)
Čechy - Böhmen . . .	59.655	60.143	61.715	13,4
Morava a Slezsko -				
Mähren u. Schlesien	29.519	28.699	29.899	12,5
Slovensko - Slowakei	36.079	36.981	37.197	14,2
Podkarpatská Rus -				
Karpatorußland . .	11.759	10.407	9.974	16,0
	137.012	136.230	138.785	13,55

S hlediska všeobecné hygieny jest poněkud uspokojivá aspoň úmrtnost kojenců. Ve věku do 1 roku zemřelo roku 1938 celkem 22.650 dětí, což je sice jen o 379 méně nežli roku 1937, ale při zvýšené porodnosti přece jen znamená malý pokrok. Na 1000 toho roku živě narozených připadalo zemřelých do 1 roku loni průměrně 120,6, kdežto předloni 125,3. Kojenecká úmrtnost se více méně snížila ve všech zemích s výjimkou Moravskoslezské, kde však přes to zůstává poměrně nejnižší. Ukazují to následující data:

Kojenecká úmrtnost - Säuglingssterblichkeit

	1937		1938	
	abs.	na - auf 1000*)	abs.	na - auf 1000*)
Čechy - Böhmen . . .	6.601	107,4	6.535	102,7
Morava a Slezsko -				
Mähren u. Schlesien	3.705	93,9	3.946	95,0
Slovensko - Slowakei	9.246	151,6	8.883	143,8
Podkarpatská Rus -				
Karpatorußland . .	3.477	159,0	3.286	157,2
	23.029	125,3	22.650	120,6

Hrubá bilance přirozené měny obyvatelstva za celý rok však není zatím zvláště nepříznivá, neboť

*) Na 1000 toho roku živě narozených — auf 1000 Lebendgeborene.

ona hluboká porucha národního života nastala až na podzim. Při tom trvala zvýšená porodnost po celý rok, takže přebytek živě narozených je nepatrně t. j. o 3% větší nežli roku 1937. Loňského roku bylo živě narozených o 49.010 více nežli zemřelých, což činí v poměru k počtu obyvatelů 4,8%. Na klesající linii našeho přirozeného přírůstu znamená rok 1938 jen nepatrný vzestup z minima roku 1937, který zajisté se ukáže jen přechodným, nepodaří-li se snížit aspoň úmrtnost. Ale ta je nyní pod vlivem oněch velmi silných středních ročníků, jež počínají stárnouti. — Připojujeme data podle zemí, jež ostře charakterisují jejich rozdílnou populační situaci:

Přirozený přírůstek - Geburtenüberschuß

	1936	1937	1938	
			abs.	na - auf 1000*)
Čechy - Böhmen . . .	3.364	1.327	1.886	0,4
Morava a Slezsko -				
Mähren u. Schlesien	9.279	10.757	11.638	4,9
Slovensko - Slowakei	26.108	24.010	24.553	9,4
Podkarpatská Rus -				
Karpatorußland . .	9.727	11.462	10.933	17,5
	48.478	47.556	49.010	4,8

Svým nepatrným přebytkem živě narozených, jenž nedosahuje ani ½ promille, jeví se Čechy již i laikovi jako země vymírající. Demograf ovšem ví, že ani na Moravě již nynější porodnost nestačí k udržení populace; onen malý přebytek živě narozených (5‰) jest způsoben jen mimořádně příznivým věkovým složením, jež zatím snižuje úmrtnost. Země populačně aktivní jsou u nás jen Slovensko a zvláště Podkarpatská Rus. Na přirozeném přírůstu obyvatelstva v celém státě participuje nyní Slovensko celou polovinou, Morava a Podkarpatská Rus podílem asi stejným, 24% resp. 22%, Čechy, země nejlidnatější, však necelými 4%. KĚ.

Problém mladých.

Populačný rozbor ukazuje, že heslo „mladí napred“ nemá populačný podklad. Ale príslušníkov ročníkov o niečo starších je viac, než v ktoromkoľvek inom ročníku. Ide teda pod heslom mladých o to, umiestiť zpočiatku na vyššie miesta o niečo starších a nie o umiestenie najmladších.

Eine Analyse der Bevölkerung zeigt, daß das Schlagwort „Jugend voran!“ vom Gesichtspunkt der Bevölkerungsstatistik keine Grundlage hat. Dagegen sind die unmittelbar nachfolgenden Jahrgänge jetzt stärker als je vorher. Es handelt sich also bei diesem Schlagwort um die Besetzung der höheren Stellen durch diese etwas älteren Jahrgänge und nicht um die Unterbringung der Jugend.

Otázka mladé generace a její účasti na vedení veřejných věcí dlouho nebyla tak aktuálním problémem jako v nynější době. Při nové organizaci našeho státu po říjnovém otřesu hlásila se mladá generace také energicky o svoji účast, jako dosud nepamatujeme. Jak si vysvětlíme tento postup mladých? Co je příčinou jeho náhlosti a prudkosti?

Příčinu můžeme v našich poměrech hledati pravděpodobně pouze v nepoměru volných míst k počtu

mladých uchazečů o tato místa. Jakým způsobem tento nepoměr vznikl? Úbytkem míst nebo neobyčejnou početností mladých ročníků? Zkoumejme napřed druhou možnost.

Zmenšíme-li číselný stav mladých ročníků, jak byly zachyceny sčítáním z roku 1930, dle pravděpodobné úmrtnosti a srovnáme-li je se stavem mladých v dřívějších dobách, dle jichž potřeb byly upraveny pracovní příležitosti, sledáme, že počet mladých v souboru pracujícího obyvatelstva byl mnohem větší než dnes. To platí i jdeme-li hodně daleko do minulosti, takže vlastně s populačního hlediska již dávno nebyly poměry mladých lidí tak příznivé jako dnes.

Ponevadž věková hranice mladých není nijak přesně stanovena a také věková hranice lidí v produktivním věku je plynulá (ve veřejných službách nejčastěji do 60 let, v soukromých službách někdy později a v samostatném povolání ještě později), musíme vypočítati poměr mladých k celku produktivního obyvatelstva v několika obměnách. Počítáme-li s mužským obyvatelstvem v Čechách a srovnáváme-li počet mladých v celku mužů v produktivním věku, dostaneme v letech 1880, 1900, 1930 a 1938 vesměs cifry potvrzující výhodné poměry pro dnešní mládež.

Považujme napřed za mladé věkovou skupinu od 20 do 30 let a za muže v produktivním věku skupinu od 20 do 60 let. V roce 1880 tvořili mladí ze 40 ročníků v produktivním věku asi jednu třetinu (32,90%), v roce 1900 zhruba asi stejnou část (34,45%) a také v roce 1930 (34,17%). Za to v roce 1938 je jich mnohem méně, pouze asi jedna čtvrtina (25,82%). Tato změna je způsobena tím, že ve věkové skupině mladých jsou již obsaženy slabé válečné ročníky, v nichž porodnost hluboko poklesla. Za posledních 58 let nebyla tedy mladá generace nikdy početně tak slabá, jako nyní. Dřívější vývoj až do roku 1930 vyznačoval se naopak mírným vzestupem mladých v poměru ke starším mužům v produktivním věku. Teprve potom nastává prudký pokles, téměř zlom. Je-li tedy zachován dosavadní počet míst pro mladé, mělo by se vlastně nedostávat mladých lidí.

Zcela podobný zlom nám ukazují cifry poměru mladých k ostatním ročníkům v produktivním věku, vymežíme-li si generaci mladých jako skupinu 20 až 35letých. V roce 1880 tvořila věková skupina 20 až 35letých 46,91% ze 40 ročníků v produktivním věku, pak pozvolna její početnost vzrůstala (v r. 1900 47,31%, v r. 1930 49,10%), načež v roce 1938 poklesla prudce na 42,15%.

Analogický obraz dostaneme, chceme-li za muže v produktivním věku považovati ještě 60 až 70leté. Poměr mladých ve věku 20 až 30 let k této větší skupině mužů v produktivním věku (t. j. od 20—70 let) je dán těmito ciframi: mladí tvořili ze skupiny mužů v produktivním věku v roce 1880 16,6%, v roce 1900 16,8%, v roce 1930 17,9% a v roce 1938 13,3%. Chceme-li zjistiti vztah mladých v širším vymezení k ostatním mužům v produktivním věku rovněž ve vymezení širším, t. j. věkové skupiny 20 až 35letých ke skupině mužů v produktivním věku ve věku 20 až 70 let, dojdeme k obdobným cifrám. V roce 1880 tvořili mladí z celku mužů v produktivním věku 23,7%, v roce 1900 23,9%, v roce 1930 25,3% a v roce 1938 21,7%. I tyto cifry ukazují počátečný vzrůst a po roce 1930 prudký pokles. Populačně tedy není důvodů, aby tlak mladých ročníků na starší byl silnější než doposud, spíše naopak.

Nepochází-li tedy nynější tlak mladých od nejmladších, hledejme, nepochází-li od poněkud starších ročníků také ještě mladých mužů. Zkusme považovati za mladé věkovou skupinu 30 až 40letých a hledejme, jaký byl jejich poměr ve věkové skupině mužů v produktivním věku 20 až 60 let. Tito „mladí“ tvořili z celku mužů v produktivním věku v roce 1880 27,20%, v roce 1900 26,85%, v roce 1930 26,91% a v roce 1938 pojednou 32,94%. Analogickou řadu s náhlým vzestupem dostaneme v poměru 30 až 40letých k větší skupině 20 až 70letých. V této skupině tvořili mladí v roce 1880 24,20%, v roce 1900 24,19%, v roce 1930 24,12%, v roce 1938 však tvoří 29,22%, tedy opět mnohem více než dříve. Tato cifra ukazuje na těžisko populačního tlaku.

Pro správné vymezení skupiny tlačící nejvíce na starší ročníky je ke 30 až 40letým třeba přidati ještě poslední dva silné ročníky mladší věkové skupiny 28 a 29letých, eventuelně ještě další dva početně o něco slabší, ale ještě silné ročníky 26 a 27letých. Ubere-li pak ze skupiny 30 až 40letých poslední tři poněkud slabší ročníky, dostaneme věkovou skupinu 26 až 37letých, která představuje jádro populačního tlaku v dnešním boji mladých o uplatnění.

Jde tedy vlastně o boj starších ročníků ze skupiny mladých, nikoliv o skutečně mladé. Proto také nejde ve skutečnosti tolik o umístění mladých, nýbrž o boj starších z mladých, kteří nebojují o umístění vůbec, nýbrž o vedoucí místa, držena dosud starší generací. Heslo mladí vpřed, bylo tedy ne dost přesně formulováno a proto také nebylo správně chápáno. Nejde o místa pro mladé, nýbrž o vyšší místa pro poněkud starší.

Přesto naše odpověď je dosud neúplná. Sám početní poměr generací na vysvětlení nestačí. Jsou zde ještě jiné společenské podmínky. Obyvatelstva v českých zemích stále ještě přibývá. Přibývalo stejně míst, t. j. možnosti uplatnění? Jiná otázka: Nestalo se ve vývoji žijící generace, že v některé době bylo příliš mnoho míst obsazeno lidmi některých ročníků a že byla porušena poměrnost v počtu generací příslušníků jednotlivých ročníků? Zdá se skutečně, že ano. Nemůžeme věc doložit ciferně, pamatujeme se však dobře, že po převratu nastoupili všichni mladší a mladí lidé do míst, často do zodpovědných míst. U vysokoškoláků byli nejmladší 24letí, kterým je dnes 44 let. Ročníky o něco starší se rovněž ovšem plně uplatnily, když starší generace z části nebyla novým režimem převzata pro svoji politickou orientaci či národní příslušnost. Nynější generace zaujímá tedy více míst, než by jí při normálním vývoji náleželo a zdržuje tak od nastoupení generaci bezprostředně následující a mladší.

Je zajímavé, že obojí skutečnosti, populační tlak i nepřiměřené obsazení míst dnešní starší generací se spojily k jednomu účinku. Jedna posiluje následky druhé. To snad již úplně vysvětlení úplnější bylo by ovšem obou generací. Pro vysvětlení úplnější bylo by ovšem nutno podati podrobnější náplň tohoto schématu. Bylo by třeba znáti počet míst v různých oborech práce a přesné věkové skupiny, které každý z jednotlivých druhů míst zastávají. Není to bohužel možno pro na-prostý nedostatek číselného podkladu.

O. M.

Zemědělství.

Vepřový brav podle stavu dne 1. července 1938.

V polovici roku 1938 bol zistený začiatok vzostupnej tendencie cyklickej, asi trojročnej vlny, ktorú pravidelne sleduje počet chovaných bravov. Po územných zmenách je náš chov bravov schopný zásobovať domácu spotrebu lepšie, ako tomu bolo predtým.

Zur Jahresmitte 1938 wurde der Beginn einer steigenden Tendenz der zyklischen, ungefähr dreijährigen Welle festgestellt, die bei der Zahl der gezüchteten Schweine regelmäßig auftritt. Nach den Gebietsveränderungen ist unsere Schweinezucht nun besser imstande den Inlandsverbrauch zu befriedigen als vorher.

Změny v počtu chovaných prasat sledují u nás stejně jako v Říši tříletý cyklus. Po letním stavu z roku 1934 dosáhli jsme zatím maxima v letním stavu 1937. Od té doby, nehledíc k sezonním variacím v průběhu roku, zřejmě prasat ubývá a podle všech znaků zjistíme v datech z konce roku 1938 ještě další pokles. Srovnání s minulostí můžeme zatím provést jen v datech o počtu prasat na celém dřívějším území. Úhrnný počet prasat klesl od 1./7. 1937 do 1./7. 1938 jen poměrně málo: ze 3,899,983 kusů na 3,826,642 kusy; tedy o 1,9%. V rozřídění prasat do jednotlivých kategorií věkových nalézáme však přesvědčivé doklady o tom, že proces omezování chovu byl v té době v začátcích, že později pokračoval intenzivněji, a že v současné době došlo teprve k pronikavějšímu omezení, což se velmi pravděpodobně potvrdí ze zpracování dat o stavu z 1. ledna 1939. Z pochopitelných důvodů projevuje se omezování chovu prasat v počátečních stadiích nejméně v počtu starších prasat pro výkrm, potom v pečenářích, více již v počtu starých plemenic a nejméně v počtu mladých plemenic. Tyto z minula známé tendence zjišťujeme i srovnáním dat o zmíněných kategoriích z léta 1937 a z léta 1938. Počet vykrmovaných větších prasat (půlletých a starších) stoupl za tento rok dokonce ještě ze 453,942 kusů na 500,252 kusy, t. j. o 10,2%. V počtu mladších vykrmovaných prasat (do půl roku stáří) zjišťujeme, že proces omezování chovu se započal právě krátce před sčítáním: z 1,896,496 kusů klesl počet pečenářů na 1,851,656 kusů, t. j. o 2,4%. Počet starých plemenic byl v té době zatím omezen asi ve stejné míře: ze 383,909 kusů na 372,720 kusů, t. j. o 2,9%. Že se od té doby začal chov prasat radikálně omezovat, o tom svědčí data o nejmladších plemenných prasnicích, t. j. půlročních až ročních; jejich stav se přestal doplňovat tou měrou jako dříve a jejich úhrnný počet se zmenšil ze 170,349 na 146,812 kusů, t. j. o 13,8%.

V podrobných datech, která uveřejňujeme v tabulární části, je možno z procentických údajů zjistit jednak ztráty, které nastaly postoupením území (sloupec 4, 8, 13, 18) v úhrnném počtu prasat a v jednotlivých kategoriích, jednak podíl, který měly na úhrnném počtu prasat jednotlivé země v hranicích po Mnichovském a Vídeňském rozhodnutí (sl. 10, 15, 20). Pro všeobecné základní hodnocení těchto čísel můžeme tu uvést, že jsme ze stavu obyvatelstva v roce 1930 v celém státě ztratili 33,42%; v Čechách, na Moravě a ve Slezsku

36,25%, na Slovensku 26,42% a na Podkarp. Rusi 23,88%. Z počtu obyvatelstva na nynějším území připadá na Čechy, Moravu a Slezsko 69,4%, na Slovensko 25,0% a na Podkarp. Rus 5,6%. Ze srovnání těchto dat s příslušnými poměrnými čísly o počtu prasat ve zmíněné tabulce potvrdí si laskavý čtenář základní závěry, které jsme vyvodili již z dat o stavu hospodářského zvířectva z 1. ledna 1938 v 11.—12. čísle našeho Zpravodaje, ročník 1938.

K doplnění oně zprávy můžeme tu jen ještě konstatovat, že po úbytku 33,42% obyvatelstva (i když se tento úbytek poněkud zmenší imigrací z území připojeného k sousedním státům) bude s to náš chov prasat, omezen na celém území jen o 29,9%, zásobovat náš konsum lépe nežli byl zásobován v dřívějších hranicích státu. Omezení chovu prasat je v poměru ke ztrátě území daleko menší v českých zemích nežli na Slovensku a na Podkarp. Rusi.

Konečně z dat o českých zemích zjišťujeme, že na jejich novém území zbylo poměrně více prasníc nežli ostatních kategorií prasat, a že se tudíž v těchto zemích dá očekávat vyšší produkce selat než jakou potřebujeme k odchovu masných prasat. bt.

Drůbež podle stavu dne 1. července 1938.

V tabulární části (v tabulce společné pro drůbež a vepřový brav) uveřejňujeme data o drůbeži jednak pro původní území býv. Československa, jednak pro území, na něž bylo Československo omezeno v období po Mnichovském a Vídeňském rozhodnutí. Z poměrných čísel o ztrátách, vzniklých zmenšením území a o podílu země na úhrnu pro nové státní území může si laskavý čtenář stejným způsobem, který jsme doporučili v předcházejícím článku o vepřovém bravu zjistit sám, jak se asi změnil zásobovací poměry v tomto oboru v celém státě i v jednotlivých zemích proti poměrům na dřívějším území státu.

S drůbeží byli v tomto sčítání zjišťování také králíci. Z dat o králících jde najevo, že na novém území státu zřejmě bylo chováno králíků nepoměrně více nežli na území připojeném k sousedním státům.

Pro posouzení vývojových směrnic v chovu drůbeže uveřejňujeme níže přehled 1. a pro posouzení vztahu mezi počtem chované drůbeže a výměrou zemědělské půdy v jednotlivých zemích přehled 2.

Přehled 1. Kmenová drůbež v původních hranicích v býv. Česko-Slovensku.

Übersicht 1. Stammgeflügel in den ursprünglichen Grenzen der ehemaligen Tschecho-Slowakei.

Drůbež kmenová — Stammgeflügel

	kohouti Hähne	slépice Hennen	houseři a husy Gänse u. Gänse	kačery a kachny Enteriche u. Enten	krocani a krůty Truthähne und Truthennen	per- líčky Perli- hühner
1938 . . .	832.127	15,905.257	998.086	209.526	36.036	41.248
1937 . . .	814.787	15,796.967	987.193	196.611	34.626	33.942
1936 . . .	768.801	15,097.716	930.692	164.195	32.916	33.533
1935 . . .	786.435	15,295.969	1,094.112	167.162	36.875	32.830

Přehled 2. Hustota kmenové drůbeže na zemědělské půdě r. 1938.

Übersicht 2. Dichte des Stammgeflogels auf dem landwirtschaftlichen Boden i. J. 1938.

Země Land	Území Gebiet	Zeměděl- ská půda v ha	Na 100 ha zemědělské půdy připadá kmenové drůbeže Auf 100 ha landw. Boden entfällt Stammgeflogel					
			Landw. Boden in ha	kohoutů Hähne	sliepíc Hennen	houserů a hus Gänse u. Enten	kačerů a kachinů Erlente u. Enten	krocánů a králů Trutühne u. Truthähnen
Čechy - Böhmen	původní území ursprüngl. Gebiet	3,268.596	12,3	264,8	15,3	2,6	0,6	0,6
	nové území neues Gebiet	2,161.236	12,2	287,7	16,8	3,0	0,7	0,7
Morava a Slezsko - Mähren u. Schlesien	původní území ursprüngl. Gebiet	1,720.784	11,6	232,8	10,6	2,6	0,5	0,8
	nové území neues Gebiet	1,091.063	11,2	242,2	10,6	2,8	0,5	0,9
Slovensko - Slowakei	původní území ursprüngl. Gebiet	2,763.380	7,1	102,9	10,3	2,3	0,3	0,3
	nové území neues Gebiet	1,993.296	6,1	95,7	9,2	1,7	0,2	0,2
Podkarp. Rus - Karpatorußland	původní území ursprüngl. Gebiet	570.040	6,1	70,5	5,3	3,0	0,3	0,1
	nové území neues Gebiet	455.643	5,9	68,9	5,2	3,2	0,2	0,1
Celý býv. stát Der ganze ehem. Staat	pův. území ursprüngl. Gebiet	8,322.800	10,0	191,1	12,0	2,5	0,4	0,5
	nové území neues Gebiet	5,701.238	9,3	194,4	12,0	2,5	0,5	0,5

bt.

Osev ozimů na podzim roku 1938.

Mimoriadne pomery lanskej jesene nemaly veľký vplyv na plochu oziminy.

Die außerordentlichen Verhältnisse im vorjährigen Herbst hatten keinen wesentlichen Einfluß auf die Flächen der Wintersaaten.

V následující tabulce uvádíme výsledky předběžného šetření o plochách ozimů na podzim roku 1938 na území Československa vzniklém po Mnichovském a Vídeňském rozhodnutí ve srovnání s definitivními výsledky o plochách osevu ozimů, sklizených v roce 1938, osetých na podzim roku 1937.

Země Land	Na podzim roku im Herbst d. J.	Rok — Jahr 1938					
		Pšenice Weizen	Žito Roggen	Ječmen Gerste	proti roku — gegenüber dem Jahre 1937		
		ha	ha	ha	%	%	%
Čechy — Böhmen	1938	244.619	346.984	3.656	- 0,8	- 0,9	- 3,6
	1937	246.572	350.086	3.793			
Morava a Slezsko — Mähren u. Schlesien	1938	109.417	145.338	870	+ 1,1	+ 0,0	+ 0,9
	1937	108.223	145.288	862			
Slovensko — Slowakei	1938	202.698	151.169	453	- 2,4	- 2,5	- 6,4
	1937	207.702	155.108	484			
Podkarpatská Rus — Karpatorußland	1938	18.691	20.841	117	- 3,8	- 0,5	- 2,5
	1937	14.227	20.954	120			
Celý býv. stát — Der ganze ehem. Staat	1938	570.425	664.332	5.096	- 1,1	- 1,1	- 3,1
	1937	576.724	671.436	5.259			

Ze srovnání obojích dat jde najevo, že mimořádné poměry z loňského podzimu nevykonaly na plochy osevu ozimů téměř žádný vliv. Dobré počasí na sklonku podzimu umožnilo zemědělcům dokončit práce, ohrožené nedostatkem pracovních sil a potahů v době mobilisace. I když je omezení ploch osevu podle našich předběžných dat proti loňsku celkem bezvýznamné, je nutno upozornit, že ve skutečnosti v definitivních

datech o osevu ozimů, která vyšetříme po zaoaráni špatně přezimovavších ozimů, bude snížení proti loňsku poněkud větší, protože letos místy ozimy dosti špatně přezimovaly. Také špatný odbyt umělých hnojiv na podzim a přec jen ne dost dokonale, protože ve spěchu, provedené přípravné práce pro osev ozimů zmenšují letos poněkud naděje na sklizeň ozimého obilí.

Průběh hlavních meteorologických prvků v době podzimního osevu (září, říjen, listopad roku 1938).*

Teplota, počet jasných dní a srážky v septembri, októbri a v novembri lanskeho roku nelišily sa veľmi od normálu, čím byly dané priaznivé podmienky pre jesenný osev.

Temperatur, Zahl der klaren Tage und Niederschläge in den Monaten September, Oktober, November des vorigen Jahres unterschieden sich nicht bedeutend vom Normale, wodurch günstige Bedingungen für die Wintersaat geschaffen wurden.

Z meteorologických prvků, které mohou míti vliv na zdárný průběh polních prací při osevu, přicházejí v úvahu pouze tři: teplota, srážky a svit slunce, který je úzce spojen s počtem dnů příznivých polním pracím a podmiňuje klíčení a vzrůst zasetých obilín.

Teploty. Teploty v září v celém státě můžeme označit za normální. Průměrná měsíční teplotura nedosáhla čtyřicetiletého normálu jen o několik desetín stupňů. V první polovině září byly teploty pod normálem a navazovaly na srpnové počasy; v druhé polovině září se teploty zvýšily. Maximální teploty (+ 23° C) bylo dosaženo v třetí dekádě měsíce. Noční mrazy se vyskytly jen ojediněle ve vyšších polohách kolem 15. září. Říjen se vyznačoval vyrovnanou teplotou, která nevybočovala z mezí čtyřicetiletého normálu. Maximální teplota kolem + 20° C byla zaznamenána 10. října, minimální teploty (kolem + 1° C) v třetí dekádě měsíce. Noční slabé mrazy vyskytly se ojediněle. Sníh v nížinách v západní polovině státu nepadal. Listopad byl mimořádně teplý. Průměrná měsíční teplota byla v celém státě o + 3° C vyšší než čtyřicetiletý průměr. Maximálních teplot + 15° C bylo dosaženo kolem 7. listopadu, minimální průměrné teploty — 2,5° C okolo 26. listopadu. V nížinách byl mráz jen jeden den. Sníh padal jen místy ve vyšších polohách.

Svit slunce a počet jasných dnů. Podzim byl nejen teplý, nýbrž měl poměrně mnoho jasných a polojasných dnů s velkým počtem hodin slunečního svitu. V září bylo v celostátním průměru přibližně 12 dnů zcela jasných, pouze 8 dnů zamračených a slunce svítilo více než 200 hod., v říjnu byly pouze 3 dny zcela jasné, 14 dnů bylo zcela zamračených, slunce svítilo 100 hodin, v listopadu byly 2 dny zcela jasné, 18 dnů zcela zamračených a 60 hod. slunečního svitu. Tato data pro podzim nevybočují z normálních meteorologických podmínek pro toto roční období.

* Sestaveno podle měsíčních přehledů vydávaných Státním ústavem meteorologickým a Státním hydrologickým a hydrotechnickým ústavem T. G. Masaryka.

S r á ž k y. Úhrn spadlých srážek v pozorovaném období v celém státě nejevil rovněž pozoruhodných odchylek od normálu. Výjimku činí pouze 1. září, kdy za 1 den na celé Moravě napršelo více než 40 mm a v krajích okolo řeky Bečvy dokonce 70 až 100 mm, což způsobilo rozvodnění řeky Moravy a Bečvy. Průměrně bylo v září v celém státě asi 10 dnů se srážkami. V Čechách na západ od řeky Vltavy napršelo za celý měsíc pouze 20 mm, t. j. asi 25% 40letého průměru, na východ asi 60 mm, což činí pro jiho-východní Čechy asi 75% normálu a pro polabskou nížinu normální množství srážek. V Podkrkonoší se množstvím srážek pohybovalo mezi 80 a 100 mm (100—150% normálních srážek). Země Moravsko-slezská měla v září kromě Českomoravské vysočiny od 60—125 mm srážek čili od 125—175% normálního množství, vlivem vydatných dešťů 1. září. Kromě tohoto dne byly poměry zcela normální. Na Slovensku a na Podkarpatské Rusi přibývalo srážek s rostoucí nadmořskou výškou, a to od 20—80 mm (90—175%), a ubývalo jich od západu k východu. Na Podkarpatské Rusi spadlo asi 60—80 mm (50—75% normálu).

V ř í j n u bylo v průměru 18 dnů se srážkami, a množství srážek nevybočilo z normálních poměrů. V Čechách v údolí Ohře a v Podkrkonoší napršelo asi 60 mm, v ostatních krajích asi 40 mm. Toto množství spadlé vláhy se pohybovalo okolo normálu. Morava, Slovensko a Podkarpatská Rus měly okolo 40 mm, což značí asi 75% normálu. Měsíc listopad měl v průměru 15 dnů se srážkami, které v Čechách vydaly 40—60 mm (100—175%), v zemi Moravsko-slezské kolem 40 mm (75—125%), na Slovensku a na Podkarp. Rusi v nížinách 40 mm (75%) a na horách až 100 mm, neboli 50 až 112% normálního množství srážek!

V závěru můžeme konstatovati, že pohoda v pozorovaném období nevybočila z průměrných poměrů a místy byla velmi příznivá. Bylo dosti jasných, teplých dnů a půdě se dostalo normálního množství vláhy a tím byly vytvořeny příznivé podmínky pro podzimní osev. M. H.

Střední selské statky.

Stredné sedliacke statky vykazujú v krajinách s postupujúcou industrializáciou zvláštnu rezistenčnú schopnosť oproti všeobecným restriktívnym tendenciám v obore poľnohospodárskej výroby. V našej štatistike poľnohospodárskych závodov dokumentujú táto schopnosť dáta o výmienkach a o pachte pôdy, z ktorých je zrejmé, že pozemková držba v stredných sedliackych statkoch je najstabilnejšia. Dlhodobá usedlosť sedliackych rodov je v poslednom čase zvlášť oceňovaná s hľadiska štátne-politického.

Die mittleren bäuerlichen Betriebe weisen in den Ländern mit steigender Industrialisierung eine besondere Widerstandsfähigkeit gegen die allgemeinen Restriktionstendenzen auf dem Gebiete der landwirtschaftlichen Produktion aus. In unserer Statistik der landw. Betriebe wird diese Fähigkeit durch die Daten über die Ausgedinge und die Bodenverpachtung dokumentiert, aus denen ersichtlich ist, daß der Bodenbesitz in den mittleren bäuerlichen Betrieben am stabilsten ist. Anwesen von alteingesessenen Bauern-

geschlechtern haben in der letzten Zeit vom staatspolitischen Gesichtspunkt aus besonderen Wert gewonnen.

V Ř í š i po pronikavé revisi agrárního zřízení, při níž byla také se všech hledisek osvětlena funkce jednotlivých velikostních skupin závodů, věnuje nyní agrární politika mimořádnou pozornost středním selským statkům, v nichž zřejmě je spatřován ideální typ rolnické usedlosti. O vhodnosti statků těch kterých velikostních skupin pro státy s postupující industrialisací mohou svědčit změny v počtu jednotlivých velikostních skupin závodů v průmyslových státech, v nichž se nijak pronikavě do agrárního zřízení nezasahuje. Klasičkou zemí pro studium tohoto zjevu je Velká Británie (Spojené království). O změnách v počtu závodů těch kterých velikostních skupin v desetiletí 1927/36 podává informaci tento přehled:

Přehled - Übersicht 1.

Rok Jahr	Přes — Über 1—5 5—50 50—100 100				Úhrn všech závodů Summe aller Betriebe
	a c r ů — A c r e				
1927	103,219	295,404	82,782	98,641	580,046
1928	103,407	294,305	82,910	98,382	579,004
1929	102,832	291,647	83,262	98,299	576,040
1930	101,259	288,754	83,356	98,263	571,632
1931	99,072	285,213	83,810	98,142	566,237
1932	98,428	283,871	84,240	97,879	564,418
1933	97,234	282,332	84,346	97,650	561,562
1934	94,903	278,722	84,354	97,437	555,416
1935	93,049	274,047	84,439	97,305	548,840
1936	90,652	270,461	84,265	97,248	542,626

V rámci všeobecného zmenšení počtu zemědělských závodů jediné závody s výměrou 50—100 acrů (tedy přibližně střední selské statky ve střední Evropě) vykazují rozmnožení svého počtu. Resistence této velikostní skupiny proti všeobecným restriktivním tendencím v oboru zemědělské výroby naznačuje, že v organizaci středního selského statku a v sociálním postavení jeho hospodářů existují zvláštní síly, které i ve státech s intenzivní a postupující průmyslovou kulturou chrání jejich postavení v agrárním zřízení země. V Ř í š i po objektivních analýsách stává mezi přednostmi středních selských statků na první místo jejich ideální funkce s hlediska státně-politického. Zvláště vysoce je ceněna možnost dlouhodobé usedlosti rodin na statcích tohoto typu a tím určované charakterové znaky takových hospodářů.

I v naší statistice zemědělských závodů z r. 1930 můžeme nalézt nepřímý důkaz pro dlouhodobou usedlost hospodářů právě na středních selských statcích. Mluvíme-li u nás o středních selských statcích, máme na mysli ty usedlosti, na nichž hospodář pravidelně ještě fyzicky pracuje, nikoliv však trvale (na př. den za dnem s potahem), nýbrž spíše jen v dobách pracovního napětí, takže mu zbývá dosti času k dobrému administrativnímu řízení závodu a také pro účast na pracích ve společných hospodářských zařízeních,

na kulturu atp. V průměrných poměrech našeho státu je to velikostní skupina od 20—30 ha; patří sem však také značná část závodů s výměrou od 30—50 ha a v intenzivních krajinách i část větších závodů z velikostní skupiny od 10—20 ha. Dokumentaci pro dlouhodobou usedlost na středních selských statcích můžeme konstruovat z následujícího přehledu dat o zemědělských výměnách.

Přehled - Übersicht 2.

Velikostní skupina zemědělských závodů podle celkové výměry		Z celkového počtu závodů zatříděných výměnkem připadalo na závody, v nichž výměnkáři byli příbuzní hospodáři				
Größengruppe der landwirtschaftlichen Betriebe nach dem Gesamttausmaß		Von der Gesamtzahl der mit einem Ausgedinge belasteten Betriebe entfielen auf solche, deren Ausgedinger Verwandte des Bewirtschafter waren				
ha		v Čechách a v zemi Moravskoslezské I. Böhmen, Mähren und Schlesien		na Slovensku in der Slowakei		Úhrnem Summe
do - bis	ha	ha	%	ha	%	
do - bis	0,1	89,5	89,5	45,5	88,6	
přes - über	0,1—0,5	89,1	85,7	72,7	88,9	
„	0,5—1	91,2	90,4	97,7	91,2	
„	1—2	92,9	91,2	96,2	92,9	
„	2—5	94,9	94,0	96,1	94,9	
„	5—10	95,5	97,1	97,4	95,6	
„	10—20	95,8	97,5	95,6	95,9	
„	20—30	96,2	96,7	100,0	96,2	
„	30—50	95,9	96,3	75,0	95,9	
„	50—100	95,1	81,3	100,0	94,7	
„	100—200	87,7	64,3	100,0	85,7	
„	200—500	80,0	80,0	—	80,0	
přes - über	500	74,1	81,8	100,0	76,9	
Úhrnem - Summe		94,7	95,0	94,7	94,7	

Výměnkářů, kteří byli k hospodáři v příbuzenském poměru, je poměrně nejvíce na středních selských statcích; to značí, že tyto statky poměrně nejméně měnily své majitele.

O stabilitě držby ve skupině středních selských závodů podávají důkaz také data následujícího přehledu o rozšíření pachtu.

Přehled - Übersicht 3.

Velikostní skupina zemědělských závodů podle celkové výměry	Z celkové výměry závodů připadá na půdu připachtovanou				
	Von dem Gesamttausmaß der Betriebe entfallen auf zugepachteten Boden				
Größengruppe der landwirtschaftlichen Betriebe nach dem Gesamttausmaß	v Čechách a v zemi Moravskoslezské in Böhmen, Mähren und Schlesien		na Slovensku in d. Slowakei		Úhrnem Summe
	ha	%	ha	%	
do - bis	0,1	58,4	23,6	16,1	47,0
přes - über	0,1—0,5	43,2	18,5	14,4	36,6
„	0,5—1	31,8	15,0	12,3	26,7
„	1—2	24,5	11,8	10,2	19,5
„	2—5	18,0	9,8	9,5	15,0
„	5—10	10,6	8,9	8,4	9,8
„	10—20	6,0	7,9	5,6	6,5
„	20—30	4,5	8,0	3,8	5,1
„	30—50	5,9	8,7	5,4	6,5
„	50—100	12,9	11,2	6,7	12,0
„	100—200	22,3	15,4	8,2	18,1
„	200—500	11,7	18,5	11,6	15,6
přes - über	500	0,2	3,1	0,4	1,4
Úhrnem - Summe		9,0	8,5	4,2	8,4

Nejméně je ze všech velikostních skupin připachtované půdy ve středních selských statcích. bt.

Průmysl a vnitřní obchod.

Výroba ovocných, zeleninových a rybích konzerv v roce 1935 a v letech 1928—1934.

Clánok podáva dáta o výrobe konzerv ovocných, zeleninových a rybích v roku 1935 a 1928—1935. Výroba roku 1935 je charakterizovaná skutočnými hodnotami, vývojová tendencia v rokoch 1928—1935 indexnými číslami. Indexné čísla sú počítané nie len pre jednotlivé výrobné odvetvia zvlášť, ale i pre všetky tri výroby ako celok. Nežretelnejší vzostup proti roku 1929 prejavil sa u výroby ovocných konzerv, značne pozvolnejší je vzostup u výroby konzerv rybích, len pri konzervách zeleninových sa výroba v priebehu rokov 1928—1935 pohybuje celkom na stejnej úrovni ako v roku 1929. V indexu pre súbor všetkých troch výrob sú jednotlivé tendencie vývojové vyvážené.

Dieser Artikel enthält Daten über die Erzeugung von Obst-, Gemüse- u. Fischkonserven im Jahre 1935 und in d. J. 1928—1934. Die Erzeugung im Jahre 1935 ist durch tatsächliche Werte, die Entwicklungstendenz in den Jahren 1928—1934 durch Indexziffern charakterisiert. Die Indexziffern sind nicht nur gesondert für die einzelnen Erzeugungszweige, sondern

auch für alle drei Erzeugungen als Ganzes berechnet. Die deutlichste Zunahme gegenüber dem Jahre 1929 machte sich bei der Erzeugung von Obstkonserven bemerkbar, während bei der Erzeugung von Fischkonserven die Zunahme beträchtlich geringer ist. Bloß bei den Gemüsekonserven bewegt sich die Erzeugung im Laufe der Jahre 1928—1935 fast gänzlich auf der gleichen Höhe wie im Jahre 1929. Beim Gesamtindex für alle drei Erzeugungen sind die einzelnen Entwicklungstendenzen ausgeglichen.

Data o výrobě ovocných, zeleninových a rybích konzerv v roce 1935 a v letech 1928—1934 zjištěna byla při šetření o výrobě v průmyslu potravin, požívatin a nápojů, které bylo Státním úřadem statistickým provedeno v rámci šetření o průmyslové výrobě. Statistický materiál z tohoto šetření byl původně zpracován za celé tehdejší území býv. Česko-Slovenska a v této formě připraven pro tisk už v druhé polovici minulého roku. Po územních změnách, k nimž loňského roku došlo, ukázalo se nutným tato data upravit podle nových hranic.

Průmysl potravin, poživatin a nápojů (označovaný v našem rozřídění průmyslového podnikání pořadovým číslem XVI.) byl pro účely šetření o průmyslové výrobě rozdělen ve 24 výrobních odvětví, při čemž bylo použito 21 dotazníků. Výroba trvalých rybích konserv spolu s výrobou rybích preserv byla šetřena dotazníkem XVI. 5., výroba zeleninových konserv dotazníkem XVI. 6. a výroba ovocných konserv dotazníkem XVI. 7. Poměry v těchto výrobních odvětvích v roce 1935 budeme charakterisovat absolutními čísly, vývojovou tendenci v této spotřebě je čerstvé ovoce, na prvním místě jablka, jahody a švestky a sušené ovoce spotřebované k výrobě povidel, hlavně švestky, pak ovocná měl a různé pomocné látky, z nichž daleko nejdůležitější je řepový cukr. Po připojení území k Říši, Polsku a Maďarsku činila spotřeba hlavních surovin, polotovarů a pomocných látek ve výrobnách, které nám zůstaly v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 25,490.725 K, ve výrobnách, které nám zůstaly na Slovensku 8,901.510 K, dohromady 34,392.235 K. Na Podkarpatské Rusi výroben ovocných konserv nebylo.

I. Výroba ovocných konserv.

Spotřeba výroben ovocných konserv na původním území republiky činila v roce 1935 celkem 50,067.827 K. Hlavními položkami v této spotřebě je čerstvé ovoce, na prvním místě jablka, jahody a švestky a sušené ovoce spotřebované k výrobě povidel, hlavně švestky, pak ovocná měl a různé pomocné látky, z nichž daleko nejdůležitější je řepový cukr. Po připojení území k Říši, Polsku a Maďarsku činila spotřeba hlavních surovin, polotovarů a pomocných látek ve výrobnách, které nám zůstaly v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 25,490.725 K, ve výrobnách, které nám zůstaly na Slovensku 8,901.510 K, dohromady 34,392.235 K. Na Podkarpatské Rusi výroben ovocných konserv nebylo.

Pokud jde o výrobu, uvádíme v následující tabulce výrobu v q podle jednotlivých druhů výrobků. V prvním sloupci tabulky uvedena je výroba, jak byla pro rok 1935 původně zjištěna, t. j. závodů na bývalém území našeho státu. V druhém sloupci je výroba v roce 1935 pouze těch výroben, které zůstaly na našem území. Data druhého sloupce rozvedena jsou ve třetím a čtvrtém sloupci podle výroben v Čechách, na Moravě a ve Slezsku a výroben na Slovensku.

	Výroba v q — Erzeugung in q			
	v bývalých hranicích in den ehemaligen Grenzen v celém státě im ganzen Staat	v nových hranicích in den neuen Grenzen v celém státě im ganzen Staat	v Čechách, na Moravě a ve Slezsku in Böhmen, Mähren und Schlesien	na Slovensku in der Slowakei
Povidla - Powidel . .	73.615	49.253	46.593	2.660
Marmelády - Marmeladen	38.675	21.536	20.840	696
Jamy - Jams	2.971	1.678	1.658	20
Kompoty - Kompotte	6.012	2.924	2.924	—
Proslazované ovoce - Zuckerobst (kandiertes Obst) . . .	1.777	1.110	1.110	—
Sušené ovoce - Dörr-obst	25.656	25.656	1.856	23.800
Jiné (pektin a pod.) - Sonstige (Pektin u. ä.)	1.699	1.643	1.643	—

Obdobně uvádíme data o odbytu v roce 1935, a to nejprve podle množství v q a pak podle hodnoty v K. K tomu budiž poznamenáno, že při odbytu nebylo rozlišováno, bylo-li prodané zboží z výroby roku 1935 nebo z výroby let předchozích.

	Odbyt v q — Absatz in q			
	v bývalých hranicích in den ehemaligen Grenzen v celém státě im ganzen Staat	v nových hranicích in den neuen Grenzen v celém státě im ganzen Staat	v Čechách, na Moravě a ve Slezsku in Böhmen, Mähren und Schlesien	na Slovensku in der Slowakei
Povidla - Powidel . .	73.445	48.656	46.291	2.365
Marmelády - Marmeladen	39.442	21.472	20.912	560
Jamy - Jams	2.758	1.455	1.440	15
Kompoty - Kompotte	5.534	2.649	2.649	—
Proslazované ovoce - Zuckerobst (kandiertes Obst) . . .	1.547	950	950	—
Sušené ovoce - Dörr-obst	25.638	25.638	1.838	23.800
Jiné (pektin a pod.) - Sonstige (Pektin u. ä.)	965	909	909	—

	Odbyt v 1000 K — Absatz in 1000 K			
	v bývalých hranicích in den ehemaligen Grenzen v celém státě im ganzen Staat	v nových hranicích in den neuen Grenzen v celém státě im ganzen Staat	v Čechách, na Moravě a ve Slezsku in Böhmen, Mähren und Schlesien	na Slovensku in der Slowakei
Povidla - Powidel . .	30,923	20,916	19,963	953
Marmelády - Marmeladen	24,595	14,171	13,838	333
Jamy - Jams	3,099	1,691	1,676	15
Kompoty - Kompotte	5,593	2,534	2,534	—
Proslazované ovoce - Zuckerobst (kandiertes Obst) . . .	2,693	1,589	1,589	—
Sušené ovoce - Dörr-obst	9,699	9,699	655	9,044
Jiné (pektin a pod.) - Sonstige (Pektin u. ä.)	986	961	961	—
Úhrnem - Zusammen	77,588	51,561	41,216	10,345

Všechny výroby ovocných konserv, které jsme měli v roce 1935, spotřebovaly celkem za 1,461.855 K topiva a látek pohonných a za 6,818.427 K ostatního materiálu, čímž se rozumí v prvé řadě obaly všeho druhu a pak dřevěné, kožené a kovové předměty pro opravu strojů a výrobu náhradních součástek. Výroby, které nám zůstaly, spotřebovaly v roce 1935 topiva a látek pohonných za 992.088 K a ostatního materiálu za 4,138.405 K. Z toho připadá na výroby v Čechách, na Moravě a ve Slezsku spotřeba uhlí a látek pohonných v hodnotě 907.630 K, na výroby slovenské 84.458 K. Ostatního materiálu při výrobě spotřebovaly výroby v Čechách, na Moravě a ve Slezsku za 3,636.205 K, výroby slovenské za 502.200 K.

Při výrobě ovocných konserv bylo v roce 1935 zaměstnáno celkem 901 zaměstnanců. Z toho bylo 717 dělníků (pojištěných u Ústřední sociální pojišťovny) a 184 zaměstnanců ve vyšších službách (pojištěných u Všeobecného pensijního ústavu a náhradních ústavů). Dělníkům vyplaceno bylo na mzdách 3,126.593 K, zaměstnancům ve vyšších službách na plotech 2,290.569 K. Všichni zaměstnanci odpracovali za rok 1935 1,855.780 hodin. Přihlédneme-li pouze k výrobám, které nám po připojení území k Říši, Polsku a Maďarsku zůstaly, měly výroby v Čechách,

na Moravě a ve Slezsku v roce 1935 celkem 474 zaměstnanců. Z toho bylo 387 dělníků, jimž bylo vyplaceno na mzdách 1,703.203 K a 87 zaměstnanců ve vyšších službách, jichž platy činily 1,171.720 K. Počet všemi zaměstnanci odpracovaných hodin byl 938.069. Ve slovenských výrobních bylo zaměstnáno celkem 40 zaměstnanců, z nichž bylo 33 dělníků. Dělníkům bylo vyplaceno na mzdách 179.924 K, 7 zaměstnancům ve vyšších službách bylo vyplaceno na platech 127.820 K. Všichni zaměstnanci odpracovali dohromady 74.860 hodin.

Tolik, pokud jde o rok 1935. Data o výrobě v množství a data o zaměstnancích, odpracovaných hodinách a vyplacených mzdách a platech byla však zjištěna také ještě za roky 1928—1934. Zjištění stalo se za tím účelem, aby byl k dispozici statistický materiál pro konstrukci indexu průmyslové výroby, který se ve Státním úřadě statistickém připravuje. Sestavení indexu průmyslové výroby předpokládá vyřešení celé řady teoretických i praktických problémů; na to v této souvislosti není místa. Přípravy ke konstrukci tohoto indexu nebyly sice prozatím skončeny, poněvadž však při výrobě ovocných konzerv všechny závody, které udaly data za rok 1935, udaly je také za léta předchozí a poněvadž ani jinak se při této výrobě neprojevily skutečnosti, na něž by bylo nutno vzít zvláštní zřetel, je možno předběhnout definitivní konstrukci indexu průmyslové výroby a uvést předběžná indexní čísla, která budou charakterisovat vývojové tendence v tomto průmyslovém podnikání.

Aby bylo indexním číslem správně rozuměno, třeba si uvědomit: Podkladem jsou data o množství vyrobených druhů zboží sem spadajících, data o počtu zaměstnanců, o počtu odpracovaných hodin a o vyplacených mzdách a platech v letech 1928 až 1935. Základem pro výpočet indexů je rok 1929 (= 100). To znamená, že výroba jednotlivých druhů zboží, počet zaměstnanců atd. v jednotlivých letech je vyjádřen v procentech příslušné výroby, resp. počtu zaměstnanců atd. v roce 1929. Index sám je indexem váženým. Jako váh u indexů výrobních je použito podílů, které jednotlivé druhy výrobků měly na celkovém odbytu tohoto výrobního odvětví v roce 1935. Ostatní indexy konstruované z počtu zaměstnanců, počtu odpracovaných hodin a z obnosů vyplacených mezd a platů jsou samozřejmě indexy neváženými, poněvadž jsou to vlastně jen řady jednoduchých poměrných čísel. Do počtu byla vzata pouze data výroben, které se dodnes nacházejí na území našeho státu. Indexy nejsou konstruovány zvlášť pro Čechy, Moravu a Slezsko a zvlášť pro Slovensko, nýbrž pouze pro celý stát. Výsledkem těchto propočtů jsou následující řady indexů.

Rok Jahr	Výroba v množství Erzeugung in Mengen	Zaměstnanci úhrnem Beschäftigte insgesamt	Pouze dělníci Bloss Arbeiter	Odpracované hodiny Geleistete Arbeitsstunden	Mzdy a platy Löhne u. Gehälter
1928	97,2	93,1	92,5	92,0	88,6
1929	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1930	103,0	89,5	87,3	92,1	93,7
1931	134,0	88,3	85,8	91,0	88,0
1932	138,5	79,0	75,0	80,2	81,7
1933	159,8	84,1	82,3	86,4	80,9
1934	150,3	81,2	78,3	79,1	76,3
1935	184,3	88,6	87,5	86,3	81,4

Nejzajímavějším rysem předcházející tabulky je skutečnost, že indexy výrobní rozcházejí se velmi zřetelně s indexy o zaměstnancích, ať už je charakterisujeme jejich počtem, nebo počtem jimi odpracovaných hodin nebo jim vyplacenými mzdami a platy. Poněvadž tyto čtyři poslední řady ukazují vývoj celkem značně podobný, musíme hledat vysvětlení v řadě indexů výrobních. Vysvětlení je jednoduché. Kdybychom nevzali v úvahu celou výrobu tohoto průmyslového podnikání, nýbrž pouze výrobu povidel a marmelády, na něž z celkového odbytu připadá víc než $\frac{2}{3}$ (68,1%), shledali bychom i u indexů výrobních vývoj obdobný s ostatními řadami. Prudký vzestup v řadách indexů výrobních v letech 1931—1935 je vysvětlen tím, že skoro na čtyřnásobek množství z roku 1929 stoupla výroba sušeného ovoce, která participuje na celkovém odbytu skoro jednou pětinou (18,8%), a že bezmála na šestnáctinásobek oproti roku 1929 stoupla výroba v položce, kterou v předcházejících sestavách označujeme názvem „Jiné“ a kam v první řadě patří pektin. I když výroba těchto výrobků nečiní z úhrnné výroby ani 2%, přece jenom tak nepoměrné zvýšení zřetelně ovlivňuje úhrnný index.

Pokud jde o řady charakterisující v tomto výrobním odvětví zaměstnanost, vidíme i při této výrobě obvyklý zjev, že zaměstnanci ve vyšších službách tvoří stabilnější soubor než dělníci. Úbytky dělníků v jednotlivých letech krise jsou větší než úbytky zaměstnanců úhrnem. Poněvadž odpracované hodiny týkají se všech zaměstnanců, tedy i zaměstnanců ve vyšších službách, je užší vývojová souvislost mezi počtem odpracovaných hodin a počtem zaměstnanců úhrnem než mezi počtem odpracovaných hodin a počtem pouze dělníků. Nicméně jeví se z počtu odpracovaných hodin v jednotlivých letech zřetelně, že zmenšený počet dělníků odpracovával poměrně větší počet hodin. Je proto pochopitelné, že když se v roce 1935 projevilo zlepšení, je nejzřetelnější ve skupině dělníků. Zajímavý je rok 1933. Zlepšení projevilo se dočasně u výroby, u zaměstnanců úhrnem i u dělníků, v počtu odpracovaných hodin, jenom ne ve mzdách a platech. Naproti tomu zlepšení v roce 1935, kterému nebylo možno přiznávat více dočasný charakter, projevuje se ve všech řadách.

II. Výroba zeleninových konzerv.

Spotřeba výroben zeleninových konzerv na původním území bývalého státu činila v roce 1935 celkem 21,313.582 K. Hlavními položkami v této spotřebě je zelí a okurky, z pomocných látek ocet a sůl. Ve výrobních, které nám zůstaly po připojení území k Říši a Polsku činila spotřeba hlavních surovin a pomocných látek 10,248.882 K. Dlužno ihned připomenout, že výrobní zeleninových konzerv podrobných šetření se nacházely pouze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi jich v roce 1935 nebylo. I když tedy v dalším budeme mluvit o výrobě zeleninových konzerv v celém státě, třeba mít na mysli, že jde pouze o výrobní v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.

Data o výrobě zeleninových konzerv v množství, o odbytu v množství i v hodnotě uvedena jsou v ná-

sledujících tabulkách, zcela obdobných tabulkám z prvního oddílu:

	Výroba v q — v bývalých hranicích in d. ehemal. Grenzen	Erzeugung in q v nových hranicích in d. neuen Grenzen
Sterilované konzervy zele- ninové - Sterilisierte Ge- müsekonserven	19.878	5.701
Zeleninové konzervy naklá- dané v octě a soli - Essig- und Salzgemüsekonserven	177.474	88.653
Sušená zelenina - Dörr- gemüse	850	838

	Odbyt v q — v bývalých hranicích in d. ehemal. Grenzen	Absatz in q v nových hranicích in d. neuen Grenzen
Sterilované konzervy zele- ninové - Sterilisierte Ge- müsekonserven	20.124	5.143
Zeleninové konzervy naklá- dané v octě a soli - Essig- und Salzgemüsekonserven	174.952	89.944
Sušená zelenina - Dörr- gemüse	749	737

	Odbyt v 1000 K — v bývalých hranicích in d. ehemal. Grenzen	Absatz in 1000 K v nových hranicích in d. neuen Grenzen
Sterilované konzervy zele- ninové - Sterilisierte Ge- müsekonserven	8,943	2,256
Zeleninové konzervy naklá- dané v octě a soli - Essig- und Salzgemüsekonserven	34,162	15,552
Sušená zelenina - Dörr- gemüse	983	956
Úhrnem — Zusammen . . .	44,088	18,764

Výroby zeleninových konzerv v bývalých hranicích našeho státu spotřebovaly celkem za 667.245 K topiva a látek pohonných a za 6.964.092 K ostatního materiálu při výrobě, čímž stejně jako v předcházejícím oddílu se rozumějí v první řadě obaly všeho druhu a pak dřevěné, kožené a kovové předměty pro opravu strojů a výrobu náhradních součástek. U výroben, které nám zůstaly, činila v roce 1935 spotřeba topiva a látek pohonných 240.670 K a spotřeba ostatního materiálu při výrobě 1.766.068 K.

Při výrobě zeleninových konzerv bylo v roce 1935 zaměstnáno celkem 1.551 zaměstnanců. Z toho bylo 1.416 dělníků (pojištěných u Ústřední sociální pojišťovny) a 135 zaměstnanců ve vyšších službách (pojištěných u Všeobecného pensijního ústavu a ústavů náhradních). 1.551 zaměstnanců odpracovalo v tomto roce dohromady 1.931.436 hodin. Dělníkům bylo na mzdách vyplaceno 3.265.056 K, zaměstnancům ve vyšších službách na platech 1.885.767 K. Obdobná data pouze pro výroby, které nám zůstaly, jsou: 803 zaměstnanců úhrnem, z toho 749 dělníků a 54 zaměstnanců ve vyšších službách. Mzdy činily 1.531.714 K a platy 605.122 K. Odpracováno bylo celkem 822.451 hodin.

Pokud jde o vývojové tendence, indexní čísla pro toto průmyslové podnikání počítána obdobným způsobem jako v předcházejícím oddíle jsou:

Rok Jahr	Výroba v množství Erzeugung in Mengen	Zaměstnanci úhrnem Beschäftigte insgesamt	Pouze dělníci Bloß Arbeiter	Odpracované hodiny Geleistete Arbeitsstunden	Mzdy a platy Löhne u. Gehälter
1928	95,7	98,6	98,6	100,1	101,4
1929	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1930	99,7	100,4	100,5	99,3	100,7
1931	101,5	102,4	102,3	100,4	102,1
1932	101,5	108,1	108,3	111,7	109,6
1933	92,9	103,6	103,6	100,5	98,8
1934	100,7	119,9	121,2	110,6	103,7
1935	101,3	115,5	116,7	106,0	99,3

Pokud jde o indexy výrobní, můžeme uvést, že ve skupině „Sterilované konzervy zeleninové“ projevoval se od roku 1931 ve výrobě značný vzestup. Rovněž výroba sušené zeleniny v tomto období stoupá. Naproti tomu výroba zeleninových konzerv nakládáných v octě a soli udržovala se v letech 1930 až 1932 asi na stejné výši jako v roce 1929, v letech 1933—35 oproti roku 1929 značně klesla. Poněvadž na tuto výrobu připadá z úhrnného odbytu tohoto průmyslového odvětví 82,9%, zatím co na ostatní dvě výroby pouze 17,1%, vyváženy byly ostré vzestupy u těchto dvou výrobních poklesem u výroby zeleninových konzerv nakládáných v octě a soli do té míry, že index pro celou výrobu tohoto odvětví pohybuje se neustále kolem bodu 100.

Porovnáváme-li řady charakterisující v tomto průmyslovém podnikání zaměstnanost, vidíme v první řadě, že vývoj u zaměstnanců úhrnem souhlasí mnohem více s vývojem skupiny dělníků, než jsme pozorovali v předcházejícím oddíle. Příčinu dlužno hledat v poměrně malém počtu zaměstnanců ve vyšších službách. Zlepšení v roce 1932, které se jeví nejzřetelněji u počtu odpracovaných hodin, neprojevuje se v indexu výroby. Jinak možno říci, že počet odpracovaných hodin zůstává obvykle pozadu za vzestupem pracovních sil; jinými slovy, v jednotlivých sezónách bylo zaměstnáno v průměru více osob po méně hodin a jak se zdá, také za nižších mzdových sazeb.

III. Výroba rybích konzerv.

Výroba rybích konzerv rozdělena byla pro účely šetření do dvou výrobních odvětví: první tvořila výroba rybích preserv, čímž se rozumějí ryby uzené, sušené, rosolované, marinované a solené, druhé výroba trvalých rybích konzerv. Toto rozlišování se týkalo kromě výroby jenom spotřeby hlavních surovin, polotovarů a pomocných látek. Poněvadž však nebylo provedeno u spotřeby topiva a látek pohonných, při spotřebě ostatního materiálu při výrobě a hlavně ne u počtu zaměstnanců, počtu odpracovaných hodin a u vyplacených mezd a platů v letech 1928—1934, bylo nutno, abychom mohli při rozboru postupovat stejným způsobem jako v obou předchozích oddílech, shrnout data z obou výrobních odvětví do jednoho celku, jež budeme nazývat výrobou rybích konzerv.

Spotřeba výroben rybích konzerv na původním území bývalého státu činila v roce 1935 celkem 33.863.539 K. Daleko nejdůležitější položkou v této spotřebě jsou sledi, sardinky a šproty, z pomocných látek ocet, olej a zelenina všeho druhu. Spotřeba výroben, které nám zůstaly, činí pouze 13.251.571 K. Z toho připadá na výroby v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 11.277.457 K, na slovenské výroby 1.974.114 K. Na Podkarpatské Rusi se rybí konzervy nevyráběly.

Data o výrobě rybích konserv v množství, o odbyt v množství i v hodnotě uvedena jsou v následujících tabulkách, zcela obdobných tabulkám z prvních dvou oddílů:

	Výroba v q — Erzeugung in q				
	v bývalých hranicích in den ehemaligen Grenzen	v celém státě im ganzen Staat	v nových hranicích in den neuen Grenzen	v Čechách, na Moravě a ve Slezsku in Böhmen, Mähren und Schlesien	na Slovensku in der Slowakei
Ryby uzené - Geräucherte Fische	36.804	14.598	13.086	1.512	
Ryby rosolované - Sulzfische	6.834	3.062	3.046	16	
Ryby marinované - Marinierte Fische .	56.258	20.250	15.492	4.758	
Ryby solené - Salz-fische	4.763	1.123	138	985	
Ostatní rybí preservy - Sonstige Fischpreserven	7.258	3.622	3.522	100	
Rybí konservy - Fischkonserven:					
a) v oleji - in Öl . .	1.178	453	443	10	
b) ostatní - sonstige	1.076	488	488	—	
	Odbyt v q — Absatz in q				
	v bývalých hranicích in den ehemaligen Grenzen	v celém státě im ganzen Staat	v nových hranicích in den neuen Grenzen	v Čechách, na Moravě a ve Slezsku in Böhmen, Mähren und Schlesien	na Slovensku in der Slowakei
Ryby uzené - Geräucherte Fische	36.693	14.496	12.985	1.511	
Ryby rosolované - Sulzfische	6.777	3.013	2.996	17	
Ryby marinované - Marinierte Fische .	53.785	20.150	15.392	4.758	
Ryby solené - Salz-fische	4.763	1.123	138	985	
Ostatní rybí preservy - Sonstige Fischpreserven	7.148	3.623	3.523	100	
Rybí konservy - Fischkonserven:					
a) v oleji - in Öl . .	836	453	443	10	
b) ostatní - sonstige	759	485	485	—	
	Odbyt v 1000 K — Absatz in 1000 K				
	v bývalých hranicích in den ehemaligen Grenzen	v celém státě im ganzen Staat	v nových hranicích in den neuen Grenzen	v Čechách, na Moravě a ve Slezsku in Böhmen, Mähren und Schlesien	na Slovensku in der Slowakei
Ryby uzené - Geräucherte Fische	21,367	6,932	6,185	747	
Ryby rosolované - Sulzfische	5,480	1,978	1,959	19	
Ryby marinované - Marinierte Fische .	28,263	9,403	7,123	2,280	
Ryby solené - Salz-fische	2,262	270	67	203	
Ostatní rybí preservy - Sonstige Fischpreserven	3,731	1,923	1,823	100	
Rybí konservy - Fischkonserven:					
a) v oleji - in Öl . .	1,700	1,182	1,156	26	
b) ostatní - sonstige	1,235	872	872	—	
Úhrnem - Zusammen	64,038	22,560	19,185	3,375	

Všechny výroby rybích konserv, které jsme měli v roce 1935, spotřebovaly celkem za 608.918 K topiva a látek pohonných a za 8,842.676 K ostatního materiálu při výrobě. Výroby, které zůstaly na území našeho státu, spotřebovaly v roce 1935 topiva a látek pohonných za 205.339 K, z čehož připadá na výroby v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 175.306 K a na výroby slovenské 30.033 K; ostatního materiálu při výrobě za 3,343.371 K, z čehož připadá na výroby v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 2,968.816 K a na slovenské výroby 374.555 K.

Zaměstnáno bylo při této výrobě v roce 1935, bereme-li v úvahu výroby na tehdejší území našeho státu, celkem 1.438 zaměstnanců. Z toho bylo 1.270 dělníků a 168 zaměstnanců ve vyšších službách. Mzdy dělníkům vyplacené činily 5,426.721 K; platy 2,528.065 K. Všemi zaměstnanci bylo úhrnem odpracováno 2,704.156 hodin. Omezíme-li se pouze na výroby, které nám zůstaly, docházíme k těmto údajům: celkový počet zaměstnanců 611, z toho 553 dělníků a 58 zaměstnanců ve vyšších službách. Mzdy činily 1,841.939 K a platy 866.397 K. Celkem bylo odpracováno 1,052.223 hodin. Z toho připadá na výroby v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (v závorce uvedena obdobná data pro výroby slovenské): celkový počet zaměstnanců 513 (98), dělníků 465 (88), zaměstnanců ve vyšších službách 48 (10), vyplacené mzdy 1,639.326 K (202.613 K), vyplacené platy 746.997 K (119.400 K), počet odpracovaných hodin 1,639.326 (131.255).

Dodatkem k tomu, co bylo o konstrukci indexu řečeno u výroby ovocných konserv, dlužno v souvislosti s tímto výrobním odvětvím zdůraznit jednu důležitou skutečnost: Výpočet indexů výrobních nepůsobil obtíž, jestli závody šetření podrobené uvedly potřebná data za všechny roky. Jestliže však některý závod uvedl data pouze za určitou řadu let a pro ostatní léta nedovedl žádaná data udát ani na podkladě odhadu, ačkoliv není sporu o tom, že také v oněch letech se v závodech pracovalo (takový případ může nastat na příklad když někdo v určitém roce převzal závod a předcházející majitel, jehož pobyt nemohl být zjištěn, odnesl s sebou všechny provozní a účetní záznamy), bylo nutno při konstrukci indexu vzít na tuto skutečnost zřetel. To se stalo tím způsobem, že data byla upravena tak, aby vždy ve dvou letech se srovnával stejný počet závodů výrobou tohoto druhu zboží se zabývající. V každém případě byly zjištěny změny z roku na rok a z nich pak byl konstruován řetězový index. Tedy u těch druhů zboží, kde se vyskytly změny uvedeného druhu, použito bylo pro výpočet celkového indexu výrobního indexů řetězových, u ostatních druhů zboží, které těmito změnami tangovány nebyly, indexů jednoduchých. Tam, kde závod výslovně uvedl, že v určitém roce určitý druh zboží nevyrobil, nebylo samozřejmě použito právě uvedeného postupu. Pokud jde o ostatní indexy, týkající se dat o zaměstnancích, tam může být tohoto postupu použito pouze v těch případech, kdy závod neudal celkový počet zaměstnanců, nebo odpracovaných hodin nebo vyplacené mzdy a platy, ačkoliv na př. data o výrobě uvedl. Indexní čísla, charakterisující v tomto výrobním odvětví vývojové tendence v letech 1928—1935, jsou tato:

Rok Jahr	Výroba v množství Erzeugung in Mengen	Zaměstnaní úhrem Beschäftigte insgesamt	Pouze dělníci Bloß Arbeiter	Odpracované hodiny Geleistete Arbeitsstunden	Mzdy a platy Löhne u. Gehälter
1928	75,7	77,0	75,7	80,7	85,7
1929	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1930	106,0	102,7	102,1	100,4	103,2
1931	96,2	101,7	100,6	100,7	99,9
1932	104,9	101,9	100,9	100,5	97,8
1933	106,7	100,2	98,9	101,3	98,4
1934	103,9	103,1	102,6	101,1	92,7
1935	125,6	118,0	117,9	113,9	99,2

Vzestup indexu výrobního dlužno přičíst hlavně stoupající výrobě uzených ryb a ostatních preserv. Mírnější vzestup v průběhu let je pozorovat také u výroby ryb rosolovaných a marinovaných. Naproti tomu výroba rybích konserv trvalých, hlavně v oleji, vykazuje od roku 1929 tendenci klesající, stejně jako výroba ryb solených. Pokud jde o ostatní řady, je zajímavé konstatovat, že zvětšení výroby v jednotlivých letech není doprovázeno zvýšeným počtem pracovních hodin. Výroba se tedy prováděla racionálněji; jinak však možno říci, že se v tomto průmyslovém oboru jevila spíše snaha, zaměstnávat více dělníků než méně dělníků nechat pracovat déle. Při tom mzdy a platy jeví méně tendenci přizpůsobovat se zlepšujícím se poměrům než v obou odvětvích předcházejících.

IV. Výroba konserv ovocných, zeleninových a rybích dohromady.

Jestliže v některém výrobním odvětví vyrábí se jen několik málo skupin výrobků, pak vývojová tendence je stejně zřejmá z absolutních čísel jako z indexů. Je-li však situace složitější a jestliže jednotlivé druhy výrobků vykazují v průběhu doby různé vývojové tendence, pak i zkušený statistik by snadno mohl z pouhých absolutních čísel odvodit nesprávný závěr. V takovém případě se ukáže skutečná hodnota indexního čísla, v němž se vývojové tendence jednotlivých složek celku, ocení-li se správně jejich význam v celku, vyváží takovým způsobem, že indexním číslem je pak celek dostatečně a správně charakterisován. Čím složitější a různorodější je celek, pro nějž hledáme charakteristiku jedním číslem, tím větší význam připadá indexnímu číslu, i když se takto indexní číslo stává současně výrazem bezbarvějším, méně konkrétním, spíše symbolem než skutečností.

Není nic násilného v představě, že by výroba konserv ovocných, zeleninových a rybích tvořila dohromady celek. Proto je odůvodněna snaha hledat pro tento výrobní celek charakteristiku jedním číslem, jímž může být jediné vhodné konstruované indexní číslo. Viděli jsme v předcházejících třech odřezcích tohoto článku, že vývoj výroby u jednotlivých složek tohoto nového celku byl různý. A jako jsme už uvnitř jednotlivých složek přiznávali jednotlivým druhům zboží různé váhy podle toho, jakým procentem jejich odbytu participoval na celkovém odbytu v oné složce docíleným, aby změny u jednotlivých druhů zboží měly na úhrn jen takový vliv, jaký jim skutečně přísluší, tak i nyní budeme muset rozlišit podle významu jednotlivé složky tohoto nového celku. Že všechny tři výroby nemají stejného významu, poznáme snadno, když přihlídneme pouze k jejich roz-

sahu, i když rozsah výroby sám o sobě zdaleka není směrodatným pro určení významu výrobního odvětví. Mnohem důležitější je pro posouzení významu určitého výrobního odvětví rozdíl mezi tím, co ve formě surovin, polotovarů a pomocných látek do výroby vchází a tím, co ve formě hotových výrobků z výroby vychází. Tento rozdíl je to, co výrobní proces sám tvoří, hodnota, kterou výrobní proces přidává surovinám a polotovarům tím, že je mění v hotové výrobky (hotové ovšem pouze s hlediska tohoto výrobního odvětví); jenom z tohoto rozdílu je možno zaplatit všechnu lidskou práci a odměnit všechny kapitál vlastní i cizí, které se na výrobě účastnily, uhradit všechnu režií a poskytnout podnikatelský zisk. Proto je význam jednotlivých výrobních odvětví nejspíše nejlépe oceněn tímto rozdílem. Jistě má větší národohospodářský význam výrobní odvětví, v němž z laciných surovin se vytvářejí cenné výrobky, než odvětví, kde hodnota výrobků se jen nepatrně liší od hodnoty surovin a polotovarů, které vstupují do výroby.

Podíváme-li se s tohoto hlediska na tři výrobní odvětví, jimž jsme v předcházejícím jednotlivě věnovali pozornost, jeví se situace takto:

Výroba konserv — Konservenerzeugung

Hodnota výroby v r. 1935 - Wert der Erzeugung im Jahre 1935	ovocných Obstkonserven	zeleninových Gemüsekonserven	rybích Fischkonserven
K 53,850.043	K 18,893.569	K 22,691.962	

Od toho: — Davon:

Spotřeba surovin, polotovarů a pomocných látek — Verbrauch an Rohstoffen, Halbfabrikaten und Hilfsstoffen	K 34,392.235	K 10,248.882	K 13,251.571
Spotřeba topiva a látek pohonných — Verbrauch an Heiz- und Antriebsstoffen	K 992.088	K 240.670	K 205.339
Spotřeba ostatního materiálu při výrobě — Verbrauch an sonstigen Materialien bei der Erzeugung	K 4,138.405	K 1,766.068	K 3,343.371
Zbývá — Verbleibt	K 13,827.315	K 6,637.949	K 5,891.681

Když tyto rozdíly vyjádříme v procentech jejich úhrnu (26,356.945 K), vyčíslíme jednak vzájemný poměr oněch tří výrobních odvětví, pokud jde o jejich skutečný význam, jednak získáme koeficienty pro vážení do nových úhrnů. Tyto koeficienty jsou: pro výrobu ovocných konserv 53, pro výrobu zeleninových konserv 25 a pro výrobu rybích konserv 22. Jestliže těmito koeficienty násobíme v letech 1928 až 1935 indexy výrobní pro celá výrobní odvětví, dostáváme řadu nových indexů podávajících charakteristiku vývoje výroby konserv ovocných, zeleninových a rybích jako celku v celém státě podle nových hranic:

Výroba ovocných, zeleninových a rybích konserv Obst-, Gemüse- und Fischkonservenerzeugung

1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
85·4	100·0	103·8	105·8	111·4	114·9	113·3	132·4

Prudký vzestup, který jsme shledali u indexů výroby ovocných konserv, je v těchto úhrnech do značné míry vyvážen mnohem povolnějším vzestupem u indexů výroby rybích konserv a skoro nemění se vývojem u výroby konserv zeleninových, i když výroba ovocných konserv má větší poměrnou váhu než obě zbývající výroby dohromady. L. Š.

Domácká práce u nás a územní změny.

V hraniciach zúžených Česko-Slovenska ostáva 35.792 domáckych závodov a 53.148 osôb činných v domáckej práci (51,3% z celého počtu domáckych závodov v celom bývalom Česko-Slovensku, 55,5% činných osôb). Z typických odvetví domáckej práce najväčšie straty vykazuje výroba pasomanov, kde nám v terajšom území ostáva len 13,8% všetkých závodov, výroba umelých kvetín (1,4%), rafinácia dutého skla (1,3%), výroba sparterie (0,9%), výroba nožov (3,0%), výroba kovových gombíkov (10,1%), výroba hudobných nástrojov (0,4%) a výroba kefi (8,1%). Na druhej strane veľa odvetví ostáva na území štátu nezmenšenej miere alebo z najväčšej časti, a to najmä zo skupiny priemyslu obliekania a obuvi, potom výroba jutových kobercov, tokárstvo a i.

In den engeren Grenzen der ehem. Tschecho-Slowakei verbleiben 35.792 Heimarbeitsbetriebe mit 53.148 in diesen Betrieben tätigen Personen (51,3% aller Heimarbeitsbetriebe in der ehemaligen Tschecho-Slowakei und 55,5% der tätigen Personen). Von den typischen Heimarbeitszweigen weist die Posamentenerzeugung, wo auf dem jetzigen Gebiete nur 13,8% aller Betriebe verbleiben, die größten Verluste aus, ferner die Kunstblumenerzeugung (1,4%), die Hohlglasraffinierung (1,3%), die Sparterieerzeugung (0,9%), die Erzeugung von Messerwaren (3,0%), die Erzeugung von Metallknöpfen (10,1%), die Gürtlerei (5,5%), die Musikinstrumentenerzeugung (0,4%) und die Bürstenerzeugung (8,1%). Demgegenüber verbleibt uns eine ganze Reihe von Unternehmungsgruppen im vollen Umfang oder zum größten Teil erhalten, u. zw. namentlich in der Gruppe der Bekleidungs- und Schuhindustrie, ferner die Erzeugung von Juteteppichen, die Drechslerei u. ä.

V poslední době věnuje naše politická i hospodářská veřejnost značnou pozornost domácké práci. Bylo o ní hovořeno i na druhé národní hospodářské konferenci, kde referent (Th. Pistorius) právem vyzvedl a zdůraznil velké hodnoty hospodářské, sociální, kulturní a politické, soustředěné v domácké práci jako zvláštní formě opravdové řemeslné tvorby vyjadřující ve své nejdůležitější součásti výraz bohaté originální i umělecky jemné duše našeho lidu. V této souvislosti byla zdůrazněna potřeba nejen nových komerčních i výchovných organizací, ale i její soustavné evidence. Vzhledem k velké dosavadní decentralisaci domácké práce po stránce organizační mohl být její vyčerpávající přehled získán dosavad jen při velkých censech, a tak se u nás stalo vedle sčítání lidu hlavně naše první sčítání závodové z r. 1930 přednostním informačním zdrojem o domácké práci a hlavně o jejím rozložení regionálním.¹⁾ Mimo běžné znaky sčítání závodů měly domácké závody sdělit ještě některé údaje další, hlavně o vedlejším výdělečném zaměstnání domáckých dělníků. Tak byl získán cenný materiál o založení a dosahu domácké práce, jenž (vzhledem k tomu, že šlo o velký počet případů, tedy

1) Ve statistice výrobní byly vyšetřeny mimo jiné i mzdy vyplacené domáckým dělníkům. Některá z těchto dat byla také publikována ve Zprávách Státního úřadu statistického spolu s ostatními daty za příslušný průmysl. Ze sebraných dat jde najevo, že počmající konjunktura po krizi měla vliv i na vývoj domácké práce, neboť úhrn mezd se všude v posledním pozorovaném roce zvětšil.

o čas i náklad) pro jiné neodkladné práce a také proto, že mezitím nastal již značný časový odstup od doby sčítání, zůstal částečně nezpracován, a to právě pokud jde o tyto speciální otázky. Dnes však, kdy se musíme rychle rozhlédnouti po geografických, hospodářských a sociálních podkladech nového území nabývá mnohý starší materiál nové původní ceny a proto v soustavě rekonstruovaných dat ze sčítání živnostenských závodů s hlediska územních změn musí být věnována pozornost znovu i domácké práci. V číselných sestavách připojených k tomuto článku podáváme jednak rozvrh již známých původních celostátních dat o počtu závodů a počtu činných osob v jednotlivých typických oborech domácké práce pro území připojené a nynější, jednak však i nová data posud neotištěná, charakterisující vztah domáckého dělníka k bezprostřednímu organisátoru domácké práce (výrobci, obchodníkovi a faktoru; pro kolik takových podnikatelů domácký dělník pracuje a jak je od nich vzdálen, ovšem jen s hlediska domácké práce na našem novém státním území). Vzbudí-li tato data zájem, zpracujeme ze štitkového materiálu domáckých závodů i některá další data, hlavně o vedlejším zaměstnání domáckých dělníků, ovšem jen v nejdůležitějších základních kombinacích.

Níže otisknutým čtyřem sestavám a textovým připomínkám je doprovázejícím nutno předeslati ještě toto: Pojem domáckého dělníka a domácké práce není teoreticky jednoznačný a zejména v konkrétním souboru živnostenských závodů z r. 1930 bylo více případů nedosti vyhraněných proti ostatním typům podnikání a zejména proti podnikání řemeslnému a živnostnickému a i proti t. zv. domáckému nebo lidovému průmyslu, a to i přes přijatou a národohospodářsky odůvodněnou definici, kladoucí důraz na práci pro cizí podnikatele a abstrahující od vymezení stroze živnostensko-právního; proto musilo být použito (a to hlavně pokud šlo o sklářství a domáckou práci na Slovensku) zvláštních kritérií a expertis. Zájemce o pravou podstatu takto vymezeného souboru domácké práce odkazujeme ovšem na publikace dřívější.²⁾ V celku se nám tehdy podařilo zachytiti pracovníky včleňující se hlavně odbytovou organizací do sféry kapitálového zájmu a znalosti trhu jiného podnikatele, ať již výrobce nebo obchodníka, bez ohledu na živnostensko-právní charakter příslušného pracovníka. Pro hodnocení souboru domácké práce a zvláště dat o počtu závodů je směrodatnou také okolnost, že sčítání nepostihlo očividně všechny případy výskytu domácké práce a že zejména (a jistě právem) nebyly zachyceny případy domácké práce ryze příležitostné nebo prováděné v malém rozsahu při existenci jiného hlavního stálého a postačujícího důchodu pro domáckého pracovníka nebo jeho rodinu. Byl ovšem zachycen kádr vlastních domáckých pracovníků a nositelů tradice domácké práce ať již tvůrčí či pouhé mechanické, zručnostní.

První ze sestav připojených níže k textu předvádí nám nejprve celkovou bilanci ztrát domáckých závodů a činných osob pro celý bývalý stát a pro jednotlivé země. Celkem jsme ztratili necelou polovinu domáckých závodů a o něco menší procento čin-

2) Viz hlavně Mimořádné zprávy Státního úřadu statistického č. 24—32, roč. I. (1931), úvodní poznámky věnované metodě zjišťování domácké práce.

ných osob v nich; jest to tedy značně vyšší ztráta než pro celek živností výrobních a pro průmysl, neboť připojené pásy území podle bývalé česko-německé hranice a také severní Morava byly právě velmi intenzivně prostoupeny domácíou prací.

Sestava 1.

Domácké závody a osoby v nich činné úhrnem podle zemí — Heimarbeitsbetriebe und in ihnen tätige Personen insgesamt nach Ländern

Stát, země Staat, Land	Území — Gebiet a) bývalé ehemaliges	b) připojené k Říši a soused- ním státům an das Reich u. die Nachbar- staaten angegl.	c) nynější jetziges	% (z a) (aus a)	Účast zemí na celostát. úhrnu Anteil d. Länder an der gesamt- staatl. Summe stav a) stav e) Stand a) Stand e)
A. Domácké závody úhrnem — A. Heimarbeitsbetriebe insgesamt					
Celý bývalý stát — Der ganze ehem. Staat	69.739	39.947	35.792	51,3	100,0 100,0
Čechy — Böhmen . . .	50.619	28.587	22.032	43,5	72,6 61,5
Morava a Slezsko — Mähren u. Schlesien	16.950	4.715	12.235	72,2	24,3 34,2
Slovensko — Slowakei	2.086	585	1.501	72,0	3,0 4,2
Podkarpatská Rus — Karpatorußland . . .	84	60	24	28,6	0,1 0,1
B. Činné osoby v domáckých závodech úhrnem — B. Tätige Personen in den Heimarbeitsbetrieben insgesamt					
Celý bývalý stát — Der ganze ehem. Staat	95.719	42.571	53.148	55,5	100,0 100,0
Čechy — Böhmen . . .	66.814	35.962	30.852	46,2	69,8 58,0
Morava a Slezsko — Mähren u. Schlesien	25.868	5.828	20.040	77,5	27,0 37,7
Slovensko — Slowakei	2.927	706	2.221	75,9	3,1 4,2
Podkarpatská Rus — Karpatorußland . . .	110	75	35	31,8	0,1 0,1

Charakteristickým rysem rozložení domácí práce v našem bývalém státě bylo, že byla hlavně soustředěna v západní jeho polovici; výskyt na Slovensku byl jen neznatelný a celkem jednostranný, ač kvalitně na vysokém uměleckém stupni. (Z celkového počtu domáckých závodů zjištěných na Slovensku a v Podk. Rusi připadlo na výrobu výšivek 60,3%.) Nehledě-li k Podk. Rusi s nepatrným výskytem obvyklé domácí práce v šití šatstva, prádla a ve výrobě obuvi, zaznamenávají největší ztrátu Čechy (dvě třetiny všech domáckých závodů), daleko menší ztrátu (jen něco přes čtvrtinu) již země Moravskoslezská, které zůstala zachována velká akumulace oděvní a obuvnické domácí práce na Prostějovsku; ztráta Slovenska je výši obdobná moravskoslezské. V důsledku toho stoupá v novém státě v rozložení celkové domácí práce velmi značně účast země Moravskoslezské a také účast Slovenska, Čechy ovšem zůstávají stále co do absolutního množství i co do bohatství oborů zemí vedoucí.

Další sestava uvádí nás do skladby domácí práce podle oborů. K vůli přehlednosti není zde rozhled po domácí práci vyčerpávající a je omezen jen na obory typické, soustředivší na bývalém státním území větší počet závodů. Vzhledem k tomu, že Slovensko a Podkarpatská Rus nevyvinuly ani co do rozsahu ani co do mnohostrannosti skutečnou domácí práci v porozuhodnějším rozsahu, je regionální podrobnost rovněž omezena a to jen na Čechy a zemi Moravskoslezskou. Nejpozoruhodnějšími položkami domácí práce na Slovensku byla výroba výšivek,

soustředivší na celém bývalém území (hlavně v okolí Piešťan a Trnavy, pak při Dunaji mezi Komárnem a Parkanem) 1.257 závodů s 1.777 činnými osobami; dalšími typickými položkami bylo pánské a chlapecké krejčovství (350 z., 485 č. o.), výroba obuvi (106 z., 126 č. o., obě vyskytující se porůznu, hlavně ve větších městech), výroba lopat a rýčů (75 z., 111 č. o., v Nižním Medzevu na Košicku), výroba dřevěných vařeček na Trenčínku (57 z., 93 č. o.), výroba košíkářského a pleteného zboží přibližně v téže oblasti (46 z., 56 č. o.), konečně výroba krajek na Prešovsku (47 z., 58 č. o.). Rekonstrukce dat zjišťuje ztráty jen v prvních třech právě zmíněných položkách, z domácí výroby výšivek zbývá 856 z. (68,1%), 1.307 č. o., z krejčovských domáckých závodů zbylo 229 z. (65,4%), 331 č. o., z obuvnických 75 z. (70,9%), 86 č. o.³⁾

Celkový rozhled po změnách nastavších v domácí práci změnou území ukazuje předně zásadní nebo velmi citelné ztráty v několika důležitých položkách. V průmyslu textilním je to vedle tkaní a výroby stávkového zboží z hedvábí hlavně krajkařství, kde nám zůstává jen menší oblast vamberská, dále prýmkářství s velkými ztrátami v Rudohoří a v severomoravských Jeseníkách, takže na novém území nacházíme jen zbytky na Třeboňsku a v okolí Trhových Svin. Průmysl odívání, který ve srovnání s ostatními soubornými obory domácí práce vykazuje vůbec ztráty nejmenší, je v podobnostech dotčen ohuzením o jednu, rázem výrobního pochodu i výrobku velmi charakteristickou součástí, a to o výrobu umělých květin se silnou akumulací ve výběžku šluknovském. V průmyslu sklářském pozbýváme úplně domácí rafinace dutého skla na Borsku a Kamenicko-Šenovsku. V průmyslu dřevařském pozbýváme zcela domácí práce ve sparterii (výroba pletených košíků a krabic z dřevěných lubů porůznu v okrajových oblastech bývalých Čech, na Šluknovsku, Pobežovicu, Třeboňsku); v kovoprůmyslu domácí výrobu nožů a kovových knoflíků na Šluknovsku,⁴⁾ jablonecké a kamenicko-šenovské pašířství, mimo to zcela ztrácíme neobyčejně dokonalou a vyvinutou domácí výrobu hudebních nástrojů v Rudohoří a největší část domácí výroby kartáčů, hlavně celou její velkou akumulaci z českomoravského pomezí na Šilpersku. Tyto ztráty, k nimž směle možno počítati i úbytek domácí práce v průmyslu papírenském a hračkařském, jsou ztráty zásadní, týkající se jistě vždy hlavního substrátu domácí práce v příslušném oboru; vedle toho ukazuje sestava ovšem řadu položek, kde ztráta je sice rovněž citelná, ale kde součást zůstává na našem státním území představuje stále ještě pozoruhodný zdroj dalších tvůrčích a vývojových sil. Jsou to stejně případy, kdy obsáhlé akumulací plochy domácí práce zasahují hluboko z jader zůstávších v prostoru nyní německém do našeho nynějšího státního území nebo naopak (typické případy: skleněná bižuterie, tkaní havlněných látek) jako případy oblastně oddělených akumulací (výroba

³⁾ Tak zv. domácí nebo lidový průmysl na Slovensku a v Podk. Rusi nebyl z povahy věci zpracován v souboru domácí práce. (S hlediska sčítání závodů spadala by do tohoto lidového průmyslu na př. výroba šindele, koryt, dřevěných kol a obručí, vařeček, košíků, košťat, hrnců a mnoho jiných.)

⁴⁾ Podstatná součást výroby kovových knoflíků dala se mimo to v několika obcích na Nakléřovsku v severovýchodním úseku Rudohoří.

Typické obory domácké práce v bývalém Česko-Slovensku — Die typischen Bereiche der Heimarbeit in der ehemaligen Tschecho-Slowakei

Domácké závody — Heimarbeitbetriebe

(území bývalé; b) území připojené k říši a k sousedním státům; c) území nynější)

(a) ehemaliges Gebiet; b) an das Reich u. die Nachbarstaaten angegliedertes Gebiet; c) jetzige Gebiet)

Celý stát Morava a Slezsko

Der ganze Staat Böhmen Mähren u. Schlesien

a) b) c) a) b) c) a) b) c)

abs. z - aus % abs. z - aus % abs. z - aus %

30.985 18.566 12.419 40,1 23.818 14.616 9.202 38,6 5.835 3.543 2.292 39,3

6.796 3.402 3.394 49,9 5.508 2.247 3.261 59,2 1.288 1.155 133 10,3

404 183 221 54,7 359 152 217 54,4 3 1 2 66,7

397 240 157 39,5 222 195 27 12,2 172 45 127 73,8

174 153 21 13,2 111 132 11 10,9 42 2 25 25

1.864 1.397 467 25,0 1.284 820 464 36,1 577 575 2 0,3

1.729 9 1.720 680 21,6 2.522 2.305 247 9,7 592 162 478 99,2

3.147 2.467 680 21,6 2.522 2.305 247 9,7 592 162 478 99,2

1.432 555 897 62,6 1.058 528 542 50,7 364 9 355 97,5

248 246 2 0,8 246 244 2 0,8 2 2 0 0

1.126 971 155 13,8 786 646 140 17,8 338 325 13 3,8

1.164 3.921 243 5,8 4.017 3.897 190 4,7 100 94 6 6,0

5.813 3.003 2.810 48,3 4.052 2.273 1.779 43,9 508 333 175 34,4

914 194 720 78,8 808 3 305 99,0 605 191 415 68,5

2.457 1.607 850 34,6 1.820 1.094 726 39,9 635 512 123 19,4

22.050 4.917 17.133 77,7 11.590 3.811 7.779 67,1 9.853 881 8.982 91,1

8.500 837 7.663 90,2 2.075 471 1.604 77,8 6.038 216 5.822 96,4

1.386 284 1.118 80,7 878 225 1.453 66,8 680 33 647 95,1

2.379 684 1.695 70,8 1.829 482 1.247 73,6 508 201 307 60,4

4.180 227 3.953 94,6 2.392 110 2.282 95,4 1.678 70 1.608 96,3

600 11 589 98,2 94 8 86 91,5 491 3 488 99,4

1.406 1.386 20 1,4 1.401 1.385 16 1,1 5 1 4 80,0

2.850 1.276 1.574 55,2 2.625 954 1.671 63,2 325 3 322 3 0,9

7.771 5.040 2.731 35,1 7.766 5.039 2.727 35,1 5 1 4 80,0

479 471 8 1,7 478 471 7 1,5 1 1 100,0

555 555 — — 555 555 — — 555 555 — — 3 3

224 221 3 1,3 224 221 3 1,3 4 1 3 75,0

6.491 3.778 2.713 41,8 6.487 3.777 2.710 41,8 4 1 3 75,0

3.334 1.503 1.831 54,9 2.467 1.483 1.034 41,9 741 68 673 90,8

240 85 155 64,6 70 70 — — 169 15 154 91,1

488 324 164 33,6 450 315 135 30,0 37 9 28 75,7

1.521 368 1.153 75,8 1.114 582 762 68,4 358 16 342 95,5

585 580 5 0,9 584 580 4 0,7 1 1 100,0

2.094 1.431 663 31,7 1.911 1.359 552 28,9 91 71 20 22,0

351 1 350 99,7 350 — — 350 100,0

299 9 292 3,0 292 9 292 3,0 2 2 1 100,0

366 329 37 10,1 347 310 37 10,7 19 19 — — 45 45

782 739 43 5,5 734 697 37 5,0 45 45 2 0,4

1.408 1.403 5 0,4 1.408 1.403 5 0,4 — — — — 6 6

743 235 508 68,4 523 222 301 57,6 230 13 207 94,1

432 357 75 17,4 405 343 62 15,3 26 13 13 50,0

111 105 6 5,4 111 105 6 5,4 — — — — 8 8

259 211 48 18,5 235 197 38 16,2 23 13 10 43,5

241 194 17 8,1 89 75 14 15,7 119 118 1 0,8

204 160 44 21,6 192 160 32 16,7 4 — — 4 100,0

I. Průmysl textilní

v tom:

1. tkalcovny látek bavlněných

2. výroba bavln. koberců a látek nábytk.

3. tkalcovny látek vlněných

4. tkalcovny látek hedvábných

5. tkalcovny látek lněných

6. výroba, jut. koberců a koberecových látek

7. výr. stávkov. a plet. zboží z bavlny

8. výr. stávkov. a plet. zboží z vlny

9. výr. stávkov. a plet. zboží z hedvábí

10. výroba prýmků

11. výroba krajků

12. výroba vyšivků

13. výroba šitků na vlasy

14. zúštěňení a úprava textilních zboží

II. Průmysl oděvní a obuví

v tom:

1. pánská a ehlepecká konfekce

2. dámská a dětská konfekce

3. šití prádla

4. výroba kožené obuvi

5. výroba jiné obuvi než kožené

6. výroba umělých květin

7. výroba kožených rukavic

III. Průmysl sklářský

v tom:

1. brusirny skla

2. malování skla

3. ostatní rafinace skla

4. sklenná bižuterie

IV. Průmysl dřevařský

v tom:

1. výr. nábytku z ohyb. dřeva (proplet, židli)

2. soustružnictví a řezářství dřeva

3. výroba kořalkářského a pleteného zboží

4. sparterie

V. Kovoprůmysl

v tom:

1. výroba hřebků

2. nožířství

3. výroba kovových knoflíků

4. výr. drobného kov. zboží (hl. pasifství)

VI. Průmysl hudebních nástrojů

I. Textilní průmysl

darunter:

1. Baumwollstoffwebereien

2. Erz. v. Teppichen s. Möbelst. a. Baumw.

3. Wolstoffwebereien

4. Seidenstoffwebereien

5. Leinwandwebereien

6. Erz. v. Tepp. u. Teppichstoffen a. Jute

7. Erz. v. Wirk- u. Strickwaren a. Baumw.

8. Erz. v. Wirk- u. Strickwaren aus Wolle

9. Erz. v. Wirk- u. Strickwaren aus Seide

10. Erzeugung von Posamenten

11. Erzeugung von Spitzen

12. Erzeugung von Stickereien

13. Erzeugung von Haarnetzen

14. Veredlung u. Appretur v. Textilwaren

II. Bekleidungs- und Schuhindustrie

darunter:

1. Erzeugung v. Herren- u. Knabenkleidern

2. Erzeugung v. Damen- u. Kinderkleidern

3. Wäschengerberei

4. Erzeugung v. Lederschuh

5. Erzeugung v. Schuhen außer Lederschuh

6. Erzeugung von Kunstblumen

7. Erzeugung von Lederhandschuhen

III. Glasindustrie

darunter:

1. Glasschleiferei

2. Glasmalerei

3. Sonstige Glasraffinierung

4. Glasbijouterie

IV. Holzindustrie

darunter:

1. Erz. v. Bugholzmöbeln (Flechtmöbel)

2. Holzdrecherei u. Holzschnitzerei

3. Erzeugung von Korb- u. Flechtwaren

4. Sparterie

V. Metallindustrie

darunter:

1. Nägeleerzeugung

2. Erzeugung von Messerwaren

3. Erzeugung von Metallknöpfen

4. Erz. v. Metallkurwaren (hpts. Gürtlerei)

VI. Musikinstrumentenindustrie

VII. Drechslerindustrie (außer Holz)

VIII. Papierindustrie

darunter:

1. Buchbinderei s. Erz. v. Büro- u. Schulbed.

2. Erz. v. Kartonnagen u. Papierhüllen

IX. Bürstenindustrie

X. Spielwarenindustrie

výšivky v Čechách a částečně i na Moravě, výroba kožených rukavic). — Na druhé straně jsou ovšem i takové obory domácí práce, které nám zůstaly zachovány celé nebo lvím podílem. Jsou to hlavně ony, které jsou zakotveny v akumulacích o velké rozloze na českém i moravském území Českomoravské vysočiny a ve střední Moravě (výroba jutových kobereců, pánská konfekce, výroba kožené obuvi, výroba sítěk na vlasy), mimo to obory z jiných oblastí (výroba hřebíků z obou stran brdského hřebenu, výroba jiné obuvi než kožené), v dalším sledu příslušné řady podílových čísel druží se k nim pak ještě jiné obory zůstávající z valné části i na našem novém území (hlavně výroba košíkářského zboží, šití prádla, průmysl soustružnický a j.).

Sestava ukazuje někde podstatné rozdíly ve struktuře změn v obou pozorovaných zemích (v některých oborech průmyslu textilního, ve výrobě kožených rukavic, u domácího proplétání židli a j.). Podobně jako ve skutečném průmyslu, i v domácí práci značně se změnil vzájemný vztah jednotlivých oborů; v novém státě přednostní pořadí má průmysl odívání a obuvi, dříve byl na prvním místě průmysl textilní. Také vnitřní skladba domácí práce v Čechách, dříve tak bohatá a pestrá, je nyní značně ochuzena; ne tak v sousední zemi Moravskoslezské, již v dřívějších hranicích po této stránce jednostrannější.

Výskyt domácí práce je z největší části oblastní, zabíráje vždy celé souvislé plochy; při tom bývá někdy sdruženo několik oborů, někdy však se oblast omezuje na jeden jediný typický druh. Nové vymezení hranic oddělilo docela některé takové typické akumulace domácí práce, některé zase výlučně ponechalo v novém státním území, některé oblasti sou-

vislé práce domácí byly rozděleny. Přehledný obraz o tom podává sestava 3, orientovaná podle zvláštních typických oblastí domácí práce v Čechách a v zemi Moravskoslezské.⁵⁾ Zcela jsme ztratili silnou akumulaci domácí práce v západním Rudohoří a v ašském výběžku, soustředující nejrozmanitější obory textilu, výrobu kožených rukavic, hudebních nástrojů, hraček, soustružnictví, košíkářství, dále velkou akumulaci domácí práce v severní Moravě a Slezsku, soustředující hlavně textil, ale též výrobu kožených rukavic a kartáčnictví. Pozbýváme dále dvě třetiny domácích závodů ze souvislého pásu domácí práce táhnoucího se podél severovýchodních hranic Čech od šluknovského výběžku až k českomoravské hranici na Králicku; zbývající třetina představuje hlavně jižní část sklářské oblasti táhnoucí se přes Turnov k Jičínu a k Lomnici; textil a šití prádla na Novopacku, domácí sklářství na Miletínsku a hlavně obce s domácíou výrobou textilní na Policku, Náchodsku, Novoměstsku a Rychnovsku. Podobně nám zůstává jen jedna pětina z domácí práce nakupené při jihozápadní hranici Čech; tato pětina je představována hlavně výrobou prádla v okolí Klatov a Sušice. Naproti tomu z obsáhlých akumulací zůstala nám největší část české oblasti Českomoravské vysočiny, kde ztrácíme jen poličský výběžek (textil, obuvnictví, konfekce, soustružnictví) a Novobystřicko (textil), dále středomoravská akumulace domácí práce, kde ztrácíme jen několik obcí s domácíou prací na Konicku; zůstává nám zachována domácí práce v moravské části Českomoravské vysočiny

5) Přesné vymezení těchto oblastí je otisknuto v roč. I Sociálních problémů, č. 4—5; tamtéž jsou podrobnější mapy o výskytu domácí práce v Česko-Slovensku.

Sestava 3.

Typické oblasti domácí práce v Čechách a v zemi Moravskoslezské a vliv územních změn na toto rozložení — Typische Gebiete der Heimarbeit in Böhmen, Mähren und Schlesien und Einfluß der Gebietsveränderungen auf diese Gliederung

a) území bývalé; b) území připojené k Říši a k sousedním státům; c) území nynější — a) ehemaliges Gebiet; b) an das Reich und die Nachbarstaaten angegliedertes Gebiet; c) jetziges Gebiet

Typické souvislé oblasti domácí práce	Domácí závody Heimarbeitbetriebe				Činné osoby v domác. závodech Tätige Personen in d. Heimarbeitbetrieben		Typische zusammenhängende Gebiete der Heimarbeit
	a	b	c	% z - aus a)	a	c	
A. Čechy							
I. Akumulace při severozápadní hranici Čech	10.723	10.723	—	—	12.846	—	I. Akkumulation an der nordwestlichen Grenze Böhmens.
II. Akumulace při severovýchodní hranici Čech	21.313	14.223	7.090	33,3	29.982	11.212	II. Akkumulation an der nordöstlichen Grenze Böhmens.
III. Českomoravská vysočina a přilehlé oblasti	8.426	787	7.639	90,7	11.076	10.176	III. Böhmisches-mährisches Hochland u. die angrenzenden Gebiete.
IV. Bakovsko	572	1	571	99,8	790	789	IV. Bakover Gebiet.
V. Královéhradecko a Holice	633	4	629	99,4	762	758	V. Das Gebiet v. Königgratz u. Holice.
VI. Akumulace při jihozápadní hranici Čech	2.255	1.757	498	22,1	2.743	597	VI. Akkumulation an der südwestlichen Grenze Böhmens.
VII. Brdská akumulace	1.700	—	1.700	100,0	1.975	1.975	VII. Akkumulation des Brdywaldes.
VIII. Praha	1.749	—	1.749	100,0	2.744	2.744	VIII. Prag.
B. Země Moravskoslezská							
I. Středomoravská akumulace	7.596	387	7.209	94,9	13.884	13.377	B. Land Mähren-Schlesien
II. Českomoravská vysočina a přilehlé oblasti:							I. Mittelmährische Akkumulation.
a) severní část	1.541	410	1.131	73,4	2.031	1.535	II. Böhmisches-mährisches Hochland u. die angrenzenden Gebiete.
b) jižní část	1.415	50	1.365	96,4	1.586	1.509	a) Nordteil.
III. Akumulace v severní Moravě	2.679	2.679	—	—	3.388	—	b) Südteil.
IV. Zdounsko (Chřiby)	324	—	324	100,0	407	407	III. Akkumulation in Nordmähren.
V. Akumulace ve východní Moravě	872	—	872	100,0	1.041	1.041	IV. Gebiet v. Zdounky (Marsgebirge).
VI. Brno	520	—	520	100,0	985	985	V. Akkumulation in Ostmähren.
VI. Brno	520	—	520	100,0	985	985	VI. Brünn.
C. Menší akumulace							
a sporadické výskyty domácí práce							
I. v Čechách	3.248	1.092	2.156	66,4	3.896	2.601	C. Kleinere Akkumulationen und sporadisches Vorkommen der Heimarbeit
II. v zemi Moravskoslezské	2.003	1.189	814	40,7	2.546	1.186	I. In Böhmen.
							II. Im Land Mähren-Schlesien.

Sestava 4. (Dokončení — Schluß.)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	ad 1
4. výroba kožené obuvi	3.953	3.854	74	19	2	4	1.794	859	1.229	41	—	30		4. Erzeugung von Lederschuhen.
5. výroba jiné obuvi než kožené	589	581	8	—	—	—	226	38	322	2	—	1		5. Erzeugung von Schuhen außer Lederschuhen.
6. výroba kož. rukavic	1.574	1.553	18	3	—	—	713	602	252	—	—	7		6. Erzeugung von Lederhandschuhen.
III. Průmysl sklářský (hlavně skleněná bižuterie)	2.731	2.493	221	15	—	2	1.109	659	366	507	1	89		III. Glasindustrie (hauptsächlich Glasbijouterie).
IV. Průmysl dřevařský	1.831	1.672	118	36	3	2	791	641	323	35	1	40		IV. Holzindustrie.
v tom :														Darunter :
1. výroba nábytku z ohýbaného dřeva (propleštní židlí)	155	155	—	—	—	—	27	92	32	4	—	—		1. Erzeugung von Bugholzmöbeln (Flechtmöbel).
2. soustružnictví a řezbář. dřeva	164	133	23	7	1	—	51	75	20	10	1	7		2. Holzrechserei u. Holzschnitterei.
3. výroba košíkářského a pleteného zboží	1.153	1.072	61	19	—	1	529	401	187	14	—	22		3. Erzeugung von Korb- und Flechtwaren.
V. Kovoprůmysl	663	616	24	20	2	1	445	155	36	19	1	7		V. Metallindustrie.
v tom :														Darunter :
1. výroba hřebčků	350	347	3	—	—	—	228	120	2	—	—	—		1. Nägelerzeugung.
VI. Průmysl soustružnický (kromě dřeva)	508	495	9	2	2	—	193	98	159	50	4	4		VI. Drechslerindustrie (außer Holz).
VII. Průmysl papírenský	75	73	1	—	—	1	61	8	4	—	—	2		VII. Papierindustrie.
v tom :														Darunter :
1. výroba kartonáže a obalů	48	46	1	—	—	1	36	6	4	—	—	2		1. Erzeugung von Kartonnagen und Papierhüllen.
VIII. Průmysl hračkářský	44	39	4	1	—	—	34	4	5	—	—	1		VIII. Spielwarenindustrie.

s výjimkou Svitavska, a rovněž nám zůstávají úplně zachovány ony větší nebo menší typické domácké oblasti Čech a Moravy (Bakovsko s domáckým košíkářstvím mající na Moravě obdobu na Morkovicku, dále Královéhradecko a Holicko s obuvnictvím, Brdy s domáckým kovoprůmyslem a výrobou kožených rukavic, pás menších akumulací ve východní Moravě — šití prádla, výroba obuvi, vyplétání nábytku, stávkové zboží textilní; konečně obě hlavní města Praha a Brno s pestrou mosaikou domácké práce, hlavně ovšem s konfekcí). Sestava ukazuje, že i domácká práce vyvinuvší se vedle těchto souvislejších a intenzivnějších nakupenin představuje v úhrnu značnější rozsah a že i zde zaznamenáváme ztráty, citelnější zvláště na Moravě (výroba kožených rukavic a sítěk na vlasy v Podyjí, výšivky na Hlučínsku, konfekce na Opavsku). Z těchto decentralisovaných výskytů zůstává nám v Čechách na př. domácká práce v středním Polabí (šití šatstva a prádla), šití prádla na Plzeňsku, domácká práce na Písecku, v okolí Tábora, v širším okolí Prahy a j., v zemi Moravsko-slezské hlavně na Ostravsku a porůznu i jinde.

Jádrem domácké práce a jejich tvůrčích sil v českých zemích stává se teď Českomoravská vysočina a s ní sousedící oblasti středomoravské; je to zase jeden doklad k úvahám o geografickém přesunu hospodářských a sociálních těžišť uvnitř státu a pro důležité hodnocení regionalistické.

Poslední sestava připojená k tomuto článku (4) týká se jen domácké práce zjištěné při sčítání živnostenských závodů z r. 1930 na nynějším našem státním území; domácké závody jsou v ní roztrženy jednak podle počtu bezprostředních podnikatelů nebo zprostředkovatelů, pro které domácký dělník pracoval, jednak podle sídel těchto podnikatelů. I zde je nutno si ujasnit, že není tím vyčerpávajícím způsobem vyšetřen vztah dělníka k vlastnímu organizátoru domácké práce pečujícímu o zakázky a odbyty (výrobci nebo obchodníkovi), neboť tam, kde se do zmíněného vztahu vkládá ještě faktor, byla zachycena jen existence a sídlo tohoto faktora, podléhající

cího ovšem zase dispozicím pravého podnikatele. Také nemohl býti prozatím zjištěn skutečný počet bezprostředních podnikatelů. Přes to nejsou data bez významu, poněvadž je jimi dokumentována skutečná sociální závislost domáckého pracovníka a stejně jeho závislost regionální.

Největší část pozorovaných závodů (95,4% z úhrnu) byla v poměru jen k jedinému zaměstnavateli nebo zprostředkovateli. V podrobnostech nejdůležitějších oborů domácké práce byl tento typ závislosti téměř výlučný. Počet případů, kdy domácký pracovník byl ve vztahu ke dvěma zaměstnavatelům, dosahuje poněkud vyššího procenta jen v některých oborech textilního průmyslu (výroba krajek, vlasové sítky), pak u pánské konfekce, ve sklářství, v průmyslu dřevařském. Výskyt většího počtu zaměstnavatelů než dvou jsou ryze sporadické. Větší pestrost se jeví v rozložení souboru domácké práce podle sídel bezprostředních zaměstnavatelů. Vzhledem k silně decentralisačnímu rozložení domácké práce a k jejímu charakteristickému sklonu k venkovu jsou ovšem menším podílem zastoupeny případy, kdy domácký pracovník a jeho bezprostřední zaměstnavatel jsou v jedné obci. Relativně velmi intenzivní je také výskyt zaměstnavatelů jinde než v okrese bydliště domáckého pracovníka. Sporadické pro domáckou práci konstatované v r. 1930 na našem nynějším státním území jsou případy sídla zaměstnavatelova mimo území bývalého Česko-Slovenska, za to je pro některé obory příznačné silnější zastoupení sídla zaměstnavatelova na území připojeném k Říši a sousedním státům (hlavně ve sklářství, v průmyslu soustružnickém, porůznu i v textilu).

Závěrem by bylo ještě podotknouti tolik: Třebas by jádro domácké práce tkvělo v pevném tělese pracovníků a ve staré regionální tradici, má tato podivuhodná organizační forma výroby a dělby práce jistě i mnoho složek pohyblivých a proměnných, reagujících na politický a hospodářský vývoj; je také velmi pravděpodobné, že příliv nových a trvalých složek obyvatel do nynějšího našeho území do-

tkne se právě skladby domácí práce, jak se jevila před změnou hranic. Ale základní ráz této skladby bude přece ještě dále míti svůj vliv a chystaná úprava si jej musí znovu uvědomiti. Tak hlavně dlužno hodnotiti přítomná rekonstruovaná data, odpovídající jinak odlišnému stavu prosperity a jinému státnímu a hospodářskému území.

K. M.

Nová statistika pohybu živností.

Po zistení dnešného stavu všetkých živnostenských oprávnení v celom štáte treba sledovať v pravidelných lehotách pohyb živností, aby sa umožnila spoľahlivá orientácia o vyhlídkach na zamestnanosť v živnostenskom podnikaní a po prípade aj uľahčily regulatívne zásahy.

Nach Ermittlung des heutigen Standes aller Gewerbeberechtigungen im ganzen Staat ist es notwendig, in regelmäßigen Abständen die Bewegung der Gewerbe zu verfolgen, um eine verlässliche Orientierung über die Aussichten auf Beschäftigung in der gewerblichen Unternehmungstätigkeit zu ermöglichen und gegebenenfalls auch regulative Eingriffe zu erleichtern.

V oboru živnostenského podnikání se projevuje ve změněných, obtížnějších poměrech nové státní existence naléhavá potřeba statistické orientace o pohybu živností, jakožto doplňující součásti statistiky živnostenských společenstev. Dosavadní neúplně zpravodajství obchodních a živnostenských komor, které jest omezeno jen na základní skupiny živností řemeslných, koncesovaných a svobodných, nepostačuje potřebám živnostnictva a musí býti zdokonaleno a prohloubeno.

Proto se dohodl Státní úřad statistický se všemi obchodními a živnostenskými komorami na jednotné úpravě a rozsahu tohoto nového statistického šetření. Všechny komory projevily o něj veliký zájem a přislíbily s velikou ochotou svou účinnou spolupráci. Jako podklad pro dohodnuté periodické šetření o pohybu živností bude nejprve podle stavu ke dni 31. prosince 1938 zjištěn v každém komorním obvodu počet všech provozovaných živností a to podle jednotlivých druhů a v rozdělení na živnosti svobodné, řemeslné a koncesované. Kromě toho bude zjištěn počet živností odhlášených a počet pobočných závodů.

V Čechách a v zemi Moravskoslezské budou tato data zjišťována podle soudních okresů, na Slovensku a Podkarpatské Rusi pak podle politických okresů.

Je sice pravda, že při každoročním šetření o živnostenských společenstvech se rovněž zjišťuje podle jednotlivých druhů počet živnostenských oprávnění povinných členů soustředěných ve společenstvech, avšak tento přehled nebyl dosud zcela vyčerpávající, poněvadž vždy jistý počet společenstev nezašle vůbec žádná data a určitá nesrovnalost vyplývala i z toho, že některá společenstva neuvádějí názvy živností podle skutečného znění živnostenských listů, nýbrž označují někdy činnost, která je prakticky provozována bez ohledu na to, zda se srovnává s živnostenským oprávněním.

Nové podrobné zjištění počtu živností, které nyní provedou jako základ statistiky pohybu živností obchodní a živnostenské komory podle svého evidenč-

ního materiálu, bude daleko spolehlivější a bude také lépe odpovídati dnešním poměrům, neboť živnosti budou již označovány a zařazovány podle seznamu živností, jež Státní úřad statistický zrevidoval a doplnil.

Jakmile bude zjištěním dnešního stavu všech živnostenských oprávnění v republice dán nezbytný základ pro pravidelné sledování jejich pohybu, začnou komory vykazovati podle sčítacích listů počínajíc od 1. ledna 1939 v Čechách a na Moravě ve lhůtách měsíčních a podle soudních okresů, v zemi Slovenské a Podkarpatské Rusi pak ve lhůtách čtvrtletních a podle politických okresů především přírůstek a úbytek živností podle druhů, uvedených v systematickém seznamu, a to v rozdělení na živnosti svobodné, vázané a nevázané na průkaz způsobilosti, živnosti řemeslné a koncesované. Kromě toho budou komory oznamovati počet patentů, počet schválených nových provozoven, počet udělených nebo odňatých povolení k podomnímu obchodu nebo licenci k živnostenským pracím po kočovnicku, změny týkající se ustanovení zástupce, pronájmu živnosti, dalšího provozu na účet vdovy, nezletilých sirotků, konkursní podstaty, zřízení a zrušení dalších stálých provozoven, pobočných závodů a skladů a konečně přerušeni nebo znovuzahájení živnosti.

Výsledky zamýšlí Státní úřad statistický uveřejňovati pravidelně čtvrtletně.

Stálý přehled o pohybu živností bude, jak doufáme, cennou pomůckou pro pravidelnou a podrobnou orientaci o poměrech v jednotlivých druzích živností, zvláště o jejich rozvoji nebo poklesu. Lze očekávati, že přispěje především k vhodnému řešení důležité otázky, jak umožniti založení nové existence oněm četným živnostníkům, kteří opustili svá bývalá působiště na území odstoupeném Říši a sousedním státům, a které nelze zařaditi do výrobního procesu prostě tím, že se jim ponechá, aby se bez promyšleného plánu a nahodile usazovali, jak to okolnosti s sebou přinesou. To by zajisté mohlo vésti jen k nežádoucím a škodlivým hospodářským poruchám a uprchlým živnostníkům — jako celku — by se tím mnoho nepomohlo.

Avšak výsledky statistiky pohybu živností mohou po případě také usnadňovati regulativní zásahy s hlediska živnostenské politiky, tak aby veškeré živnostenské podnikání se přizpůsobilo změněným poměrům a zapojilo se do zdravého a pracovním možno- stem odpovídajícího soutěžení produktivních sil v národě. Tato statistika ve spojení s každoročním šetřením o počtu pomocníků (tovaryšů) a učňů v živnostenských společenstvech má býti zároveň ukazatelem, jaké jsou pracovní příležitosti v jednotlivých druzích živností a vyhlídky na zaměstnanost v nich. Tím má také dáti směrnice pro příliv učňovského do- rostu a usnadniti pomocníkům přehled o tom, kde by mohli očekávati lepší zaměstnanost. Poněvadž pak budou data oznamována podle politických i soudních okresů, je dána možnost zpracovati je podle poměrně malých územních celků a tím dospěti k výsledkům, které i s hlediska regionálního mohou konati platné služby.

Jakmile budou zpracovány první výsledky této nové statistiky, uveřejníme ihned příslušná data.

K. K.

Zahraněční obchod.

Zahraněční obchod za leden 1939.

A. Podle druhů zboží.

Obvyklé oslabenie zahraničného obchodu v januári oproti predchádzajúcemu mesiacu decembru bolo tohto roku podstatne menšie než v predošlých rokoch. Pri dovoze za 811 milionov K, oproti ktorému vývoz činí len 798 mil. K, vykazuje januárová bilancia mierne pasivum v sume 13 mil. K. Okolnosť, že v našom januárovom dovoze na prvom mieste sú hotové výrobky (366 mil. K), až za ktorými — hoci v najužšej súvislosti — nasledujú suroviny (s 357 mil. K), môže byť už pokladané ako štruktúralný následok územných zmien nášho štátu.

Die übliche Abschwächung des Außenhandels im Jänner gegenüber dem Vormonat Dezember war heuer wesentlich geringer als in früheren Jahren. Bei einer Einfuhr per 811 Millionen K, der eine Ausfuhr für 798 Millionen K gegenübersteht, ergibt die Jännerbilanz ein mäßiges Passivum im Betrage von 13 Millionen K. Die Tatsache, daß in unserer Jänner-Einfuhr an erster Stelle die Fertig-Waren stehen (mit 366 Mill. K) und erst hinterher, wenn auch in engstem Anschlusse, die Rohstoffe folgen (mit 357 Mill. K), kann schon als strukturelle Folge der Staatsgebietsveränderungen angesehen werden.

V lednu jsou výsledky zahraničního obchodu vždy o mnoho slabší než v prosinci, což má důvody jak hospodářské — v předvánočním období obchodní činnost vrcholí, v lednu sezonně ochabuje —, tak i technické, záležející v povaze statistického zpracování; prosincová uzávěrka statistického materiálu se prodlužuje až do počátku ledna, aby byl co možná zachycen všechen materiál z uplynulého roku, takže pro statistiku zahraničního obchodu je leden kratším měsícem než prosinec. Za těchto okolností spíše překvapuje, že letošní pravidelné oslabení zahraničního obchodu je tentokrát v lednu proti prosinci poměrně malé, mnohem menší než v dřívějších letech, jak patrné z tohoto srovnání:

v milionech K — in Millionen K								
	dovoz	vývoz		dovoz	vývoz		dovoz	vývoz
	Einfuhr	Ausfuhr		Einfuhr	Ausfuhr		Einfuhr	Ausfuhr
1936 XII.	1016	908	1937 XII.	1072	1200	1938 XII.	871	851
1937 I.	699	650	1938 I.	667	944	1939 I.	811	798
	- 317	- 258		- 405	- 256		- 60	- 53

Zde je též pozoruhodné, že dovoz v lednu 1939 je silnější, než byl lednový dovoz celého původního našeho státního území v letech 1937 a 1938, jako zase vývoz v lednu 1939 je větší než vývoz celého bývalého Československa v lednu 1937.

V lednu 1939 činí v obchodu se zbožím dovoz z 810,877.000 K, vývoz z 797,963.000 K, takže obchodní bilance končí mírným passivem 12,914.000 K.

V dovozu za leden 1939 pozorujeme již štruktúralní změny plynoucí z územních ztrát. Po prvé v historii našeho zahraničního obchodu se dostávají na prvé místo dovozu tovary částkou 366,118.000 K. Je to důsledek plně se rozvíjejícího jejich dovozu z území připojeného k Říši, odkud dodávky tovarů, představující druhy obchod vnitrostátní, staly se

nyní dovozem z ciziny. Nejdůležitějšími předměty dovozu jsou zde přece i zboží textilní, z nichž na bavlněné, vlněné a hedvábné připadá zhruba po 30 milionech K. K nim se druzí různé výrobky kovové a papír, abychom uvedli jen ty nejdůležitější (viz i tabulkovou část, tabulku č. 8 c).

Suroviny, které měly dříve v našem dovozu dominující postavení, následují nyní, byť i zcela těsně, za tovary, částkou 357,307.000 K. Více než třetina z hodnoty jejich dovozu připadá na uhlí — 126 milionů K —, které se vůbec stalo z jednotlivých druhů zboží nejdůležitějším předmětem našeho dovozu; v lednu 1939 připadá z úhrnného našeho importu na ně více než 15%. Z toho je: hnědého uhlí 527.317 tun za 73,565.000 K a kamenného uhlí 359.286 tun za 49,698.000 K; jen nepatrně koks (8.354 tun za 1,620.000 K) a briket (4.548 tun za 745.000 K).

Dovoz uhlí se proti prosinci 1938 podstatně zvýšil po obnovení normálnější dopravy; v prosinci totiž se dovezlo hnědého uhlí 384.992 tun za 52,900.000 K a kamenného 277.236 tun za 39,345.000 K. Skutečnost, že uhlí zaujímá a bude asi trvaleji zaujímatí prvé místo v našem dovozu (dříve tu byla na prvé místo pravidlem bavlna), je také štruktúralní důsledek územních ztrát.

Ostatní suroviny následují v dovozu v dalekém odstupu za uhlím. Jak se vyvíjel dovoz nejdůležitějších z nich v lednu 1939 proti prosinci 1938, je patrné z následujícího přehledu:

	XII. 1938		I. 1939	
	t	1000 K	t	1000 K
Bavlna - Baumwolle .	5.612	40,690	4.242	31,377
Vlna - Wolle	1.368	32,312	1.385	32,400
Sur. kůže - Rohhäute	2.478	21,084	4.111	27,939
Surové a staré železo				
Roh- und Alteisen . .	16.131	18,632	23.629	19,001
Surové obecné kovy				
Unedle Metalle, roh .	4.191	28,875	2.981	21,633
Minerální oleje				
Mineralöle	23.369	16,233	11.844	9,441

Jak vidno, střídají se tu vzestupy dovozu s poklesy u různých surovin, doba dvou měsíců je pak ještě příliš krátká, než aby bylo možno činiti nějaké závěry.

Dovoz potravin klesl v lednu 1939 (72,135.000 K) proti předchozímu měsíci (148,431.000 K) na méně než polovinu; uvádíme zase přehled dovozu některých nejdůležitějších artiklů z této skupiny:

	XII. 1938		I. 1939	
	t	1000 K	t	1000 K
Rýže - Reis	6.298	9,805	3.625	5,680
Kukuřice - Mais . . .	14.285	12,687	3.539	3,696
Jedlé tuky - Speisefette	2.564	17,986	1.070	8,434
Jižní ovoce - Südfrüchte	7.907	30,777	4.209	11,937

Tento pokles je možno vysvětliti větším dílem tím, že po silném dovozu předvánočním (na př. tuky, jižní ovoce) nastalo v lednu sezonní ochabnutí. Dovozy živých zvířat per 15 mil. K, t. j. skoro vesměs vepřového dobytka, je téměř úplně stejný jako v prosinci.

Z úhrnného vývozu připadají v lednu 1939 na tovary zhruba dvě třetiny a v nich zase mají naprosto dominující místo výrobky průmyslu kovodělného. Všechny výrobky tohoto obrovského odvětví průmyslového, počínaje surovým železem a konče kompletními stroji, automobily, nádobím, špendlíky, výrobky jemné mechaniky atd. atd., se vyvezlo v lednu za více než 370 milionů K, což je více než dvě třetiny celého vývozu tovarů a pomalu polovice celého našeho úhrnného vývozu. Výrobky železné samy (sem patří surové železo, válcované výrobky, výkovky, odlitky, roury, i spotřební statky jako nádobí, kamna, vany, drobné zboží železné atd.) vykazují v lednu 1939 vývoz za čtvrt miliardy K, což je vzestup i proti prosinci 1938 o více než 10 milionů K.

V delším odstupu následují výrobky textilního a konfekčního průmyslu s vývozem v lednu 1939 per 84 milionů K. Nejdůležitější jsou výrobky bavlněné (32 mil. K, v prosinci 1938 37 mil. K) a vlněné (21½ mil. K, v prosinci 1938 30 mil. K). Velmi citelné oslabení exportu má v lednu 1939 proti prosinci 1938 konfekce — 12 proti 30 milionům K —, což snad souvisí také s povánočním ochabnutím obchodu. Koženého a kaučukového zboží se vyvezlo v lednu 1939 za 60 mil. K, což je o cca 10 mil. K více než v prosinci 1938.

V celku je lednový vývoz tovarů per 525,367.000 K proti vývozu prosincovému per 580,806.000 K slabší o 9,5%.

I suroviny a látky zhruba opracované mají v lednu 1939 o něco slabší vývoz než v prosinci 1938: 145,746.000 K proti 177,679.000 K. Přehled vývozu některých význačných artiklů dle bruselského třídění sem spadajících je tento:

	XII. 1938		I. 1939	
	t	1000 K	t	1000 K
Dříví - Holz	60.558	34,057	71.295	26,457
Koks	54.430	9,643	63.459	10,678
Celulosa - Zellulose	8.918	13,336	6.853	9,705
Sur. železo - Roheisen	29.484	26,733	26.069	25,831
Cement - Zement	12.503	3,549	29.126	8,220

Zde je zajímavý rozvoj vývozu cementu dodávaného do Říše.

Vývoz potravin a nápojů má jediný i v lednu 1939 vyšší číslce než v prosinci 1938; stouplť z 90½ milionu K na 125 milionů K, t. j. o více než třetinu. Na tomto vzestupu má hlavní podíl stupňovaný vývoz pšenice, mouky, lihu atd. do všech částí Říše; přehled o celkovém vývozu hlavních druhů zboží do této skupiny spadajících je tento:

	XII. 1938		I. 1939	
	t	1000 K	t	1000 K
Pšenice - Weizen	3.623	6,159	10.719	18,222
Ječmen - Gerste	7.354	8,415	8.134	10,076
Oves - Hafer	5.046	6,054	17.113	20,536
Mouka - Mehl	5.606	10,795	12.879	26,889

XII. 1938 I. 1939

	t	1000 K	t	1000 K
Cukr - Zucker	21.546	21,159	12.784	12,452
Slad - Malz	5.105	11,864	4.803	11,213
Pivo - Bier hl	21.285	4,390	16.652	3,323
Lih - Spiritus . . . hl	28.833	8,073	65.240	18,618

B. Podle zemí.

Doprava tovaru z územia pripojeného k Říši je v popředí našeho zahraničního obchodu. Náš dovoz z těchto území v sume 285 mil. K je 35% celého dovozu; naopak vývoz do těchto území v sume 223 mil. K je 28% našeho celkového vývozu; janárová bilancia našeho obchodného styku s týmto územím končí sa teda pre nás pasívnou sumou asi 62 mil. K. Obchodné styky s celou nemeckou ríšou činily 43,5% všetkého nášho dovozu a 38,7% všetkého vývozu; i tu sa prejavuje pre nás pasívum skoro 50 mil. K. Priam tak aj obchodný styk s územím pripojeným k Poľsku vykazuje pre nás pasívum skoro 50 mil. K (najmä z dodávok uhlia a z výrobkov želez. priemyslu). V styku s ostatnými štátmi nenastaly v januári 1939 oproti decembru 1938 nijaké významnejšie typické zmeny.

V styku so štátmi s viazanými devízami boli sme v januári pasívni asi sumou 40 mil. K, so štátmi s voľnými devízami boli sme naopak aktívni sumou 26 mil. K.

Der Warenverkehr mit den an das Reich angegliederten Gebieten steht im Vordergrund unseres Außenhandels. Unsere auf 285 Mill. K sich beziffernde Einfuhr aus diesen Gebieten macht 35% unseres Gesamtimports aus, unsere Ausfuhr dorthin im Betrage von 223 Mill. K dagegen 28% unseres Gesamtexports; die Jännerbilanz unseres Handelsverkehrs mit diesen Gebieten schließt demnach für uns mit einem Passivum von cca 62 Mill. K ab. Der Handelsverkehr mit dem gesamten Deutschen Reich nimmt im Jänner 43,5% unserer Gesamteinfuhr und 38,7% unserer Gesamtausfuhr ein; auch hier resultiert für uns ein Passivum von nahezu fünfzig Millionen K. Desgleichen ergibt sich aus dem Handelsverkehre mit den an Polen abgetretenen Gebietsteilen für uns ein Passivum von ebenfalls nahezu fünfzig Millionen K. Im Verkehre mit den übrigen Ländern gab es im Jänner 1939 gegenüber dem Dezember 1938 keine irgendwie bedeutungsvoller zum Ausdruck kommenden typischen Veränderungen.

Im Verkehr mit Ländern mit gebundener Devisenwirtschaft sind wir im Jänner 1939 mit ca 40 Mill. K passiv, mit devisenfreien Ländern dagegen mit 26 Mill. K aktiv.

Na prvé mjestě v nynějším našem zahraničním obchodu stojí styk s územím připojeným k Říši, obchod to dříve vnitrostátní. V lednu 1939 proti prosinci 1938 náš obchod s tímto územím dále vzrostl, byť i poměrně nepřilíš (dovoz odtud o 6½ milionu K, náš vývoz tam o 15,6 milionu K); v lednu 1939 činí hodnota našeho dovozu z tohoto území per 285,055.000 K 35% celého importu a hodnota našeho vývozu tam per 222,952.000 K 28% úhrnného našeho exportu.

Z dovozu z území připojeného k Říši připadlo

na hnědé uhlí 5,210.373 q za 72,944.000 K, tedy z hodnoty celého dovozu odtud více než čtvrtina; za samotný leden 1939 je tento dovoz hnědého uhlí vyšší o 10 milionů K než byl za celé čtvrtletí říjen—prosinec 1938. Celková bilance našeho obchodu s řečeným územím končí v lednu hlubokým passivem 62 milionů K.

Obchod s původní Říší (bez bývalého Rakouska, připojeného území a Hamburku a Brém) je na druhém místě v našem zahraničním obchodu; při lednovém dovozu per 61,356.000 K a vývozu per 69,846.000 K jsme zde lehce aktivní. V celku na dovoz z celé Říše připadá v lednu 1939 352,613.000 Kč, čili 43,5% úhrnného našeho dovozu a na náš vývoz do celé této říše 308,624.000 K čili 38,7% úhrnného našeho vývozu.

Veliký dovoz máme dále z území připojeného k Polsku a to částkou 50,958.000 K, z čehož připadá nejvíce na kamenné uhlí, t. j. 38,203.000 K (v množství 2,766.913 q), zbytek hlavně na železné polotovary a výrobky (na př. polotovary pro výrobu plechů a dráty). Proti tomuto více než padesátimilionovému dovozu nečiní náš vývoz do řečeného území ani desítinu, pouhých 4,850.000 K, takže i odtud vychází pro nás enormní, pomalu padesátimilionové passivum. I náš obchod s vlastním Polskem ustupuje proti obchodu s územím k Polsku připojeným zcela do pozadí, při dovozu 8,942.000 K a vývozu 6,994.000 K.

Obráceně je tomu při obchodu s Maďarskem, zde máme zcela nepatrný obchod s územím k Maďarsku připojeným (dovoz 820.000 K, vývoz 297.000 K), za to s původním Maďarskem se náš obchod zase rozvíjí a dosahuje v lednu číslice 8,601.000 K při dovozu a 11,010.000 K při vývozu.

V obchodu s ostatními státy nebylo v lednu 1939 zvláště význačnějších změn, ve styku s jedněmi zeměmi dovoz či vývoz klesl, s druhými zase stoupl; příslušná číselná data nalezneme čtenář v tabulce č. 8 b), v tabulkové části.

Uvedme si tu jen, že v řečeném měsíci z těchto ostatních států jsou pro nás v dovozu nejdůležitější Spojené státy americké (45,043.000 K) a ve vývozu Rumunsko (68,803.000 K) a Velká Británie (67,553.000 K).

Z území připojeného k Říší k ostatním státům jsme dovezli za 336,833.000 K čili 41,5% celého našeho dovozu a vyvezli tam za 228,099.000 K, čili 28,6% celého našeho vývozu, takže za jediný měsíc leden resultuje z tohoto obchodu pro nás enormní passivum 109 milionů K, jež zase vyplývá z dovozu uhlí, jenž činil v lednu 1939 ze všeho připojeného území přes 110 milionů K.

Na obchod se starou cizinou připadá v dovozu 474,044.000 K čili 58,5% celého našeho im-

portu a ve vývozu 569,864.000 K čili 71,4% celého našeho exportu, takže s touto jsme skoro 96 milionů K aktivní. Pro srovnání si uvedme, že v lednu 1938 činil obchod celého bývalého Česko-Slovenska s touto cizinou v dovozu 667 milionů K a ve vývozu 944 milionů K; činí tedy obchod zmenšeného bývalého území česko-slovenského se starou cizinou v lednu 1939 více než polovici výše obchodu bývalého Česko-Slovenska v lednu 1938.

Dovoz a vývoz v lednu 1939 podle skupin zemí. Ein- u. Ausfuhr im Jänner 1939 n. Ländergruppen.

Hodnota v — Wert im 1000 K

	Dovoz Einfuhr	Vývoz Ausfuhr	Bilance Bilanz
I. Země devisově volné — Devisenfreie Länder			
a) Bez obchodně politic. překážek . ohne handelspolit. Schwierigkeit.	216,967	198,112	— 18,855
b) S obchodně politic. překážkami . mit handelspolit. Schwierigkeiten	72,809	118,133	+ 45,324
Celkem země devisově volné . . . Devisenfreie Länder, insgesamt	289,776	316,245	+ 26,469
II. Země devisově váz. — Devisengeb. Länder			
a) Bez obchodně politic. překážek . ohne handelspolit. Schwierigkeiten	30,991	10,572	— 20,419
b) S obchodně politic. překážkami . mit handelspolit. Schwierigkeiten	9,392	23,153	+ 13,761
c) S clearingem — im Clearing . . . Celkem země devisově vázané Devisengeb. Länder, insgesamt	480,724	448,132	— 32,592
	521,107	481,857	— 39,250

Jako novum zařazujeme i do Statistického zpravodaje přehledné roztržidění našeho zahraničního obchodu dle způsobu platebního styku, které provedla Národní banka. V lednu 1939 jsou výsledky příznivé potud, že passivum necelých 40 milionů K máme v obchodu se zeměmi devisově vázanými, kdežto v obchodu se zeměmi volnými vykazujeme aktivum skoro 26½ milionu K. Podotknouti sluší, že i v obchodu se zeměmi devisově vázanými uvedenými v hořejším přehledu sub II. a) a b) se platí devisami, avšak obchod s těmito zeměmi musí býti dle platných úmluv či praxe vyrovnaný, to jest: částku, kterou za naše zboží do některé z těchto zemí vyvezené v devisách stržíme, musíme během doby zase takovéto zemi v devisách zaplatiti za zboží od ní opět odebrané a vice versa, zde není možno docilovati trvalejšího aktiva, které by se projevilo jako konečný přírůstek devis v portefeuilli Národní banky.

Jak z uvedeného přehledu patrné, mají teď v našem zahraničním obchodu převahu země devisově vázané nad volnými, zvláště v dovozu; v lednu 1939 pramenil náš dovoz skoro ze dvou třetin ze zemí devisově vázaných, kdežto z našeho vývozu šlo asi 60% do zemí devisově vázaných a asi 40% do zemí devisově volných.

Rž.

Cizinecký ruch.

Cizinecký ruch v září až lednu 1938/39.

Aktivny ruch cudzinecký sa v býv. Česko-Slovensku po udalostiach z jesene 1938 zmenšil oveľa viac, pasívny ruch podstatne menej, než koľko činí pomerná časť územia a obyvateľstva odlúčeného od býv. Česko-Slovenska. Pomerná účasť na našom cudzineckom ruchu

sa pri Nemecku zväčšila, pri všetkej ostatnej cudzine sa zmenšila.

Der aktive Fremdenverkehr der ehem. Tschecho-Slowakei hat sich nach den Begebenheiten vom Herbst 1938 weit mehr, der passive Fremdenverkehr

wesentlich weniger verringert, als dem verhältnismäßigen Anteil des von der ehem. Tschecho-Slowakei abgetrennten Gebietes und dessen Bevölkerung entspricht. Der verhältnismäßige Anteil an unserem Fremdenverkehr ist beim Reich gestiegen, bei allen übrigen Staaten dagegen zurückgegangen.

Události z podzimu 1938 zasáhly hluboce do našeho cizineckého ruchu, nejcitelněji ovšem v září a říjnu. Počet zahraničních hostí přišedších na naše území i počet zdejších občanů, kteří cestovali do ciziny, se tou dobou zmenšil přímo neobyčejně, při čemž délka jejich pobytu se vlivem omezené přepravy prodloužila. Vidíme to ze srovnání s rokem 1937.

	IX.		X.	
	1937	1938	1937	1938
(v tisících — in Tausenden)				
Cizozemci u nás - Ausländer bei uns	200	21	165	5
průměrná délka pobytu - Durchschn. Aufenthaltsdauer	1,9	3,6	1,4	2,95
Tuzemci v cizině - Unsere Staatsbürger im Ausland . .	135	34	122	7
průměrná délka pobytu - Durchschn. Aufenthaltsdauer	0,6	2,4	0,7	8,7

Ale září a říjen byla doba přeci jen zcela výjimečná. Jaké trvalejší účinky našemu cizineckému ruchu přinesly podzimní změny, mohou ukázat teprve měsíce následující. Dříve než k nim přihlédneme, uvažujme toto.

Zmenšené území má menší počet navštěvovaných míst. Tato místa budou úhrnem vyhledávána menším počtem lidí než celé území o větším počtu navštěvovaných míst. Zmenší-li se území, zmenší se za stejných jinak okolností aktivní cizinecký ruch. Podobně je tomu s pasivním ruchem cizineckým. Zmenšené území má menší počet obyvatel. Za stejných jinak okolností pojedje z nich menší počet do ciziny než z celého nezměněného území o větším počtu obyvatelů. Mění-li se území a zůstávají-li všechny ostatní okolnosti celkem stejné, bude se aktivní a pasivní cizinecký ruch měnit v tomtéž směru jako velikost území. Cizinecký ruch bude menší u zmenšeného území a větší u území zvětšeného.

Něco však bude přece jen mít snahu se změnit ve směru opačném ke změně území. Je to u aktivního ruchu cizineckého poměr počtu cizozemských návštěvníků k návštěvníkům tuzemským. Čím více se některá území zmenšují, tím spíše můžeme očekávat, že bude zahraničních návštěvníků více v poměru k počtu návštěvníků tuzemských. Na zmenšené území přijede sice zahraničních návštěvníků méně než na území celé; avšak lze souditi, že tuzemských návštěvníků bude na zmenšeném území ještě méně. Počet tuzemských obyvatel na zmenšeném území totiž poklesl, kdežto počet zahraničních obyvatel zvětšeného zahraničního území současně stoupl. Proto čím zmenšenější jest území, tím za stejných jinak okolností má počet zahraničních návštěvníků klesat při stoupajícím jeho poměru k počtu návštěvníků tuzemských. Pro zajímavost poznamenáváme, že obdobně také zahraniční obchod zmenšeného území má býti za stejných jinak okolností menší; jen jeho poměr k obchodu vnitřnímu má býti větší. Opakujeme ovšem, že to vše platí jen v tom případě, když se změní pouze

území a s ním i počet obyvatelů a když zůstanou všechny ostatní okolnosti celkem stejné.

Nyní se podívejme na úhrnné výsledky v měsících listopadu, prosinci a lednu.

Počet návštěvníků - Zahl der Besucher
(v tisících — in Tausenden)

	XI.	XII.	I.
	1937/38	1938/39	1938/39
Cizozemci u nás - Ausländer bei uns	400	189	
Tuzemci v cizině - Unsere Staatsbürger im Ausland	298	202	

Počet tuzemských návštěvníků v cizině se zmenšil o necelou třetinu, zatím co počet zahraničních návštěvníků v Česko-Slovensku klesl pod polovinu. Ještě pronikavější změna nastala v délce pobytu.

Počet ztrávených nocí - Zahl der Übernachtungen
(v tisících — in Tausenden)

	XI.	XII.	I.
	1937/38	1938/39	1938/39
Cizozemci u nás - Ausländer bei uns	913	294	
Tuzemci v cizině - Unsere Staatsbürger im Ausland	159	122	

Úhrnný pobyt zahraničních návštěvníků v býv. Česko-Slovensku klesl hluboko pod samou třetinu. Úhrnný pobyt tuzemců v cizině se sice také snížil, avšak ani ne o celou čtvrtinu.

Průměrná délka pobytu cizinců u nás činila v listopadu, prosinci a lednu 1937/38 2,2 dne, ve stejných měsících 1938/39 jen 1,5 dne. Zmenšilo se území, odpadla místa, kde se cizinci déle zdržovali a tím poklesl pobyt zahraničních hostí. Opačně tomu bylo ve stejnou dobu u našich příslušníků v cizině. Jejich průměrná délka pobytu v zahraničí spíše o něco stoupla (z 0,5 dne na 0,6 dne). Srovnáme s těmito čísly skutečnost, že bývalý stát ztratil 29,6% dřívějšího území a 33,4% obyvatelů. Vidíme, že ztráta na cizineckém ruchu převýšila ztrátu na území a lidech. Byla tak veliká, že se neobjevuje ani očekávaný mírný vzestup poměrného podílu zahraničních návštěvníků z počtu návštěvníků všech. Naopak, dostavil se pokles, jak patrně z tohoto přehledu.

Zahr. hosté v % všech návštěvníků
Ausl. Besucher in % sämtlicher Besucher

	XI.	XII.	I.
	1937/38	1938/39	1938/39
v lázeňských a klimat. místech - Bade- u. klimatische Kurorte	10,6	6,9	
v jiných větších městech - andere größere Städte	11,3	10,3	

Odchylný, příznivější vývoj má Praha a Brno, nikoliv Bratislava. Do těchto tří měst přišlo

zahraničních návštěvníků - Ausl. Besucher
(v tisících — in Tausenden)

	1937/38	1938/39
	Praha - Prag	16,5
Brno - Brünn	3,5	4,0
Bratislava - Pressburg	5,5	3,8

Praha a Brno mají dokonce větší příliv cizozemců než dříve. Vypadá to tak, jakoby zájem zahraničních návštěvníků, který se dříve poutal k většímu počtu míst, se nyní více soustřeďoval na hlavní města. Nemusíme se domnívat, že je ten vzestup jen zdánlivý

a že tu snad byli v posledních měsících čítání mezi návštěvníky i cizozemští uprchlíci. Cizozemští uprchlíci nepatří do cizineckého ruchu. Mezi zahraniční návštěvníky v listopadu až lednu 1938/39 nebyli ve větším počtu jistě ani omylem čítání. Kdyby tomu tak bylo, nebyl by průměrný počet cizozemských hostů v pozorované době klesl z 2,2 dne na 1,5 dne, byl by spíše stoupl, neboť cizozemští uprchlíci se u nás zdržují po dobu nikoliv kratší, nýbrž jistě delší než obyčejní turisté. Měly tedy Praha a Brno zahraniční návštěvu skutečně, nikoli jen zdánlivě větší.

Ale změna nastala nejen v počtu a délce pobytu zahraničních návštěvníků, nýbrž i v průměrném zastoupení jednotlivých států, odkud k nám cizozemci přicházejí. Nepřekvapuje, že v září a v říjnu téměř ustal proud návštěvníků z Říše, čítaje v to bývalé Rakousko. Roku 1937 jich za oba ony měsíce k nám přišlo 256.000, roku 1938 ani ne celých 9.000.

Návštěvníci z Říše a býv. Rakouska v procentech veškerých návštěvníků
Besuche aus dem Reiche samt d. ehem. Österreich in Prozent aller Besucher

Měsíc - Monat	1937/38	1938/39
IX.	69,3	29,6
X.	70,9	48,7
XI., XII., I.	70,1	85,8

V měsících listopadu až lednu 1937/38 k nám přišlo z Říše a bývalého Rakouska 280.000 návštěvníků. V letech 1938/39 jen 162.000. Z ostatních zemí jich přišlo ještě méně. Proto mohl početní poměr německých návštěvníků stoupnout ze 70% na 86% všech návštěvníků. Naproti tomu činili v procentech všech zahraničních hostů

návštěvníci z - Besucher aus	XI., 1937/38	XII., I. 1938/39
	%	
Maďarska - Ungarn	8,3	2,3
Polska - Polen	7,6	3,1
Rumunská - Rumänien	2,8	0,8
Jugoslavie - Jugoslawien	1,7	1,1
USA	1,2	0,7
Anglie - England	1,4	1,1
Francie - Frankreich	0,8	0,7
Itálie - Italien	0,8	0,7
ostatní státy - sonstige Staaten	5,3	3,7

Ještě pronikavější než v číslech poměrných vypadají poklesy návštěvníků z těchto zemí v číslech základních. Připomeňme si jen, že úhrnný počet všech zahraničních návštěvníků v býv. Česko-Slovensku klesl v pozorovaných měsících listopadu až lednu 1938/39 proti stejným měsícům roku 1937/38 o více než polovinu.

Za zmínku ještě stojí, jakých dopravních prostředků používalo se k cestám přes hranice. Nejnápadnější rozdíl proti roku 1937 je v říjnu 1938, kdy výkaz letecké dopravy zcela mimořádně stoupl vzhledem k obtížnému styku po železnici a silnici. Z úhrnu cestujících přes hranice (čítaje v to zahraniční

návštěvníky jedoucí na naše území a zpět i naše lidi jedoucí do ciziny a zpět), použilo v procentech

přechodů — Übergänge	X.		XI.—I.	
	1937	1938	1937/38	1938/39
	%		%	
nádražních - Eisenbahn	51,8	17,7	58,3	56,3
silničních - Straßenverkehr	47,4	39,0	41,5	42,4
paroplav. - Dampfschiffahrt	0,5	16,9	—	0,2
leteckých - Flugverkehr	0,3	26,4	0,2	1,1
	100	100	100	100

Dosavadní výsledky cizineckého ruchu ve zmenšených hranicích lze shrnout takto: Aktivní ruch cizinecký se v býv. Česko-Slovensku po událostech z podzimu 1938 zmenšil daleko více, pasivní ruch podstatně méně, než kolik činí poměrná část území a obyvatelstva odloučeného od Česko-Slovenska. Výjimku činí Praha a Brno, kde příliv zahraničních návštěvníků se zvýšil. Poměrná účast na našem cizineckém ruchu u Říše stoupla, u veškerých ostatních států klesla.

Stý.

Ceny.

Velkoobchodní a maloobchodní ceny v lednu a únoru 1939.*)

Index veľkoobchodných cien pokračoval začiatkom mesiaca februára ešte v miernom zvýšení. Hlavné sú to ceny potravinové, ktoré vykazujú tu zvýšenie; niekde je toto zvýšenie cenové sezónneho rázu; enormné (skoro o 100%) zvýšenie zaznamenáva chmeľ. V skupine priemyselných látok a výrobkov nastalo zvýšenie cien predovšetkým pri dreve a surovom prírodnom hodvábe. Oproti týmto zvýšeniam vykazujú veľkoobchodné ceny ostatného tovaru naopak pokles, tak najmä krmivá.

Index citlivých cien vyvíjaval sa vo februári celkom pokojne, na konci mesiaca zaznamenal slabé zvýšenie oproti začiatku mesiaca. Dielči index cien starého železa sa zvýšil následkom nového oboslania nášho trhu železným šrotom cudzieho pôvodu (drahším ako je domáci).

Maloobchodné ceny potravinové vykazujú pri nepatrnom upevnení v celom štáte isté regionálne rozdiely.

Indexy životných nákladov sú vyššie v Prahe najmä pre zväčšenie sadzieb v dôchodkovej dane.

Der Index der Großhandelspreise fuhr zu Beginn des Monats Februar in mäßigem Ansteigen noch fort. In der Hauptsache sind es die Nahrungsmittelpreise, die da eine Erhöhung aufweisen; mitunter ist dieser Preisanstieg saisonmäßiger Natur, enorm — fast um 100% — ist er bei Hopfen. In der Gruppe der Industriestoffe und -erzeugnisse haben wir es mit einer Preiserhöhung vor allem bei Holz und bei roher Naturseide zu tun. Gegenüber diesen Erhöhungen wiesen die Großhandelspreise anderer Warengüter wieder umgekehrt eine Senkung auf, so insbesondere die Futtermittelpreise.

*) Všechna indexní čísla zde citovaná se rozumí, pokud není něco jiného řečeno, při základu ceny z července 1914 = 100; ohledně indexních dat viz i tabulkovou část.

Der Index empfindlicher Preise hat sich im Feber durchaus ruhig entwickelt, gegen das Monatsende schließt er mit leichter Erhöhung gegenüber dem Monatsanfang ab. Der Teilindex der Alt-eisenpreise ist infolge der neuerlichen Beschickung unseres Marktes mit höherwertigem Eisenschrot fremder Provenienz in die Höhe gegangen.

Die Kleinhandelspreise der Nah-rungsmittel weisen bei unerheblichem Anziehen im ganzen Staate gewisse regionale Unterschiede auf. Die Indexe der Lebenshaltungskosten in Prag sind höher hauptsächlich infolge der Erhöhung der Steuersätze bei der Einkommensteuer.

Index velkoobchodních cen pokračoval i k počátku února t. r. ve svém dosavadním mírném vzestupu a je se svými 783 body k tomuto termínu o 1,4 % vyšší než k počátku ledna t. r. (772 bodů).

Na tomto vzestupu se účastnila hlavně dílejší skupina potravin a poživatin. Vzestupy cen jsou zde někde povahy sezonní (u brambor, skopového masa). Enormní zvýšení cen zaznamenává chmel, proti počátku ledna skoro o 100%; žatecký chmel počátkem února znamená v našem indexu 2.140—2.345 K za 50 kg a jak naši zpravodajové hlásili, byly zaň docíleny ceny až 2.500 K, kdežto v srpnu 1938 stál 560—815 K. Na vysvětlenou se uvádí, že všechen chmel byl již od rolníků-producentů skoupen obchodem a ten nyní docíljuje při prodeji pivovarům svrchu uvedené vysoké ceny, poněvadž všechny pivovary nemají ještě celou svou potřebu chmele na tento hospodářský rok krytu.

V indexových souhrnech byly tyto vzestupy aspoň částečně paralysovány sezonním poklesem cen jiných potravin, tak másla, sádla a vajec. Od nového roku nastalo také uklidnění na trhu sena, jehož ceny stouply na plodinových bursách od srpna do prosince 1938 o více než 100% (z 36,50—39,50 K za 100 kg na 85,50—88,50 K u sena sladkého a z 31,50—34,50 K na 76,50—79,50 K u sena kyselého), a to nejdříve jako důsledek náhle zvýšené potřeby pro armádu a později pro nedostatek jeho po ztrátě pícninářských oblastí v pohraničních horách. Od ledna t. r. se počínají ceny sena zase povolna drobiti.

Ve skupině průmyslových látek a výrobků je nejvýznačnější změnou podražení cen dříví, a to hlavně kulatiny. K počátku února t. r. je proti předchozímu měsíci tvrdá kulatina dražší o více než 15% a měkká o 11%; měkké řezivo stoupl o 3%. Pozornost budí také jistý vzestup cen cihel (o více než 3%), zde se projevuje vyššími výrobními náklady i zdrazení hnědého uhlí. Jinak v této skupině ceny statků sem patřících kolísaly oběma směry, převážně v souhlase s neurčitou tendencí světových trhů; přírodní surové hedvábí stoupl na př. proti předchozímu měsíci o 19%, kdežto ceny dovážené vlny klesly o 8%. Z jednotlivých přízí stouply od září 1938 do počátku února 1939 nejvíce ceny lněné příze a to skoro o 50%. Od nového roku se tento vzestup cen již zmírňuje, k počátku února máme proti měsíci předchozímu vzestup jejich cen již jen o 5,2%. Toto velké cenové zvýšení lněné příze jde částečně na účet současného stoupání cen suroviny, t. j. lnu; domácí surový vytřený len podražil od počátku podzimu 1938 do počátku t. r. o více než 20%. Zde je zajímavý případ, cena domácího lnu je vázaná a stanoví se vždy čtvrtletně ujednáním pěstitelů lnu s prádelnami; avšak při jejím

určení se přihlíží k vývoji cen lnu na světovém trhu, takže i poslední zvýšení ceny domácího lnu je v souhlase se vzestupem jeho světových cen. Ten je dán hlavně okolností, že Rusko, dříve největší vývoze lnu na světě, dnes surový len do ciziny neprodává, nýbrž zpracuje jej doma v přízi a v tkaniny, s nimiž — hlavně v hrubších kvalitách — ostře soutěží se starými vývozními zeměmi lněných tkanin, jako s námi, na nejdůležitějších světových odbytištích, zvláště ve Spojených státech amerických. Ve vzestupu cen lněné příze se však také projevují důsledky ztrát většiny prádelen lnu zůstavších v území připojeném k Říši.

Index citlivých cen se vyvíjel v únoru velmi klidně. Při svém základu ceny k 1. září 1927 = 100 stoupl ze 70,6 bodů zaznamenaných k 2. II. na 72,1 bodů k 23. II. Na tento vzestup měla hlavní vliv skutečnost, že na náš trh přišly opět větší dávky cizího šrotu, dražšího než je domácí, čímž už v prvním týdnu únorovém stoupl náš cenový průměr, z něhož vypočítáváme index pro veškerý šrot, o více než třetinu. Jinak však ceny ostatních starých kovů průběhem února klesaly. Ceny přízí byly během tohoto měsíce stabilní, spíše se sklonem k poklesu; to platí jak o vlněné česané přízi, tak dokonce i o lněné, která v druhé polovici měsíce, patrně reakcí na ostrý vzestup svých cen v předchozích měsících, lehce oslabila. Ceny surových koží po lehkém vzestupu až do druhé polovice února (zvláště teletiny) vrátily se celkem opět na úroveň z počátku tohoto měsíce, jež je v průměru jen o něco málo vyšší, než byla v lednu. Ceny dříví, brané pro index citlivých cen, zůstaly i na dále úplně beze změny.

Index maloobchodních cen potravin vykazuje v celostátním průměru z prosince 1938 na leden 1939 lehký vzestup ze 745 na 749 bodů. Při tom je zajímavé, že toto zvýšení je tím větší, čím dále postupujeme od západu k východu státu. Neboť indexy pro jednotlivé země tu činí:

	Čechy Böhmen	Morava a Slezsko Mähren u. Schlesien	Slovensko Slowakei	Podkarp. Rus Karpato- rubland
XII. 1938 . . .	755	722	739	821
I. 1939 . . .	756	728	748	831

Obdobný rozdílný pohyb cenový máme i v největších městech; v Plzni řečený index v dané době dokonce lehce klesl, v Praze a v Brně stoupl lehce, v Moravské Ostravě a v Bratislavě již vydatněji. Příčiny tohoto poněkud rozdílného vývoje je třeba hledati v nestejně silných pohybech maloobchodních cen jednotlivých potravin; na př. sezonní vzestup cen brambor, zeleniny, ovoce nebyl všude stejně silný, v Podkarp. Rusi podražilo ve větších obcích silněji mléko, aneb na druhé straně sezonní poklesy cen jiných potravin byly též regionálně rozdílné; na př. máslo zlevnilo nejvíce v Plzni a nejméně v městech Podkarp. Rusi.

Indexy životních nákladů rodiny dělnické a úřednické v Praze stouply do polovice ledna 1939 proti polovici prosince 1938 o 2,6, příp. 2,3%; u obou rodin hlavní podíl na tomto vzestupu mají zvýšené sazby důchodové daně, jak platí od 1. ledna t. r. Jinak u dělnické rodiny se také počítá pro rok 1939 s poněkud vyšším průměrem nájemného, poněvadž přirozeným vývojem ubude zase jednopokojových bytů ve starých domech

chráněných ještě před zvyšováním nájemného (na př. zbouráním starých domů) a poměrně přibude dělnických rodin bydlících v nových domech, již bez ochrany nájemníků. U rodiny úřednické máme také lehké

zvýšení i u cen koksů, dílem však i proto, že bylo nutno přejít k vyšetřování cen pro trochu lepší jeho jakost, a pak zvýšení předplatného za noviny.

Rž.

Doprava.

Motorová vozidla s hlediska hlavních územních změn.

Na území pripojenom k Ríši a k susedným štátom nachádzalo sa podľa zistenia k 30. augustu 1938 spolu 69.222 motorových vozidiel z 223.673 napočítaných v celom štáte, na terajšom území zostáva ich teda 69,0%. Hustota vozidiel (počet vozidiel vo vzťahu k ploche a k obyvateľstvu) je teraz v Čechách a v krajine Moravskosliezскеj väčšia ako v bývalom území týchto krajín.

Auf dem an die Nachbarstaaten angegliederten Gebiet waren laut Erhebung nach dem Stande vom 30. August 1938 insgesamt 69.222 Kraftfahrzeuge von 223.673 im ganzen Staate. Auf dem gegenwärtigen Gebiet verbleiben also 69,0%. Die Dichte der Fahrzeuge (Zahl der Fahrzeuge im Verhältnis zur Fläche und Bevölkerung) ist nur in Böhmen, Mähren und Schlesien höher als auf dem ehemaligen Gebiet dieser Länder.

Poslední uveřejněná data o počtu motorových vozidel na území bývalého Česko-Slovenska týkají se stavu z konce r. 1936 (ve Zprávách Státního úřadu statistického č. 32—33, roč. XIX-1938). Byla uveřejněna data o počtu motorových vozidel podle podrobného rozdělení druhů, při čemž u vozidel osobních, nákladních a kombinovaných přihlíženo ještě zvlášť k dopravě živnostenské, dále podle výrobních zemí a značek, konečně podle některých zvláštních znaků (podle skupin únosnosti a způsobu pohonu, dále podle stáří u vozidel nákladních podle skupin obsahu válců a počtu válců u vozidel osobních.¹⁾ Se zřetelem na dobu, v které vyšla příslušná publikace, jsou data jen celostátní. Z dalších zpracování provedených Státním úřadem statistickým na podkladě poslední metody opírající se o přihlašovací povinnosti majitelů vozidel vůči finančním úřadům jsou po ruce data o stavu motorových vozidel z konce r. 1937 a k 30. srpnu 1938, kterážto data teprve budou v podrobnostech ve Zprávách uveřejněna. Zpracování z konce srpna r. 1938 stalo se z toho důvodu, aby byl zjištěn stav z posledního období našeho státu v bývalé rozloze, a aby mohla být zároveň stanovena neaktuálnější bilance ztrát; a tu právě metoda zpracování opírající se o stále doplňovaný katastr motorových vozidel na podkladě hlášených přírůstků, úbytků i změn umožnila, aby se toto zjištění ztratilo téměř pro kritický okamžik rozdělení území. Obě tato zpracování, z konce r. 1937 i z konce srpna loňského roku týkají se ovšem jen počtu vozidel; první z nich bylo restringováno proto, že v plánu bylo podrobné zpracování podle všech šetřených znaků a jejich nejdůležitějších kombinací z konce r. 1938, druhé pak jako ryze příležitostně a pohotové.

Pro účely přehledné informace podáváme nejprve ještě srovnání všech tří stavů zjištěných na podkladě statistik výše zmíněných, jakož i průměrných měsíčních přírůstků za celé bývalé území v r. 1937 (tedy

za období 12 měsíců) a v r. 1938 (za období 8 měsíců). Tyto průměrné přírůstky jsou v r. 1938 vesměs značně vyšší než v r. 1937; k tomuto vývoji ukazovaly ostatně již měsíční přírůstky nových motorových vozidel v r. 1938, a to jak pro celé bývalé území, tak i pro území nového státu.²⁾

Sestava 1.

	Počet vozidel ke dni			Průměr. měsíční přírůstek v roce	
	31. XII. 1936	31. XII. 1937	30. VIII. 1938	Durchsch. mon. Zunahme i. J.	1937 1938
Celkový počet motorových vozidel*) — Gesamtzahl der Kraftfahrzeuge*)	183.559	202.233	223.673	2.556	2.680
z toho — davon:					
osobní automobily — Personenwagen	84.844	91.864	100.151	585	1.036
nákladní a kombinovaná vozidla — Lastfahrzeuge und kombinierte Fahrzeuge	27.311	28.660	29.988	112	166
auta pro hromadnou dopravu osob — Automobile für die Massenförderung v. Person.	3.095	3.019	3.196	— 6**)	22
Traktory — Traktoren	5.683	5.957	6.222	23	33
Motocykly — Motorräder	60.153	70.040	81.296	824	1.407

*) Bez kol s pomocným motorem s obsahem válců nad 0,1 l, kterážto vozidla nebyla do výše uvedeného souboru a pro účel ve článku sledovaný z důvodů vhodnosti počata. Těchto motorových vozidel bylo k 31. XII. 1936 — 161, k 31. XII. 1937 — 102, k 30. VIII. 1938 — 111. Z těchto 111 kol bylo v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 108, na Slovensku 2, v Podk. Rusi 1; na novém území zůstalo jich celkem 35, a to v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 34, na Podk. Rusi 1. — **) Úbytek.

*) Ohne Fahrräder mit Hilfsmotoren mit einem Zylinderinhalt über 0,1 l, diese Kraftfahrzeuge wurden in der oben angeführten Zusammenfassung und für den in der Abhandlung verfolgten Zweck als nicht entsprechend ausgeschlossen. Diese Kraftfahrzeuge betragen nach dem Stande vom 31. XII. 1936 — 161, vom 31. XII. 1937 — 102, vom 30. VIII. 1938 — 111. Von diesen 111 Fahrrädern waren in Böhmen, Mähren u. Schlesien 108, in der Slowakei 2, in Karpatorußland 1; auf dem neuen Gebiete verblieben im ganzen 35, u. zw. in Böhmen, Mähren u. Schlesien 34, in Karpatorußland 1. — **) Abnahme.

V další sestavě uvádíme rozdělení počtu motorových vozidel na území připojené k Ríši a k sousedním státům a území nynější podle stavu z konce srpna 1938, tedy bezprostředně před úpravou hranic. Přísná praxe, bránící až dosud publikaci dat za užší regionální celky, byla, jak vděčně uznáváme, změněna mezi tím alespoň potud, že bylo dovoleno pro nejbližší příští naše publikace o motorových vozidlech uveřejnit alespoň úhrnná data pro země české, pro Slovensko a Podk. Rus. Podle této praxe je již orientována další sestava, uvádějící zároveň jednotlivě i zisky tří států, jimž připadly části našeho bývalého území. Rekonstrukce dat byla provedena přesně podle obcí stano- višť vozidel, kteréžto kritérium (garažování vozidla)

²⁾ I tato data o přírůstcích nových motorových vozidel propočtených za několik let zpět pro nynější území státu budou uveřejněna v obvyklých podrobnostech v příští publikaci věnované statistice motorových vozidel.

Přírůstky nových motorových vozidel jsou ovšem vyšší než přírůstky stavu vyjádřené v sestavě. Nových motorových vozidel přibývalo v r. 1937 v celém bývalém státě: osobních aut 11.141 (měsíčně v průměru 928), nákladních 1.645 (137), autobusů 181 (15), motocyklů 11.904 (992). V r. 1938 za prvních 8 měsíců přibýlo osobních aut 9.121 (1.140), nákladních 1.279 (160), autobusů 118 (15), motocyklů 11.295 (1.412). Data v sestavě uvedené jsou ovšem menší vzhledem k tomu, že současně během pozorovaného období vždy také jsou vozidla pravidelně z provozu vyřazována.

¹⁾ Pokud jde o automobily osobní, týkají se tyto bližší údaje o kapacitě stavu k 30./VI. 1936.

Sestava 2. Stav motorových vozidel k 31. VIII. 1938. — Zahl der Motorfahrzeuge am 31. VIII. 1938.

a) území bývalé, ehemaliges Gebiet — b) území připojené k Říši a k sousedním státům, an das Reich u. die Nachbarstaaten angegliedertes Gebiet — c) území nynější, jetziges Gebiet

Stav motorových vozidel na území připojeném
Stand der Motorfahrzeuge im Gebiet, an

	Čechy a země Moravskoslezská Böhmen, Mähren und Schlesien				Slovensko Slowakei				Podk. Rus Karpatorußland				Celkem Zusammen				Říši das Reich	k Polku	k Maďarsku	k Ungarn
	a	b	c	abs. z, aus a)	a	b	c	abs. z, aus a)	a	b	c	abs. z, aus a)	a	b	c	abs. z, aus a)				
Motorová vozidla úhrnem*) — Motorfahrzeuge insgesamt*)	197.745	61.260	136.485	69,0	23.768	6.763	17.005	71,5	2.160	1.199	961	44,5	223.673	69.222	154.451	69,1	58.844	2.661	7.717	
z toho — davon:																				
osobní automobily — Personenwagen	88.898	25.018	63.880	71,9	10.221	2.650	7.571	74,1	1.032	619	413	40,0	100.151	28.287	71.864	71,8	24.110	1.004	3.175	
nákl. automobily — Lastautomobile	25.943	7.582	18.361	70,8	2.694	697	1.897	73,1	187	108	79	42,2	28.724	8.387	20.337	70,8	7.329	227	781	
automobily pro hromadnou dopravu osob — Automobile für Massen- beförderung von Personen	2.808	881	1.927	68,6	336	64	272	81,0	52	24	28	53,8	3.196	969	2.227	69,7	862	24	83	
kombinovaná vozidla — Kombi- nierte Fahrzeuge	1.119	561	558	49,9	138	37	101	73,2	7	2	5	71,4	1.264	600	664	52,5	555	8	37	
motorové tříkolky — Motordreiräder	163	50	113	69,3	8	1	7	87,5	—	—	—	—	171	51	120	70,2	49	1	1	
motocykly — Motorräder	72.804	25.245	47.559	65,3	7.772	1.962	5.810	74,8	720	326	394	54,7	81.296	27.533	53.763	66,1	24.124	1.233	2.176	
traktory — Traktoren	3.680	1.094	2.586	70,3	2.417	1.297	1.120	46,3	125	91	34	27,2	6.222	2.482	3.740	60,1	1.075	23	1.384	
ostatní (speciální) vozidla — Son- stige (spezial-) Fahrzeuge	2.330	829	1.501	64,4	282	55	227	80,5	37	29	8	21,6	2.649	913	1.736	65,5	740	91	82	

*) Viz poznámku k první sestavě tohoto článku, — *) Siehe die Anmerkung zur ersten Übersicht dieses Artikels.

bylo směřovatné i pro zařazení autobusů státní správy.

České země účastní se, jak zřejmo nyní, právě týmž podílem na celkovém počtu všech vozidel jako v bývalém státním území (88,4%), jinak se poněkud zvyšuje účast Slovenska (11,0% vůči 10,6%) na úkor Podk. Rusi, která ztratila obě svá nejdůležitější městská střediska, přitažlivá s hlediska existence i sídla vozidel (podíl Podk. Rusi nyní 0,6% vůči 1,0%). Připočítáme-li obdobná procenta na př. i pro osobní a nákladní auta, autobusy a motocykly, speciální vozidla, ukazuje se stejná tendence vztahů; jen u traktorů je nyní účast Slovenska daleko nižší (29,9% vůči 38,8%), ač základní ráz rozložení, vysoký podíl Slovenska vůbec se uplatňuje ovšem i dnes. Procenta počtu vozů zůstavších v našem území ukazují pro Čechy a zemi Moravskoslezskou vesměs (s jedinou výjimkou kombinovaných vozidel) vyšší hodnoty než příslušná územní a populační kvota pro tuto oblast (62,6% území, 63,7% počtu obyvatel bývalých Čech a země Moravskoslezské), na Slovensku (kde nové území představuje 78,4% plochy a 79,9% počtu obyvatel bývalého území) zase většinou nižší, a podstatně a u všech druhů nižší i na Podk. Rusi (kde obdobné hodnoty podílu plochy a obyvatelstva činí 87,9% a 76,1%). Charakteristickou výjimkou z tohoto poměru jsou na Slovensku automobily pro hromadnou dopravu osob a speciální vozidla. Rozpětí mezi příslušnými hodnotami podílu vozidel a územní nebo populační kvotou je ovšem rozdílné pro jednotlivé druhy vozidel; stačí uvážiti na př. hodnoty pro speciální vozidla v zemích českých nebo pro traktory na Slovensku. Důvody určující základní charakter této disparity a její rozpětí jsou ovšem velmi různé; zásadně působí existence největších měst, zvláště ovšem Prahy, dále klimatické a přírodní poměry určující zvýšenou potřebu určitých speciálních vozidel i autobusů a j. V Čechách a v zemi Moravskoslezské zjišťujeme jako odezvu právě uvedených základních vztahů větší hustotu vozidel na území nynějším než na území připojeném k Říši a soused. státům, a to jak ve vztahu k ploše, tak i ve vztahu k počtu obyvatel a rozdíly jsou zvláště značné u osobních aut. Dále se ukazuje zajímavý fakt, že

hustota vozidel je v Čechách a v zemi Moravskoslezské na nynějším státním území vyšší než na celém území bývalém; v úhrnu obou zemí připadá nyní na 100 km² všech vozidel 277 (dříve 251 v celém státě), na 10.000 obyvatel 201, dříve 185. Na Slovensku a v Podk. Rusi je ovšem obrácený poměr hodnot (počet vozidel na 100 km² činí na Slovensku nyní 44, dříve činil 48, obdobné hodnoty pro 10.000 obyvatel jsou 69 a 71; na Podk. Rusi činí počet vozidel na 100 km² 9, dříve činil 17, na 10.000 obyvatel 17, dříve 30). — Pokud jde o účast jednotlivých sousedních států na naší ztrátě vozidel, padá v úvahu hlavně vysoký podíl traktorů odstoupených Maďarsku.

Čísla zde uvedená dosáhnou pravděpodobně určitých korektur po zrušení stavu branné pohotovosti, po přesunech obyvatelstva a případně i na podkladě zvláštních jednání o odstoupení vozidel určitých, dříve společných zájmů (státních, podnikových a j.) a bude proto nutno vyčkati dalších statistik motorových vozidel provedených pro nové státní území po konsolidaci poměrů. Neméně je jisto, že u přítomného zjevu, jehož vývoj není u nás ještě ani zdaleka ukončen, uplatní se v budoucnu novými hledisky názorovými i novou úpravou a novými možnostmi dopravní sítě také příznivější tendence vzrůstu i skladby. V každém případě čísla podávající se z rekonstrukce dat, poukazují ještě i k nutnosti podrobnějšího studia zjevu hustoty vozidel a jejich regionálních variací.

K. M.

Práce.

Trh práce.

Vo februári ukazuje sa proti januáru pokles počtu neumiestnených uchádzačov.

Im Feber ist gegenüber Jänner ein zahlenmäßiger Rückgang der nicht untergebrachten Bewerber zu verzeichnen.

Ježto některých z předložených výkazů o činnosti veřejných zprostředkovatelů práce nebylo lze použiti bez dodatečné opravy, budou konečné výsledky zprostředkování práce za měsíc leden t. r. uveřejněny v příštím čísle Statistického zpravodaje, současně s přehledem a rozбором situace na trhu práce za měsíc únor. V tomto čísle podáváme proto jen krát-

kou zprávu o celkovém počtu neumístěných uchazečů v měsíci lednu 1939, jak se jeví v tomto stavu, a o výsledku předběžných hlášení veřejných zprostředkovatelen práce za měsíc únor t. r.

	Neumístění uchazeči podle zemí		
	31. XII. 1938	31. I. 1939	28. II. 1939
Čechy - Böhmen . . .	66.581	75.373	69.305
Morava a Slezsko - Mähren u. Schlesien . . .	40.385	48.593	42.683
Slovensko - Slowakei . . .	40.477	60.327	61.975
Podkarpatská Rus - Karpatorußland	709	2.082	2.129
	148.152	186.375	176.092

Počet neumístěných uchazečů koncem měsíce ledna 1939 oproti prosinci 1938 stoupl; tento sezonní zjev možno však pozorovati ve všech předchozích letech. Všimneme-li si blíže lednového vzestupu v jednotlivých zemích, vidíme, že procentuálně nejmenší vzestup je v převážně průmyslových Čechách, největší v krajině Slovenské a na Podkarpatské Rusi, kde převládá dělnictvo odkázané na práce rázu sezonního.

Zajímavý je celostátní pokles počtu neumístěných uchazečů v měsíci únoru oproti lednu letošního roku. V letech hospodářské krise počet neumístěných uchazečů v měsíci únoru ještě stoupal, kdežto v konjunkturních letech klesl, pokles bylo pozorovati i roku loňského a objevuje se též roku letošního. Toto pozorování vysvětlíme takto: V dobách hospodářské krise velká část nezaměstnaného dělnictva průmyslového doufala, že snáze se jí podaří najít zaměstnání v povoláních, jichž práce jsou sezonní povahy. Tím se stalo, že počet uchazečů v těchto třídách povolání velmi vzrostl. Valná část tohoto dělnictva v zimním období, tedy v období mrtvé sezony v těchto třídách povolání, se u veřejných zprostředkovatelen o práci vůbec nehlásila. Jakmile se ale blížilo jaro, a to právě v měsíci únoru, nastal nápor těchto uchazečů na zprostředkovatelnou práce, aby včasným hlášením zajistili si přednostní právo na umístění. Poněvadž ale sezonní práce v měsíci únoru ještě nezačínaly, zůstávali tito uchazeči koncem měsíce neumístění a zvěšili tak počet neumístěných uchazečů. S pomalým návratem konjunktury v průmyslu, vraceli se zase tito uchazeči ke svému původnímu zaměstnání, takže řady uchazečů v povoláních rázu sezonního poklesly a nastal normální zjev, t. j. úbytek počtu neumístěných uchazečů koncem měsíce února. I letošního února pokles počtu neumístěných uchazečů oproti lednu je pozorovati pouze v průmyslových Čechách a zemi Moravskoslezské, kdežto v zemích východních, kde převládá dělnictvo odkázané na práce sezonní, počet neumístěných uchazečů ještě dále stoupl. Nezvyšil se tedy v této části státu z toho důvodu, že měsíc únor je měsícem, v němž zpravidla vyvrcholuje mrtvá sezona v některých povoláních, nýbrž hlavně proto, že hlásí se noví uchazeči na blížící se jarní práce, kteří v zimním období se u zprostředkovatelen o práci většinou neucházeli.

Že počet neumístěných uchazečů koncem ledna a února letošního roku je nejnižší v posledních letech, udává přehled o počtu neumístěných uchazečů v letech 1933,

1936, 1937, 1938 a 1939, vztahující se pouze na nynější státní území.

Neumístění uchazeči (počet vztahující se na nynější státní území):

	Nichtuntergebrachte Bewerber (Zahl mit Bezugnahme auf das jetzige Staatsgebiet):				
	1933	1936	1937	1938	1939
I. . .	421.779	428.137	353.628	267.006	186.375
II. . .	449.768	436.482	361.325	262.990	176.092

Z přehledu je zřejmo, že oproti roku loňskému, kdy poměry na trhu práce se již podstatně zlepšily, je počet neumístěných uchazečů v měsíci lednu a únoru roku letošního ještě o třetinu nižší.

K opětovným výtkám veřejnosti, že při tak značném počtu „nezaměstnaných“, jaký vykazují data ze zprostředkování práce, nelze v mnohých povoláních, zejména na práce zemědělské opatřiti pracovní síly, jest na místě znovu poukázati na to, že vykazovaná data týkají se uchazečů o práci koncem měsíce neumístěných, tedy „neumístěných uchazečů“, která jsou mylně zaměňována s počtem osob nezaměstnaných, ač tomu tak není. Z povahy pojmu uchazeče o práci vyplývá totiž, že mezi vykazovanými neumístěnými uchazeči, vedle osob skutečně nezaměstnaných, t. j. osob, které pracovati mohou a chtějí a jimž pracovní důchod jest převážným zdrojem jejich výživy, jsou zahrnuty i takové osoby, které nesplňují hořejší podmínky. Jsou to osoby přestárlé, zpravidla již méně způsobilé pro práci, a jiné osoby práce méně schopné (částeční invalidé a pod.), dále osoby částečně nebo plně zaměstnané, a to buď z práce střídavě vysazované (při nedostatku práce, z důvodů technických atd.) nebo takové, že jsou sice v pracovním poměru, avšak hledají možnost zlepšiti si přechodem k jinému zaměstnavateli nebo do jiného povolání své dosavadní postavení, konečně pak osoby, které hledají prostřednictvím zprostředkovatelnou námezdnou práci, z jejíhož výnosu hodlají doplniti svůj příjem plynoucí jim z činnosti samostatně výdělečné nebo jiných zdrojů, ač by takový doplněk bez ohrožení své výživy mohly postrádati. Třeba posléze zdůrazniti, že uchazeči z řad uprchlíků a příslušníci pracovních útvarů jsou rovněž obsaženi ve vykazovaném počtu neumístěných uchazečů.

Příklad, jaký je rozdíl mezi počtem nezaměstnaných a počtem neumístěných uchazečů, poskytuje říšská statistika zprostředkování práce (bez Rakouska a zemi připojených podle Mnichovské dohody), podle níž bylo tam koncem měsíce ledna 1939 433.899 neumístěných uchazečů, z tohoto počtu bylo však pouze 301.897 nezaměstnaných, t. j. 69,6%. Tato data jsou nanejvýš průkazná, neboť pocházejí ze země, kde trh práce a péče o nezaměstnané je řízen jednotně, organizačně do všech podrobností vybavenou institucí, a poskytují tak spolehlivou informaci o velikosti nezaměstnanosti. Říšská statistika vykazuje koncem ledna 1939 v sudetském území připojeném k Říši 195.729 neumístěných uchazečů.

V současné době ministerstvo sociální a zdravotní správy projednává za součinnosti Státního úřadu statistického technická opatření, která umožní objasniti blíže obsahovou náplň statistických údajů ze zprostředkování práce v tom směru, že by bylo lze získati aspoň přibližné informace o rozsahu skutečné nezaměstnanosti u nás. Při tom jest si plně vědomo,

že zdárné provedení úkolů, před kterými stojí dlouhou již dobu instituce veřejného zprostředkování práce, počítajíc v to prohloubení statistického zpravodajství o pracovním trhu, souvisí úzce s přebudováním veřejných zprostředkovatelen práce na skutečné úřady práce, které k plnění svých povinností musí býti podloženy veřejnou mocí a náležitě vyba-veny jak po stránce osobní, tak i věcné. Ftr.

Zaměstnanost na počátku roku 1939.

Zaměstnanost robotníctva býva v januári zpravidla na najnižšom bode v roku. Preto i priemerný počet robotníckych poistencov (Ú. S. P.) v januári 1939, ktorý bol 1,253.702 osôb, možno pokladať za minimum tohto roku. Ak sa udrží pracovný ruch na terajšej úrovni a ak sa rozvinú sezónne práce v rozsahu dvoch ostatných rokov (pravda, zúžený úmerne na terajšom území štátu) možno maximum tohoročnej poistenosti odhadnúť na 1,650.000. Možno očakávať, že vládny investičný program oživí pracovný ruch aj vo veľa odvetví ostatných, takže za pokojných politických pomerov bude očakávané ročné maximum i prevýšené. Úpravou hraníc nastal relatívny presun medzi jednotlivými krajinami býv. Česko-Slovenska, a to v prospech krajiny Moravskosliezskej a Slovenskej, a bolo porušené i složené poistencov podľa polhavia. Súkromných zamestnancov vo vyšších službách bolo pre prípad choroby v januári 1939 priemerne poistené (Ú. S. P.) 119.068 osôb. V tomto súbore kvóta ženských proti laňajšku vzrástla.

Der Beschäftigungsgrad der Arbeiter ist in der Regel im Jänner am niedrigsten. Daher ist auch die Durchschnittszahl der versicherten Arbeiter (ZSVA) im Jänner 1939, die 1,253.702 Personen betrug, als Minimum des heurigen Jahres zu betrachten. Wenn sich der Arbeitsmarkt auf dem gegenwärtigen Stand erhält und die Saisonarbeiten sich im Umfang der letzten zwei Jahre entwickeln (allerdings im Verhältnis zu dem verkleinerten gegenwärtigen Staatsgebiet), kann das Maximum der diesjährigen Versicherungszahl auf 1,650.000 geschätzt werden. Es kann erwartet werden, daß das Investitionsprogramm der Regierung den Arbeitsmarkt auch in einer Reihe anderer Unternehmungszeige beleben wird, sodaß unter ruhigen politischen Verhältnissen das erwartungsgemäße Jahresmaximum auch überschritten werden kann. Durch die neue Grenzziehung entstand eine verhältnismäßige Verschiebung zwischen den einzelnen Ländern der ehem. Tschecho-Slowakei, u. zw. zugunsten Mähren und Schlesien sowie der Slowakei; gleichzeitig wurde auch die Zusammensetzung der Versicherten nach dem Geschlecht verändert. Die Durchschnittszahl der für den Krankheitsfall versicherten Privatangestellten in höheren Diensten betrug im Jänner 1939 (ZSVA) — 119.068 Personen. Der Anteil der Frauen an dieser Zahl ist gegenüber dem Vorjahre gestiegen.

Zaměstnanost, vyjádřená průměrným počtem pojištěnců, pojištěných pro případ nemoci u nemocenských pojišťoven podléhajících dozoru Ústřední sociální pojišťovny, bývá v měsíci lednu v souboru dělnických kategorií na nejnižším stupni v roce, jsouc ovlivněna mrtvou zimní sezonou. V předchozím desetiletí tomu tak bylo ve všech letech, pokud ovšem v nich nebyla obvyklá roční křivka vývoje trhu práce

ze své dráhy vyšínuta mimořádným zásahem; takový výkyv způsobila krutá zima v roce 1929, která posunula roční minimum do února, postupující hospodářská krize pak, již přibývalo na ostrosti zejména v roce 1932, způsobila, že pokračující stagnace v oborech konjunkturálních překonala obvyklý sezonní pohyb pojištěnců a umístila roční minimum v tomto roce do prosince.

V lednu 1939 bylo podle zákona č. 221/24 průměrně pojištěno 1,253.702 osob; v témže měsíci loni, ovšem na původním území býv. Česko-Slovenska, bylo 1,992.091 pojištěnců. Aby bylo ukázáno, jak hluboko se ocitá minimální zaměstnanost v rámci celého roku, nutno použít za příklad léta dřívější, neboť pro rok 1938 nelze určit ani roční maximum, ani celoroční průměr pojištěnosti. Tak na př. lednový počet pojištěnců v roce 1937 byl o 23% pod maximálním stavem, který se vyskytl v říjnu, a o 17% níže než roční průměr v tomto roce. Tyto procentuální rozdíly nejsou přirozeně ve všech letech konstantní, neboť absolutní roční rozpětí v počtu pojištěnců se i v obdobích nejtěžší krize příliš neodchylovala od rozdílu extrémních hodnot z let předkrizových, zatím co celková úroveň zaměstnanosti poklesla až o plnou čtvrtinu. Jakkoli je tedy pohyb pojištěnců uvnitř roku velmi citlivý na sezonu, reaguje na ni v jednotlivých letech přibližně stejným absolutním rozsahem.

Je velmi obtížno odhadnout, jak bude zaměstnanost probíhat v roce 1939. Jestliže i za normálních poměrů na trhu práce bylo velmi obtížno usuzovat na průběh zaměstnanosti a na rozsah pracovní příležitosti i pro nejbližší budoucnost — t. j. tehdy, kdy bylo možno s dostatečnou pravděpodobností předpokládat, že hlavní úseky našeho hospodářského života se budou v rozsahu i kvalitě přibližovat stavu z období, pro něž jsou statistické výsledky známy — pak určení podobných odhadů pro přítomnou dobu je tím nesnadnější. Překážky a nedostatky se staví v cestu i při určování prognosy o vývoji sezonního pracovního ruchu, neboť ten je závislý na prvech speciálních. Neklidná doba a důsledky politické krize pak tyto nesnáze ještě znásobují.

Za sezonní práce se všeobecně považuje většina prací v zemědělství, ve stavebních živnostech a převážná část prací nádenických. Možno-li očekávat, že sezonní potřeba pracovních sil v zemědělství se projeví přibližně ve stejném rozsahu jako loni a předloni, podobný předpoklad nelze přijmout pro sezonní práce ostatní. Soukromý stavební ruch závisí na mnoha činitelích, jež sami o sobě, i v některých svých složkách, jsou úměrní celkové hospodářské i politické stabilitě státu. Lze však důvodně doufat, že letos v jarních a letních měsících budou poměry klidnější než na podzim roku loňského a že stavební ruch opět oživí, zejména po opatřeních, která provedla vláda za účelem povzbuzení soukromého stavebního podnikání. Také příležitost k pracím nádenickým by nebyla tak četná jako na př. loni, kdy mnoho osob těchto povolání našlo práci při opevnování (jako ostatně i mnohé osoby z povolání ostatních, ať přímo či odvozeně). Při tom jest ovšem mít na zřeteli, že mimořádný ráz loňských veřejných stavebních prací způsobil odlišnou dislokaci pracovních příležitostí, než tomu bude letos. Vládními činiteli bylo proto usilováno, aby byly opatřeny práce ná-

hradní, na nichž by bylo možno zaměstnat nejen osoby, jimž by hrozila nezaměstnanost, nýbrž právě i osoby, které tvoří rezervu pracovních sil v evidenci veřejných zprostředkovatelů práce. Uskutečňováním rozsáhlého plánu veřejných investic bude nepřímo podporován pracovní ruch i v jiných odvětvích, neboť stovební podnikání vyvolává poptávku po materiálu z průmyslu zeminného, sklářského, železářského, některých odvětví kovoprůmyslu, průmyslu dřevodělného atd., zotavení v těchto oborech práce pak opět příznivě působí i na výrobní odvětví další, s nimi úzce spojená.

Je proto možno soudit, že rozvoj sezonní příležitosti k práci bude v letošních jarních a letních měsících úměrný sezonní vlně z roku 1937. V tom případě by v době nejvyššího ročního vrcholu zaměstnanosti mohl počet pojištěnců dělnických kategorií dosáhnout čísla 1,650.000 osob. Spíše však bude toto číslo převyšeno, neboť lze důvodně předpokládat, že na nynějším území našeho státu se sezonní vlivy uplatní relativně mocněji nežli tomu bylo na původním území státu. Na výši této vrcholné zaměstnanosti ovšem zapůsobí i vlivy jiné, které se v dřívějších letech buď vůbec neprojevovaly, nebo alespoň nikoli tak výrazně. Ve směru zvyšování zaměstnanosti snad uplatní svůj vliv čilejší zřizování nových podniků, zejména v těch odvětvích výroby, která byla soustředěna výlučně nebo převážně na území připojeném k Říši, úsilí po včlenění nezaměstnaných osob do pracovního poměru a hlavně uplatňování se uprchlíků z připojených území jak v samostatném podnikání, tak v práci námezdní. Právě pro splňování tohoto programu budou mocnou vzpruhou ohlášené velké veřejné investice, na nichž podle prohlášení ministra sociální a zdravotní správy bude možno v nejvyšší pracovní sezoně zaměstnat až 115.000 osob. Z toho jen na stavbě dálnice Západ—Východ by našlo zaměstnání až 60.000 osob, na stavbě železničních tratí, jich opravě a udržování téměř 30.000 osob. Je ovšem jisto, že naproti tomu odpadne — jak již svrchu poznamenáno — příležitost k práci, již v dřívějších letech vyvolávaly potřeby pro obranu státu, nelze však také zapomínat, že na př. na opevňovacích pracích byly z velké části zaměstnání lidé z nejbližšího okolí, tedy především z území připojeného k Říši a k sousedním státům.

Zdárný vývoj zaměstnanosti vyrůstá ovšem z předpokladů klidných vnitřních i mezinárodních politických vztahů; zejména konsolidované vztahy mezistátní by mohly být nejspolehlivějším faktorem pro trvalejší stabilitu zaměstnanosti tím, že by umožnily upravit mezinárodní obchodní styky.

Při úvahách o prognose zaměstnanostních poměrů v letošním roce je vhodné se alespoň pro informaci zmínit o tom, do jaké míry se v nových hranicích našeho státu snížil počet osob, odkázaných na námezdní práci. Podle výsledků sčítání lidu z roku 1930 se po připojení území k Říši, Maďarsku a Polsku okruh nesamostatně výdělečně činných osob dělnických kategorií (dělníků, učňů, nádeníků a domácího služebnictva) snížil s 3,485.000 na 2,200.000 osob; jeho kvota z úhrnu obyvatelstva při tom klesla s 23,7% na 22,4%. Tato čísla však mohou změnu v kapacitě námezdní práce pouze naznačit, neboť v období od posledního sčítání lidu do přítomné doby

nastaly zajisté pronikavé přesuny nejen v počtu, nýbrž i ve složení obyvatelstva a to jak mezi jednotlivými třídami povolání, tak i mezi třídami sociálními. Tyto přesuny, které se jako stopy organického vývoje lidské společnosti projevují i v klidném časovém sledu, byly v pozorovaném mezidobí nesporně zvlášť citelné, neboť se v nich uplatnily všechny rušivé vlivy na trh práce v nedávno překonané těžké hospodářské krizi, jakož i důsledky poměrů politických z poslední doby.

V jednotlivých zemích našeho státu bylo v měsíci lednu 1939 pojištěno:

Počet pojištěnců (v tisících)		
Zahl der Versicherten (in Tausenden)		
Země Land	Leden Jänner 1939	Leden Jänner 1938
Čechy - Böhmen	716	1,169
Morava a Slezsko - Mähren u. Schlesien	347	521
Slovensko - Slowakei	182	272
Podkarpatská Rus - Kar- patorußland	9	30
Úhrn - Summe	1,254	1,992

Počet pojištěnců v % - Zahl d. Versicherten in %

Země Land	v lednu im Jänner 1939	v lednu im Jänner 1938
Čechy - Böhmen	57,1	58,6
Morava a Slezsko - Mähren u. Schlesien	27,7	26,2
Slovensko - Slowakei	14,5	13,7
Podkarpatská Rus - Kar- patorußland	0,7	1,5
Úhrn - Summe	100,0	100,0

Potvrzuje se tedy názor, že — kromě Podkarpatské Rusi, v níž meziroční pokles nastal z důvodů organisačních, vysvětlených v předchozím čísle Statistického zpravodaje — v Čechách se počet pojištěnců zúžil ve prospěch země Moravskoslezské a Slovenska.

Na 100 mužů v lednu 1939 připadalo 57,9 žen. Je to nejnížší lednová kvota vůbec, neboť loni byl obdobný poměr 62,7 a v lednu 1929, dosud nejnížší, byl 58,7. Není pochyby o tom, že na tak podstatné snížení relativní četnosti žen v námezdní práci měla vliv změna hranic, neboť zejména v severních oblastech území, připojeného k Říši, v nichž byl soustředěn textilní průmysl, byla příležitost zejména pro práci ženskou. S tohoto hlediska je proto zvlášť významné níže uvedené srovnání účasti žen, měřené procentem z počtu mužů, v jednotlivých zemích mezi letošním a loňským lednovým stavem, neboť podle něho v českých zemích — a zvlášť ovšem v Čechách — příkrě pokleslo, kdežto na Slovensku naopak bylo letos vyšší; přesun pro Podkarpatskou Rus není směrodatný, neboť letošní zaměstnanost v této zemi není pro neúplnost dat o počtu pojištěnců vystižena. Tyto skutečnosti se zřetelněji projeví zejména v datech zimního období, která jsou očistěna od sezonních vlivů a která tedy představují zaměstnanost převážně v odvětvích výrobních. Čísla pro zemi Mo-

ravskoslezskou se při tom v obou letech zcela těsně přimykají k celostátnímu průměru:

Z e m ě L a n d	Na 100 mužů připadalo žen Auf 100 Männere ntfielen Frauen	
	v lednu im Jänner 1939	v lednu im Jänner 1938
Čechy - Böhmen	61,3	68,1
Morava a Slezsko - Mähren u. Schlesien	57,7	62,7
Slovensko - Slowakei	48,1	45,8
Podkarpatská Rus - Kar- patorußland	23,5	36,4
Úhrn - Summe	57,9	62,7

Pojištěnců, na něž se vztahuje zákon č. 117/1926, t. j. soukromých zaměstnanců ve vyšších službách, bylo v lednu 1939 pro případ nemoci u nemocenských pojišťoven, podléhajících dozoru Ústřední sociální pojišťovny, průměrně pojištěno 119.068; na 100 mužů při tom připadalo 52,4 žen proti 45,8 v lednu 1938. V jednotlivých zemích bylo pojištěno:

Počet pojištěnců podle zemí -
Zahl der Versicherten nach Ländern

Z e m ě L a n d	mužů Männer	žen Frauen	dohromady zusammen
Čechy - Böhmen	48.359	28.438	76.797
Morava a Slezsko - Mähren u. Schlesien	18.542	8.541	27.083
Slovensko - Slowakei	10.375	3.677	14.052
Podkarpatská Rus -			
Úhrn - Summe	78.109	40.959	119.068 jh.

Mzdy v lednu 1939.

Oproti laňajsku je zaradenie v najvyšších troch triedach pozoruhodne vyššie a v 10. triede bolo v januári 1939 najhustší pomerné obsadenie od r. 1929.

Priemerná denná pláca bola 17,88 K; oproti laňajsku u mužských sa snížila, u ženských sa zvýšila, oproti predchádzajúcemu mesiacu je tomu naopak. V karpatských krajinách sa oproti decembru 1938 úroveň pláce mužských podstatne snížila, pokým v českých krajinách nastal v tom istom čase pokles zcela nepatrný.

Gegenüber dem Vorjahre ist die Einreihung in den höchsten drei Klassen bemerkenswert höher, in der 10. Klasse war im Jänner 1939 die dichteste verhältnismäßige Besetzung seit dem Jahre 1929.

Der durchschnittliche Tageslohn betrug 17,88 K; gegenüber dem Vorjahre ist er bei den Männern zurückgegangen und bei den Frauen gestiegen; gegenüber dem Vormonate ist die Lage gerade umgekehrt. In den Karpatenländern ist gegenüber Dezember 1938 das Lohnniveau der Männer wesentlich niedriger, während in Böhmen, Mähren und Schlesien in der gleichen Zeit nur ein ganz unbedeutender Rückgang eingetreten ist.

Pojištěnci nemocenského pojištění podle zákona č. 221/1924 tvořili u nemocenských pojišťoven, pod-

léhajících dozoru Ú. S. P., v měsíci lednu 1939 a 1938 v jednotlivých mzdových třídách procent:

Pojištěnci nemocenského pojištění podle mzdových tříd v %
Versicherten bei der Krankenversicherung nach Lohnklassen in %

Třída - Klasse	Leden - Jänner 1939	Leden - Jänner 1938
1.	13,28	13,07
2.	18,16	19,91
3.	14,55	14,50
4.	10,87	11,60
5.	9,83	10,55
6.	7,12	7,04
7.	4,19	4,35
8.	3,58	3,33
9.	3,52	3,11
10.	14,90	12,54
1.—10.	100,00	100,00

Stejně jako tomu bylo v předchozím měsíci, meziroční srovnání prozrazuje zejména zvýšené relativní obsazení tří nejvyšších tříd a zvláště třídy nejvyšší (10.), v níž je letos nejhustší ze všech lednových známých dřívějších let; i v době před hospodářskou krizí (v lednu 1930) bylo do této třídy zařadeno jen 14,44% pojištěnců.

Průměrná denní započitatelná mzda (v K), vypočtená na základě rozvrstvení pojištěnců do mzdových tříd, byla

Průměrná denní mzda v K
Durchschnittlicher Tageslohn in K

u mužů - bei den Männern	21,15	20,33
u žen - bei den Frauen	12,23	12,28
dohromady - zusammen	17,88	17,23

Mzda mužů se tedy proti loňsku značně zvýšila (o 4,0%), kdežto u mzdy žen nastal mírný pokles (o 0,4%). Vzhledem k prosinci 1938 je však mzda naopak u mužů o 1,0% nižší a mzda žen o 1,0% vyšší.

V jednotlivých zemích byla v lednu 1939 průměrná denní mzda (v K):

Průměrná denní mzda v K
Durchschnittlicher Tageslohn in K

Čechy - Böhmen	21,79	12,20	18,15
Morava a Slezsko - Mäh- ren u. Schlesien	21,54	13,09	18,45
Slovensko - Slovakei	18,37	10,60	15,85
Podkarpatská Rus - Kar- patorußland	16,61	9,26	15,21

Mzda mužů zůstala nejvyšší v Čechách a mzda žen v zemi Moravskoslezské. U mužů nastal při tom proti stavu z prosince 1938 vesměs pokles: v českých zemích nepatrný (o 0,6, resp. o 0,9%), na Slovensku a Podkarpatské Rusi však dosti značný (o 4,7, resp. o 4,2%); u žen s výjimkou Slovenska (pro něž mzda klesla o 0,9%), došlo naopak k mírnému vzestupu, a to v Čechách o 1,1%, na Moravě se Slezskem o 1,4% a na Podkarpatské Rusi o 2,4% jh.

Stávky a výluky v roce 1938 podle měsíců.

Žiadne výluky. — Najviac štrajkov v júli, žiadne v októbri.

Keine Aussperrungen. — Die meisten Streiks im Juli, keine im Oktober.

V roce 1938 bylo zaznamenáno 194 stávek v 528 závodech s celkovým počtem 58.043 zaměstnanců, z nichž 35.160 stávkovalo a 1.145 nepracovalo v důsledku stávek. Do prvního čtvrtletí r. 1938 zasáhlo 5 stávek z roku 1937, jež postihly 9 závodů se 309 zaměstnanci, z nichž stávkovalo 242. Bylo tedy v uplynulém roce na území státu celkem 199 stávek v 537 závodech s 58.352 zaměstnanci, z nichž 35.402 stávkovalo a 1.145 nepracovalo v důsledku stávek.

Obraz stávkového hnutí v jednotlivých měsících roku 1938 — při čemž jsou do každého měsíce znovu započteny všechny stávky, jež jej svými hospodářskými účinky postihují — jest tento:

Měsíc Monat	Počet stávek Zahl der Streiks	Celkem zameškáno dnů (v 1000) Versäumte Tage (in 1000)	Celková ztráta mzdy v K (v 1000) Gesamter Lohnverlust (in 1000 K)
I.	24	10,8	177,0
II.	21	16,9	321,7
III.	31	16,1	319,1
IV.	25	17,7	387,0
V.	25	10,3	267,6
VI.	37	16,5	315,4
VII.	41	29,7	726,7
VIII.	24	25,2	527,7
IX.	11	11,0	238,2
X.	—	—	—
XI.	5	11,8	500,7
XII.	1	0,3	8,8
<hr/>			
Celkem - Im ganzen	199	166,3	3,789,9

Data za měsíce leden až září týkají se bývalého území státu, data za říjen až prosinec jen nynějšího. Stávkující ve všech těchto stávkách zameškali

157.393 a nepracující v důsledku stávek 8.933 pracovních dnů. Na mzdě ztratili první 3,613.673 K, druzí 176.195 K. Přihlížíme-li pouze ke 194 stávkám v roce 1938 vzniklým, jeví se ztráta pracovních dnů u stávkujících 148.876 a 8.933 u nepracujících, ztráta mzdy 3,493.223 K u prvých a 176.195 K u druhých.

Požadavky stávkujících byly u 120 stávek mzdové, z toho u 95 stávek žádáno zvýšení mezd. Na organizační požadavky (nepropouštění, nepřijímání zaměstnanců, solidarita, odborová organizace) připadá 31 stávek a na ostatní požadavky (kolekt. smlouva, pracovní doba, dovolená, demonstrace a jiné) 48 stávek. Hlavním cílem stávkového hnutí v roce 1938 bylo dosáhnouti zvýšení mezd. Svědčí o tom 94.968 pracovních dnů (t. j. 60,34% zameškané pracovní doby) zameškaných stávkujícími pro tento požadavek a 1,998.509 K (t. j. 55,30%) ztracené mzdy. Na všechny mzdové požadavky (nesnižování, zvýšení, naturálie a jiné) připadá 70,74% stávkujícími zameškané pracovní doby a 65,58% ztracené mzdy. Na požadavky organizační a jiné připadá téměř stejný podíl zameškané pracovní doby (15,13% a 14,13%) a jen asi třetina celkové ztracené mzdy (13,53% a 20,89%).

Podle výsledků dosáhli stávkující v 54 případech plného úspěchu, ve 116 případech částečného úspěchu a 29 případů skončilo zcela bezvýsledně. Přes polovinu všech stávek připadá na Čechy (103), více než čtvrtina na Slovensko (56) a o zbytek dělí se Morava-Slezsko (26) a Podkarpatská Rus (14).

Podrobné údaje o stávkách v r. 1938 vzniklých, i s individuálním přehledem těchto stávek, přinese zvláštní číslo Zpráv SÚS. M. K.

Stávky a výluky v lednu 1939.

V lednu 1939 vyskytla se na území státu jen 1 stávka. Zaměstnanci tohoto závodu požadovali, aby sezonní nezaučené dělnictvo dostávalo tentýž plat jako síly zaučené, t. j. mzdu podle východočeské textilní smlouvy. Po jednodenní stávce byl tento požadavek splněn a stávkujícím byla zameškaná pracovní doba závodem nahrazena. M. K.

Různé.

Vynálezy a patenty v roce 1938.

Patentní Věstník č. 2 z 15. února t. r. uvádí ve svém výročním statistickém přehledu o činnosti patentního úřadu, že v roce 1938 bylo přihlášeno celkem 6.894 vynálezů o udělení patentu, to jest o 1.512 méně nežli v roce předchozím. Z tohoto počtu bylo přihlášeno vynálezů z oboru elektrotechniky 984 (v roce předchozím 965), chemických postupů a přístrojů 371 (371), stavby vozů, jízdních kol a motorových vozidel 343 (434), spalovacích motorů, tlakových plynových motorů, strojů pružinových a se závažím 266 (339), nástrojů 262 (281), strojních součástí 260 (283), střelných zbraní, střeliva a ochranných prostředků proti střelám 241 (383) atd., při čemž největší počet patentových přihlášek byl (podle bydliště přihlašovatele příp. majitele patentu) z bývalého Česko-Slovenska, t. j. 2.971 (3.919) a ze staré Říše a Rakouska 2.095 (2.388), dále ze Spojených států amerických 366 (387), z V. Británie 336

(343), ze Švýcarska 271 (295), z Nizozemska 269 (243), z Francie 196 (281) atd.

V témže roce bylo uděleno patentů celkem 3.150 (3.100), z čehož připadalo na přihlašovatele příp. majitele s bydlištěm ve staré Říši a Rakousku 1.170 (1.173), v býv. Česko-Slovensku 956 (871), ve Spoj. státech 211 (239), ve V. Británii 182 (175), ve Francii 170 (144), ve Švýcarsku 139 (175), v Nizozemsku 105 (78) atd.

Koncem roku 1938 bylo v býv. Česko-Slovensku celkem 19.554 (18.767) platných patentů, z čehož 17.923 hlavních a 1.631 přídatkových. Úhrn příjmů patentního úřadu v r. 1938 činil 11,490.539 K, úhrn vydání 4,246.282 K. —bvk—

Filmová výroba v roce 1938.

Podle dat Filmového kurýru č. 7 ze 17. února t. r. bylo u nás během loňského roku vyrobeno celkem 252

filmů v celkové délce 167.140 m, což činí 24% (podle počtu), resp. 16% (podle délky) celkové nabídky filmů za loňský rok. Z uvedeného počtu 252 filmů bylo 41 celovečerních filmů hraných v délce 104.860 m. Na této výrobě zúčastnilo se dohromady 53 různých výroben, z nichž 18 věnovalo se výrobě celovečerních hraných filmů.

Proti roku 1937 zmenšila se celková výroba o 13 filmů (— 4,9%) a jejich délka o 36.715 m (— 18,0%), při čemž výroba celovečerních filmů hraných snížila se o 8 filmů (— 16,3%) a jejich délka o 26.165 m (— 20,0%). Tento úbytek není důsledkem omezení výroby, nýbrž zmenšením počtu výroben z 26 na 18.

—bvK—

Jaké je dnešní složení členstva Inženýrské komory

ukazuje tabulka publikovaná v 2. čísle „Věstníku inženýrské komory z 21. ledna t. r., která uvádí, že

k 31. prosinci 1938 počet členstva inženýrské komory proti stejné době roku předchozího klesl na 1.413 osob, t. j. o 19,4%. Z tohoto počtu připadá na obor inženýrství stavebního 535 osob (— 19,3%), na zeměměřičské inženýrství 295 osob (— 28,4%), na architekturu 152 osob (— 5,6%), na strojní inženýrství 90 osob (— 21,1%), kulturní inženýrství 85 osob (— 18,3%), na inženýrství chemie 58 osob (— 6,5%), na konstrukt. inženýrství 57 osob (+ 18,8%), na elektrotechnické inženýrství 45 osob (— 18,2%), na lesní inženýrství 41 osob (— 19,6%), na horní inženýrství 29 (— 43,1%), na zemědělské inženýrství 13 osob (— 7,1%), na vodohospodářské inženýrství 11 osob (— 35,3%) a posléze na lodní inženýrství 2 osoby.

Podle národnosti bylo z celkového počtu členstva 1.172 Čechů a Slováků (— 3,4%), 124 Němců (— 69,3%), 52 Rusů (+ 15,6%), 41 Židů (— 18%), 23 Maďarů (— 43,9%) a 1 Polák.

—bvK—

Přehled časopisů a knih.

Obyvatelstvo.

Statistika příčin úmrtí jakožto problém klinického lékařství. (Dr K. Pohlen.)

(Deutsches statistisches Zentralblatt, roč. 30, č. 8, str. 203.)

Klinický lékař i badatel má poměrně malý příspěvek ze statistiky příčin úmrtí celkového obyvatelstva. Jde mu vždy o to, stanoviti diagnosu na základě anamnesy, vyšetřených symptomů (konstituce) a jiných biologicky významných faktorů. Jeho úkolem jest zjistit a vyléčit nemoc. Proto ho především zajímá otázka diagnosy a příčiny nemoci (poměru mezi nemocí a jejími symptomy) a otázka terapie (profylaxe) nemoci. Doplnění statistiky příčin úmrtí v tomto směru mělo by význam i po stránce demografické, na př. pro zjištění skutečné úmrtnosti rakovinou a cukrovkou. Odpověď na tuto otázku bychom získali, kdybychom znali, do jaké míry a v jakém směru se liší laická diagnosa od lékařské a klinická diagnosa od anatomické. Srovnáním klinické a patologické diagnosy všech obdukci na daném území, získali bychom obraz o četnosti a směru chyb, jichž se dopouštíme při klinických diagnosách. Tak by se poznalo, jak často byla nějaká nemoc zjištěna, v kolika případech se zjistil sekci jiný nálezh, jak často se tato nemoc zjistila teprve při sekci a jak často se vyskytla podle anatomického nálezu. Takové šetření by se ovšem mohlo konat jen občas. Dalším problémem verifikace statistiky příčin úmrtí je kombinované sčítání všech příčin úmrtí, uvedených na úmrtním listě. Tím by se získal obraz o biologické spojitosti (syntropii) chorob. Rovněž je třeba řešiti problém komplikací.

Úbytek porodů, počet dětí a životní úroveň. (J. Rosen.)

(Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft, roč. 1938, seš. 4, str. 512.)

Dětský přírůstek má v domácnosti tytéž následky jako zmenšení příjmu. Šetření, vztahující se na 192 curyšských rodin ukazuje, že zhoršením sleduje Engländer

a Schwabeho zákon. Výdaje za potřebnější potraviny poměrně rostou, kdežto výdaje na nájem, na vzdělání, zotavenou a zábavy klesají, počítány na osobu, v daném případě průměrně o více než o polovinu. Výsledky potvrzuje i říšská statistika o domácnostech 2.000 dělníků. Hospodářský handicap rodin s četnými dětmi spolu s politickou nejistotou je příčinou úbytku porodů (nejde-li o sekulární trend).

Předběžné výsledky sčítání obyvatelstva v pásmu vráceném Maďarsku. (Dr L. Thirring.)

(Magyar statisztikai szemle, roč. 1939, čís. 1, str. 1.)

Podle sčítání provedeného 15. prosince 1938 zjištěno bylo v pásmu vráceném Maďarsku 197.489 domů, 268.554 bytů, a 1,032.356 civilních osob. Stať uvádí tato data podrobně podle jednotlivých obcí a ve srovnání s rokem 1930 a 1910. Poměrně nepatrný přírůstek proti r. 1930 vysvětluje autor návratem „nucené a umělé“ imigrace z Čech. Proti roku 1910 vzrostlo obyvatelstvo o 21,1%, t. j. v průměru ročně o 0,75%, což autor pokládá za příznivý výsledek. Průměrná hustota obyvatelstva je 87,2 na km². Na 1.000 mužů připadá 1.024 žen. Obyvatelstvo zvětšeného Maďarska čítá nyní 10,1 mil. Připojena je mapa hustoty obyvatelstva podle zemí.

Starosti s populací. (Dr O. Machotka.)

(Brázda, roč. II., č. 8, str. 118.)

Nepatrný přírůstek obyvatelstva v českých zemích (loni asi 1,9) je způsoben tím, že ženy méně rodí a že ubývá žen ve věku plodnosti. Dalšímu poklesu lze především zabránit snížením úmrtnosti novorozeňat, která je u nás nepoměrně veliká (99,7 z 1.000 proti 45 v Holandsku a Norsku a 32 na Novém Zélandě). I snížení jen na 60 znamenalo by v českých zemích roční přírůstek 4.173 dětí. Zvýšení porodnosti nutno podporovat u rodin s 1—2 dětmi, méněcenné rodiny měly by být sterilisovány. Nutno též usilovat o časnější uzavírání sňatků. Vhodným způsobem podpory porodnosti je u úředníků výchovné na 2. až 5. dítě, u příslušníků svobodných povolání přednostní obsazování míst otcí rodin, u řemeslníků

a obchodníků státní záruka zápůjček, určených k založení a rozšíření podniků, u zemědělců prémie k dobru 4. a dalšího novorozence, splatná ve způsobě výbavného v dospělosti.

Útěk z venkova v Říši jako zjev světový. (Dr. F. Kostiuk.)

(Československý zemědělec č. 8, 24. února 1939.)

V Říši byl ještě v roce 1816 poměr venkovského a městského obyvatelstva 70 : 30, v roce 1933 už 33 : 67. Nadanější obyvatelstvo stěhuje se do měst pro horší honorování zemědělské práce. V roce 1936 připadalo na 22,9% osob činných v zemědělství jen 15,5% národního důchodu. Dnes se nedostává v zemědělství 800.000 pracovních sil, což má za následek přetížení žen a úbytek porodů i na venkově (—10%). Podobné tendence jeví se i jinde a také u nás. Náprava je možná jen spravedlivějším rozdělením národního důchodu, lepší výchovou (též hospodářskou) venkovského lidu, zlevněním strojů, stavbou vodovodů a společných prádeln i jiným ulehčením ženské práce.

Předpoklady zvýšení počtu obyvatelstva. (Dr. N. R. Foustka.)

(Naše zprávy, 25. února 1939.)

Chce-li se zabránit vymírání národa, nutno především zastavit vystěhovalectví lepším rozdělením národního důchodu a snížit úmrtnost kojenců a ostatního obyvatelstva zlepšením lékařské péče. Další otázkou je zvýšení porodnosti, jehož lze dosáhnouti zvýšením výdělku mladých lidí. Z jiných prostředků doporučuje autor bezúročnou půjčku při sňatku, příplatky na děti, snížení daní, ve státní službě přednostní přijímání dětí z početných rodin a j. Všech těchto prostředků nutno užívat zároveň.

„Vůle k dítěti“ (Prof. dr. J. Bělehrádek.)

(Lidové Noviny, 9. března 1939.)

Pronikavý pokles populačního přebytku v českých zemích není třeba bráti příliš sentimentálně. V území tak hustě zalidněném musilo jednou dojít k populační rovnováze, která je zároveň rovnováhou mezi zalidněním a úživností země. Je třeba jenom dbát toho, aby nenastal skutečný úbytek populace. Především je třeba věnovat pozornost sociální stránce problému, tomu, co nazval Boháč „vůli k dítěti“. V civilisovaných zemích je rodičství stále uvědomělejší, vzrůstá povinnost rodičů k dítěti. Proto je třeba odstranit vše, co oslabuje ochotu mít dítě, zejména zlepšit existenční zabezpečení mladých lidí. Většinou nejde ani tak o hmotnou jako psychologickou stránku věci. Také je nutno zlepšit lékařskou péči o rodičky a kojence, zejména na východě státu.

Průmysl a vnitřní obchod.

Rozbor distribuce. (Dr. A. Schär.)

(Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft, roč. 1938, seš. 4, str. 448.)

Zatím co ve Švýcarsku vzrostlo obyvatelstvo od r. 1905 do r. 1929 o 13%, počet lidí zaměstnaných v obchodě stoupl o 61%, v potravinářství o 38%, což svědčí o rostoucím významu distribuce v moderním hospodářství. Na rozdíl od výroby jest racionalisace distribuce dosud v počátcích a málo rovnoměrná,

takže se často méně výkonná část dožaduje státní podpory. Celkem zůstává produktivita obchodních podniků na stejné úrovni jako v letech devadesátých, třebaže silně kolísá podle typů podnikání (více než ve výrobě). Náklady se různí podle jednotlivých fází distribuce (obstarávání zboží, jeho uskladnění a opatrování, odbyt). V maloobchodě činí v průměru kolem 1,4%, 8,8% a 15,1% obratu. Náklady na uskladnění kolísají silně podle průměrné délky uskladnění (nejdelší u obchodů s obuví a s vínem), podobně i výlohy dopravní (největší u závodů pekařských). Odbyt velmi kolísá podle dnů, týdnů a měsíců (největší odbyt v obchodech se smíšeným zbožím je v sobotu a v pátek a v měsíci prosinci). Prodejní náklady jsou největší u závodů řeznických (lépe placený řemeslný personál), nejmenší u obchodů se smíšeným zbožím. Nestejné využití práce a kapitálu v různých hospodářských a provozních formách svědčí o tom, že distribuční proces je schopen racionalisace.

Hospodářský význam domácí práce. (Th. Pistorius.)
(Hospodářský kritik, r. XVIII., č. 8, str. 102.)

Nemá-li národ zchudnout, je nutno se postarat o nalezení nových způsobů trvalého výdělku obyvatelstva. Jedním z nich je domácí práce, především ta, při které se uplatňuje inteligence, tvořivost, smysl pro původnost a umělecký vkus. Při dobré organizaci mohlo by tak vzniknout mohutné výrobní odvětví, které by jakostí výrobků snadno obstálo ve světové soutěži.

Spotřeba.

Spotřeba zemědělských výrobků. (I. P. Cavin.)

(The Agricultural Situation, roč. 23, č. 1, leden 1939.)

Poslední dobou vzrůstá rychle badání o spotřebě potravin, podněcováno výzkumem správné výživy obyvatelstva a potřebou znáti normální plochu, potřebnou k jeho zásobení. Úřad pro zemědělské hospodářství shromáždil hojná data o průměrné spotřebě zemědělských plodin na hlavu obyvatelstva, z nichž vyplývá, že spotřeba potravin je pozoruhodně stálá, zatím co spotřeba tabáku a zemědělských surovin (bavlny, vlny, lněného semene) kolísá s prosperitou. Čísla dovolují odhadnout potřebnou plochu, nutnou k zásobení obyvatelstva v příštím pětiletí.

Spotřeba, ceny a obchod. (Dr. F. Potužil.)

(Věstník ústavu pro vnitřní obchod, roč. 3, čís. 2.)

V poslední době roste mezi hospodáři zájem o problémy spotřeby. Vedle kvantitativního výzkumu uplatňuje se při tom i výzkum kvalitativní. Dosaďované výsledky ukazují, že vzrůst důchodu má v zá-pětí stoupající spotřebu masa, mléka, vajec, ovoce, piva a tabáku, naproti tomu spotřeba brambor, cukru a mouky jeví značnou nezávislost. Menší pozornost věnuje se vývoji spotřeby významných konsumních statků. U nás máme zatím jen data o prodeji zboží v konsumních družstvech. Podle nich v letech 1929 až 1933 stoupl počet členů o 24%, spotřeba cukru však jen o 10%, mýdla o 13%, bramborů o 16%, soli o 19%, ale rýže o 30%. Příčinou toho není nepříznivý cenový vývoj, neboť dělnické mzdy klesly v letech 1929—1936 o 15%, index životních nákladů o 17,5%. Nastal-li přes to pokles spotřeby o 17,8%, lze si to vysvětlit jen silnou nezaměstnaností anebo spotřební neochotou.

Peněžnictví.

Majetek v Britanii.

(The Economist, roč. CXXXIV, 4. března 1939, str. 431—432.)

H. Campion („Public and Private Property in Great Britain“) odhaduje soukromé jmění britských občanů a korporací v letech 1932—1934 na 20,810 až 24,530 mil. liber, veřejný majetek na 2,455—3,325 mil. liber, hodnotu silnic a výzbroje na 500—1000 milionů liber. Jak nerovně je tento majetek rozdělen, je patrné z toho, že 70—80% všeho majetku je v rukou 5% obyvatelstva, což má pak za následek i velkou nerovnost příjmů. Náprava těchto „nedemokratických a ne hospodárných“ poměrů je nutná, zejména je třeba věnovat větší pozornost dědické dani z velkých majetků.

Doprava.

Hospodárnost silniční dopravy zboží motorickými vozidly. (Dr E. Steiner.)

(Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft, roč. 1938, seš. 4, str. 413.)

Podle statistiky Příseženeckého statistického úřadu činí průměrná dopravní vzdálenost v automobilové dopravě živnostenské 68 km, v dopravě závodové 40 km. Průměrný nákladní tarif činí v prvním případě 11 fr. za tunu, v druhém případě 6,30 fr. za tunu dopraveného zboží, t. j. mnohem méně než při dopravě spolkovou drahou (15,50 frs). Pokud jde o hodnotu zboží dopravovaného motor. vozidly, bylo zjištěno, že na „hodnotné“ zboží připadá podle váhy 66%, na dráze 34% (v tunových km 72% a 23%), takže lze mluvit o jakési „Entrahmung“ nákladní dopravy v neprospěch železnic. Rozbor dopravních nákladů vede k závěru, že nákladní doprava motorickými vozidly je ztrátová. Ztráta činí v dopravě živnostenské 1.215 fr. na vozidlo a 2,5 centu na tunový km, v dopravě závodové 2.230 fr. na vozidlo a 14,1 centu na tunový km. Celkový roční deficit je asi 20 milionů franků.

Automatické sčítání dopravy na amerických silnicích.

(Ing. Dr St. Špaček.)

(Zprávy veřejné služby technické r. 1921, svaz. 1, čís. 6, str. 144.)

Zpráva o automatickém přístroji, kterého se užívá k sčítání motorových vozidel na amerických silnicích. Přístroj, založený na principu fotoelektrické buňky, sčítá pouze vozidla, nikoli pěší osoby. Toho se docílilo tím, že se vysílají přes vozovku v úhlu 23° a ve výši 110 cm dva ultračervené paprsky vzdálené od sebe 75 cm. Má-li se přístroj uvést v činnost, nutno přerušit oba paprsky. Přístroj může zaznamenat 24.000 přerušení v hodině. Je poháněn jednofázovým elektrickým proudem. Přístroj zapisuje na normalisovaném pásu papíru den, hodinu, minutu, a počet vozidel projedších jedním nebo oběma směry.

Dopravní nehody v Maďarsku v roce 1937. (Dr Petrichovich-Horváth.)

(Magyar statisztikai szemle, roč. 1938, čís. 1, str. 59.)

V roce 1937 bylo v Maďarsku 10.940 nehod, t. j. o 3,8% více než v roce předchozím. V hlavním městě bylo nejvíce nehod v zimě, opak byl zjištěn na venkově. Z celkového počtu nehod se 7.912 přihodilo na

rovné cestě, 2.577 na křižovatkách. Srážek bylo 7.598, z toho plně ¾ v Budapešti, 78,4% nehod bylo způsobeno řidiči, 10,9% chodci. Více než polovina nehod připadá na osobní automobily, 18,2% na koňské potahy, 8,3% na cyklisty. Na venkově se dělí tato vozidla rovným dílem. Z celkového počtu úrazů bylo 56,0% lehkých, 39,4% těžkých a 4,6% smrtelných.

Školství.

Náměty na reformu obchodního školství.

(Věstník ústavu pro vnitřní obchod, roč. 3, č. 2.)

Vyučování na obchodních školách nutno přizpůsobit více praktickému hospodářskému životu. Hlavně je potřeba revidovat učebnice, stanovit podměnkou definitivního jmenování učitelů alespoň dvouletou obchodní praxi, zlepšit vyučování jazykům, pamatovat více na nauku a praxi nákupu a prodeje, zdokonalit vyučování zbožíznalství a zavést ve vyšších třídách psychologii prodeje. Rovněž je nutno věnovat více místa výchově podnikatelské a společenské.

Reforma školní výchovy. (Dr. J. Kapras.)

(Zlín, 22. února 1939.)

Úkolem školy musí být vychovávat mladé lidi k duchu národní tradice, k tvořivosti, k úctě k duchovním hodnotám, k snášenlivosti a k dalšímu sebezdokonalování. Právě dnes je u nás potřeba lidí dychtivých, ukázněných a snaživých. Škola musí též řídit mladé lidi při vstupu do života, aby každý byl na svém místě a musí pěstovat smysl pro skutečnost. Lepší jazyková výchova musí umožnit mladému člověku, aby je uplatnil v součinnosti s členy jiných národů.

Reformou uspoříme na středním školství. (Al. Vanůra.)

(Zlín, 1. března 1939.)

Na středních školách bývalé ČSR studovalo ročně 150.000 žáků, z čehož sotva polovina dospívala k maturitě. Přísnějším výběrem žactva bylo by možno ušetřit ročně asi 23 mil. K. Zavedením pokusné školy II. stupně do 14 let a výběrem nadaných žáků pro dalších 5 tříd reformované střední školy bylo by lze uspořit 30 až 35 milionů ročně.

Veřejné finance.

Fiskální bilance poplatníka.

(Revue de l'Institut International de Statistique, 1938, str. 394.)

Poněvadž je nyní zasahování státu do hospodářství větší a silněji působí na vytváření výrobních nákladů a tím i cen a existence soukromých podniků tak závisí podstatně, ne-li zcela, na národní cenové politice, soudí autor článku, Georges Hostelet, že nestačí už prostá zkušenost, nýbrž je třeba statistické a účetní organizace národního hospodářství. Je nutno analyzovat výrobní náklady v jejich složkách, neboť jejich složení není dnes už tak jednoduché a podobné. Hlavně je nutné přesnější zjišťování daňového břemene. Autor navrhuje zjišťování roční fiskální bilance poplatníka, t. j. na straně aktiv hodnoty hospodářských a kulturních služeb a sociálních výhod, jež přijímá od státu, na straně pasiv výše placených daní nepřímých a přímých a sociálních

dávek (pojištění). Pojem „fiskální bilance“ spočívá na správné myšlence, že stát svými příjmy sice působí daňové zatížení, avšak svými výdaji přímo nebo nepřímou opět podporuje totéž národní hospodářství. Aby byla usnadněna srovnávací analýsa národních výrobních nákladů, navrhuje autor statistické, technické a účetní zjišťování šesti složek, resp. překážek mezinárodní soutěže. Jsou to složka přírodní (úrodnost půdy atd.), technická, administrativní (veřejné služby), práce, kapitál a složka politická (vlastní daňové zatížení). Autor je si ovšem vědom obtíží, s nimiž by se uskutečnění těchto návrhů a zřízení jakési statisticko-účetní správy národního hospodářství potkávalo.

F. F.

Hospodářství.

Vnitřní trh nebo vývoz? (Dr Ing. M. Horna.)

(Hospodářská politika, roč. 13, čís. 7, str. 89.)

Vývoz rozšiřuje domácí výrobnost, zvyšuje podnikatelský zisk, rozmnožuje pracovní důchod a násobí kupní sílu. Naopak omezení odbytu na vnitřní trh musí vésti k snížení životní míry obyvatelstva. Správnost tese je dokazována jednoduchým početním příkladem.

Rozdělení rodinných příjmů ve Spojených státech v r. 1935—36.

(Revue Internationale du Travail, roč. 1939, č. 2, str. 284—289.)

Zpráva o výsledcích úřední ankety o výši a rozdělení příjmu asi 300.000 amerických rodin. Zjištěn průměrný příjem 1.502 dolarů, medián 1.070 dolarů. Na vrchní setinu všech rodin připadá 14% celého příjmu, tolikéž co na dolních 40 setin. Nejnižší průměry zjištěny na Jihu a ve Skalisticích Horách, nejvyšší v Nové Anglii. Černoši mají mnohem nižší příjem než bílí, zejména na Jihu.

Říšský čtyřletý plán a industrialisace jihovýchodní Evropy. (—cp.)

(Národní listy, 12. února 1939.)

Chce-li Říše čtyřletým plánem zvýšit svůj průmyslový vývoz a snížit dovoz výrobků zemědělských, zdálo by se, že to je v rozporu s opačnými snahami států jv. Evropy. Ve skutečnosti Říše toliko přešla od pěstování obilí k pěstění bavlny, tabáku, soji a olejnatých plodin. Obilí odbírá ze států jv. Evropy a platí je stroji, kterých balkánské státy potřebují k vybudování vlastního průmyslu, nutného k výživě obyvatelstva. Nesmí se totiž zapomenout, že v balkánských zemích připadá na km² zemědělsky upotřebitelné plochy 80—90 lidí proti 47 v Říši.

Tendence německého evropského obchodu. (M. Drews.) (Wirtschaftsdienst, roč. XXIV., seš. 8, str. 254.)

V roce 1929 činilo aktivum evropského obchodu Říše 2,8 miliard marek, pasivum zámořského obchodu rovněž 2,8 miliard, takže světový obchod německý byl v rovnováze. Tato rovnováha byla poru-

šena, když věřitelské státy v roce 1924 omezily dovoz z Říše na nezbytnou potřebu. „Novým plánem“ pokusila se Říše vyrovnat opět svůj obchod, skončilo to však 70%ním poklesem jeho evropského obchodu. Malé aktivum ve styku se západem slouží téměř zcela ke krytí finančních závazků. V poslední době opět stoupl dovoz a klesl vývoz ve styku se západem, kdežto ve styku s ostatními zeměmi stoupl dovoz i vývoz. Zdá se tedy, že hlavní oporou říšského obchodu v Evropě bude v budoucnosti tvorba nových potřeb a trhů v zemědělských státech Evropy. Říše nezamýšlí tyto státy imperialisticky vykořisťovat, nýbrž vracet jim výnos vývozu spravedlivě ve formě protislužeb.

Jak zachráníme aktivitu naší obchodní bilance v příštích letech. (Ing. A. Kubíče.)

(Věstník Československé zemědělské akademie, roč. 1939, č. 1—2, str. 44.)

Z hospodářských ztrát ohrožujících aktivitu naší obchodní bilance je nejtěžší schodek 7 mil. hnědého a 2 mil. černého uhlí. Schodek bylo by možno vyrovnat přechodným zvýšením těžby dříví, dokud se nepodaří lepším využitím vodních sil, pronikavou úsporou paliva a zvýšenou těžbou uhlí nahradit utrpěné ztráty. Mezi jiným navrhuje též autor vybudování elektráren, zařízených na spalování odpadků bukového dříví.

Průmysl a výkonnost. (Předsednický proslav prof. A. L. Bowleyho.)

(Journal of the Royal Statistical Society, roč. CII, část I., str. 1—16.)

Technokraté tvrdí, že při dnešních výrobních prostředcích bylo by možno uspokojit všechny lidské potřeby a zároveň podstatně zkrátit pracovní dobu. Autor podrobuje tuto možnost kritické úvaze. Zjišťuje, že sotva bude lze v budoucnosti zlevnit těžbu surovin. Také energie je už velmi laciná. Energie, která zvedne 11 tun do výše 100 stop, stojí 2 d., doprava na železnici stojí 1 d. za 6 tunových mil, pohon na osvětlení tramvaje za den a cestujícího 0,17 d. Při tom výlohy na palivo a energii činí o málo více než 10% ceny čistého výrobku. Zvýšení výrobnosti jest možné jen u standardního zboží při racionálním využití strojového i lidského materiálu. Podle dr Rhodese stoupla v letech 1930—1935 výkonnost o 14 nebo o 23% (přijde na to, jaké metody uijeme). Též zemědělskou výrobu bylo by lze ještě z hospodárnit obecnějším zavedením strojů. Naproti tomu o nákladech na distribuci různého zboží víme dosud velmi málo, ač snad i zde je z části racionalisace možná. Rovněž osobní služby (svobodná povolání, domácí práce atd.) lze jenom ulehčit, nikoli nahradit strojovou prací. Připočteme-li k nim distribuci a obchod, zabývá se službami polovice všeho obyvatelstva. Předpokládáme nyní, že všechno obyvatelstvo pracuje 48 hodin týdně a že výrobnost se zdvojnásobila. Chce-li vyrobit stejné množství zboží jako dříve a získat xkrát více služeb, můžeme určit výslednou pracovní dobu podle rovnice 36 + 24 x. Je-li služeb více o polovinu, dostaneme opět 48 hodin jako dříve.

Otiskování článků a statí ze „Statistického zpravodaje“ jest vítáno, je-li citován pramen.

1. Obyvatelstvo — Obyvatel'stvo — Bevölkerung

a) Pfirozená mēna obyvatel'stva v letech 1930-1938 — Prirozená mēna obyvatel'stva v letech 1930-1938 — Natürliche Bevölkerungsbewegung 1930-1938

(Data za nové území — Dāta za nové územie — Daten für das neue Gebiet)

Rok Jahr	Sňatky Sobāše Eheschließungen	Narození Narodeni Geborene		Ze- mřeli Zomrel Gestorbene	Přirozený přírůstek Prirozený prírastok Natürlicher Zuwachs	Sňatky Sobāše Eheschließungen	Živě narozeni Živo narodení Lebendgeborene	Zemřeli Zomrel Torgobrene	Přirozený přírůstek Prirozený prírastok Natürlicher Zuwachs	Sňatky Sobāše Eheschließungen	Narození Narodeni Geborene	Ze- mřeli Zomrel Gestorbene	Přirozený přírůstek Prirozený prírastok Natürlicher Zuwachs	Sňatky Sobāše Eheschließungen	Živě narozeni Živo narodení Lebendgeborene	Zemřeli Zomrel Torgobrene	Přirozený přírůstek Prirozený prírastok Natürlicher Zuwachs	
		živě - živo - Lebend-	mrtvě - mrtvo - Tot-															živě - živo - Lebend-
Čechy, Morava a Slezsko - Čechy, Morava a Slezsko - Böhmen, Mähren u. Schlesien										Slovensko - Slowakei								
1930	64.956	132.307	2.875	90.472	41.835	9,50	19,35	13,23	6,12	21.346	73.408	1.437	38.687	34.721	8,75	30,09	15,86	14,23
1931	62.292	125.325	2.624	92.396	32.929	9,07	18,24	13,45	4,79	20.375	70.026	1.440	40.505	30.521	8,27	28,81	16,43	12,38
1932	62.028	122.555	2.762	91.664	30.891	8,99	17,76	13,28	4,48	19.419	70.618	1.503	39.134	31.484	7,79	28,33	15,70	12,63
1933	59.623	114.256	2.605	90.172	24.084	8,60	16,49	13,01	3,48	19.187	64.735	1.314	37.596	27.139	7,61	25,69	14,92	10,77
1934	57.579	110.431	2.411	87.174	23.257	8,28	15,88	12,54	3,34	18.847	63.442	1.309	37.051	26.391	7,41	24,95	14,57	10,38
1935	55.529	104.602	2.337	89.875	14.727	7,97	15,01	12,90	2,11	18.656	62.643	1.325	37.023	25.620	7,27	24,42	14,43	9,99
1936	57.356	101.817	2.313	89.174	14.623	8,21	14,58	12,77	1,81	19.028	62.187	1.389	36.079	26.108	7,36	24,05	13,95	10,10
1937	60.311	100.926	2.260	88.842	12.084	8,63	14,43	12,70	1,73	19.752	60.991	1.385	36.981	24.010	7,58	23,42	14,20	9,22
1938	57.869	105.138	2.807	91.614	13.524	8,23	15,01	13,08	1,93	17.100	61.750	1.421	37.197	24.553	6,53	23,57	14,20	9,37
Podkarpatská Rus - Karpatorußland										Bývalé Česko - Slovensko - Ehemalige Tschecho - Slowakei								
1930	5.387	23.766	272	10.683	13.083	9,85	43,47	19,54	23,93	91.689	229.481	4.584	139.842	89.639	9,33	23,36	14,24	9,12
1931	4.883	23.594	342	10.638	12.956	8,76	42,30	19,07	23,23	87.550	219.945	4.406	143.539	76.406	8,85	22,23	14,51	7,72
1932	5.113	23.551	377	11.315	12.236	9,99	41,40	19,89	21,51	86.560	216.724	4.642	142.113	74.611	8,69	21,75	14,26	7,49
1933	4.444	21.901	327	10.946	10.955	7,68	37,83	18,91	18,92	83.254	200.892	4.246	138.714	62.178	8,30	20,03	13,83	6,20
1934	4.166	21.648	325	10.515	11.133	7,08	36,79	17,87	18,92	80.592	195.521	4.045	134.740	60.781	7,99	19,39	13,36	6,03
1935	4.415	21.984	317	10.674	11.310	7,38	36,76	17,85	18,91	78.600	189.229	3.979	137.572	51.657	7,76	18,68	13,58	5,10
1936	4.395	21.486	334	11.759	9.727	7,24	35,39	19,37	16,02	80.779	185.490	4.036	137.012	48.478	7,94	18,23	13,47	4,76
1937	4.631	21.869	369	10.407	11.462	7,53	35,54	19,37	18,63	84.694	183.786	4.014	136.230	47.556	8,29	18,00	13,34	4,66
1938	3.607	20.907	346	9.974	10.933	5,78	33,53	16,00	17,53	78.676	187.795	4.074	138.785	49.010	7,67	18,33	13,55	4,78

b) Pohyb obyvatel'stva a příčiny úmrtí v roce 1937 a 1938 podle měsíců — Pohyb obyvatel'stva a příčiny úmrtia v r. 1937 a 1938 podľa mesiacov — Bevölkerungsbewegung u. Todesursachen in d. J. 1937 u. 1938 nach Monaten

(Data za nové území — Dāta za nové územie — Daten für das neue Gebiet)

Rok Měsíc Mesiac Jahr Monat	Sňatky - Sobāše Eheschließungen	Narození Narodeni Geborene		Zemřeli - Zomrel - Gestorbene												Vystahovalci Vystahovalci Auswanderer		
		živě - živo - Lebend-	mrtvě - mrtvo - Tot-	podle věku podľa věku nach dem Alter						podle nejdůležitějších příčin úmrtí podľa najdôležitejších příčin úmrtia nach den wichtigsten Todesursachen						úhnmern Insgesamt	úhnmern zusammen	
Čechy, Morava a Slezsko - Čechy, Morava a Slezsko - Böhmen, Mähren u. Schlesien																		
Slovensko - Slowakei																		
1937: VII.	6.477	8.525	174	6.548	660	292	2.922	175	686	886	1.390	411	32	188	1.977	48	38	86
VIII.	4.452	8.043	167	6.229	682	250	2.731	219	583	846	1.275	328	31	184	1.814	65	55	120
IX.	5.612	8.306	175	6.236	621	315	2.735	241	591	844	1.319	377	36	160	2.064	124	61	185
X.	6.689	7.898	172	6.723	702	337	3.063	267	584	835	1.406	489	36	179	1.976	63	54	117
XI.	6.510	7.634	166	6.809	711	352	3.129	289	596	804	1.557	507	32	152	825	12	42	64
XII.	4.122	8.401	194	7.906	781	341	3.835	282	696	891	1.763	735	35	143	495	13	51	64
1938: I.	3.825	8.546	192	8.720	823	398	4.390	367	772	802	2.041	893	31	142	1.74	30	40	70
II.	6.580	8.290	162	7.269	796	325	3.497	258	639	791	1.607	666	35	140	1.021	182	41	223
III.	2.560	9.215	223	8.280	3.874	346	3.874	293	840	886	1.719	890	43	222	935	344	53	397
IV.	6.040	9.357	244	8.004	941	365	3.638	249	832	801	1.768	714	36	190	1.353	102	60	162
V.	2.826	9.297	185	8.097	981	351	3.661	250	853	837	1.761	790	34	207	1.200	21	59	80
VI.	5.540	9.180	187	7.302	846	373	3.262	202	748	815	1.604	546	31	225	1.878	65	71	136
VII.	6.388	8.843	212	6.962	675	345	3.133	223	680	909	1.546	469	29	201	1.881	32	59	91
VIII.	4.459	8.263	182	6.560	698	288	3.000	223	638	806	1.423	398	31	178	1.703	27	79	106
IX.	5.070	8.125	155	6.443	699	269	2.886	225	562	816	1.379	374	43	209	1.682	24	73	97
X.	3.843	8.369	148	7.501	847	392	3.286	291	626	841	1.629	573	35	209	868	11	14	25
XI.	5.088	8.520	198	7.490	996	337	3.364	256	565	844	1.650	695	23	210	1.030	96	111	207
XII.	5.650	9.133	219	8.986	1.119	423	4.233	351	709	882	2.006	979	37	176	147	35	132	167
1937: VII.	1.559	4.973	97	2.814	789	265	894	163	239	167	302	265	9	32	2.159	622	392	1.014
VIII.	1.158	4.888	114	2.867	886	274	810	139	217	157	286	262	16	26	2.021	494	262	756
IX.	1.216	5.264	107	2.621	767	253	812	142	195	149	284	254	14	24	2.643	133	395	528
X.	1.448	5.068	98	2.846	679	309	1.015	133	210	176	305	302	14	39	2.222	172	458	630
XI.	2.190	4.797	97	2.825	574	282	1.057	163	213	190	332	305	16	16	1.972	119	388	507
XII.	2.387	5.023	136	3.120	547	298	1.289	197	245	166	373	427	22	17	1.903	69	232	301
1938: I.	890	5.206	113	3.811	695	346	1.568	196	295	181	432	556	18	22	1.395	36	306	342
II.	2.117	4.942	104	3.135	697	303	1.168	183	254	175	412	663	23	33	1.851	85	697	782
III.	2.535	6.501	144	3.650	896	390	1.265	218	319	187	365	663	13	29	1.898	499	516	1.015
IV.	1.033	5.188	120	3.290	719	371	1.209	169	307	179	395	517	20	40	1.996	1.810	416	2.226
V.	1.363	5.267	125	3.271	774	370	1.114	158	303	172	368	490	17	36	2.380	97	313	410
VI.	1.538	5.075	105	2.849	676	282	932	119	278	186	345	306	17	28	2.473	64	339	403
VII.	1.563	5.075	105	2.602	603	229	895	98	245	161	326	243	18	28	2.473	64	339	403
VIII.	1.405	4.951	105	2.783	777	208	909	110	205	165	331	230	12	21	2.168	25	291	316
IX.	1.422	5.107	110	2.941	698	186	949	112	187	155	298	242	11	24	2.466	26	311	337
X.	1.058	4.964	128	2.762	673	200	1.026	116	222	148	319	297	4	31	2.202	19	11	30
XI.	898	5.095	116	2.915	726	257	1.055	117	199	171	350	404	18	26	2.180	29	248	277
XII.	1.278	5.225	127	3.488	949	303	1.290	152	225	179	410	592	16	22	1.737	37	183	220

(Dokončení na str. II. — Dokončenie na str. II. — Schluß auf S. II.)

b) Pohyb obyvatelstva a příčiny úmrtí v r. 1937 a 1938 podle měsíců — Pohyb obyvatelstva a příčiny umretia v roku 1937 a 1938 podľa mesiacov — Bevölkerungsbewegung u. Todesursachen in den Jahren 1937 u. 1938 nach Monaten

Rok Měsíc Mesiac Jahr Monat	Sňatky — Sobáše Eheschließungen		Zemřelí — Zomrelli — Gestorbene												Přirozený přírůstek Přirozážený prírastok Natürlicher Zuwachs	Vystěhovalci Vstahovalci Auswanderer									
			Narození Narodení Geborene			podle věku podľa věku nach dem Alter						podle nejdůležitějších příčin úmrtí podľa najdôležitejších příčin umretia nach den wichtigsten Todesursachen													
			živé — Lebend—	mrtvé mrtvo — Tot—	úhrnem Insgesamt	podle věku podľa věku nach dem Alter						morbi infectio- si (tuber- culosis excepta)	morbi tuber- culosi	carci- noma et alii tu- mores maligni					morbi circula- tionis sanguis	pneu- moniae	morbi gra- viditatis, partus et post partum	suici- dium	1) do států evrop. 1) do státov europ.	2) do zámoria 2) nach übersee.	úhrnem úhrnem zusammen
						pod 1 rok nize 1 rok	1—14 let unt. 1 Jahr	1—14 roční 1—14 Jahre	65 let a více 65 a viac roční 65 Jahre u. m.	pod 1 rok nize 1 rok	1—14 let unt. 1 Jahr														
Podkarpatská Rus — Karpatorußland																									
1937: VII.	370	1.798	33	928	363	181	169	81	74	19	55	102	9	5	870	148	31	179							
VIII.	324	1.777	27	885	324	181	168	98	75	20	43	118	6	3	892	957	24	981							
IX.	286	1.731	23	788	285	150	156	106	67	19	45	106	9	1	943	107	54	161							
X.	321	1.839	26	973	308	215	202	160	79	27	52	127	5	4	866	7	19	26							
XI.	531	1.912	36	808	236	169	187	83	53	19	59	153	3	5	1.104	43	27	70							
XII.	433	1.651	41	812	206	105	225	70	81	23	61	146	7	—	839	26	34	60							
1938: I.	185	1.643	28	886	254	106	235	44	92	17	59	186	8	6	757	43	32	75							
II.	553	1.749	24	819	225	112	206	37	99	24	58	192	10	2	930	23	35	58							
III.	712	1.879	43	1.047	330	138	279	57	110	22	68	273	7	2	832	13	56	69							
IV.	236	1.689	36	991	318	148	251	35	121	24	58	262	5	—	698	38	26	64							
V.	181	1.754	29	855	287	123	201	40	76	19	50	219	4	1	899	45	27	72							
VI.	276	1.660	34	676	204	116	134	29	97	20	48	110	5	2	984	18	35	53							
VII.	268	1.657	34	572	179	86	118	36	78	13	38	66	2	2	1.085	7	17	24							
VIII.	286	1.875	38	708	259	114	127	35	74	23	43	104	8	4	1.167	—	26	26							
IX.	354	1.698	23	665	234	112	128	53	81	21	43	91	6	4	1.033	—	31	31							
X.	216	1.913	15	870	824	161	160	51	88	17	45	173	7	4	1.043	—	3	3							
XI.	136	1.757	18	878	309	195	184	82	76	14	43	228	4	—	879	—	35	35							
XII.	204	1.633	24	1.007	363	156	212	56	90	12	62	257	6	1	626	—	22	22							
Bývalé Česko-Slovensko — Ehemalige Tschecho-Slowakei																									
1937: VII.	8.406	15.296	304	10.290	1.812	738	3.985	409	999	1.072	1.747	778	50	225	5.006	818	461	1.279							
VIII.	9.934	14.708	308	9.981	1.892	705	3.709	456	875	1.023	1.604	708	53	213	4.727	1.516	341	1.857							
IX.	7.114	15.295	305	9.645	1.673	718	3.703	489	853	1.012	1.648	737	59	183	5.650	364	510	874							
X.	8.458	14.805	296	10.542	1.689	861	4.280	610	873	1.038	1.763	918	65	222	4.263	242	531	773							
XI.	9.231	14.343	299	10.442	1.521	803	4.373	535	862	1.013	1.948	965	51	173	3.901	174	457	631							
XII.	6.942	15.075	371	11.888	1.534	744	5.349	549	1.022	1.070	2.197	1.308	64	160	3.237	108	317	425							
1938: I.	4.900	15.395	333	13.417	1.772	850	6.193	607	1.159	1.000	2.532	1.635	57	170	1.978	109	378	487							
II.	9.250	14.981	290	11.223	1.718	740	4.871	478	1.042	990	2.027	1.365	61	164	3.758	282	260	542							
III.	5.807	16.595	410	12.977	2.286	874	5.418	568	1.269	1.095	2.202	1.826	73	257	3.618	442	806	1.248							
IV.	7.309	16.234	400	12.285	1.978	874	5.098	453	1.260	1.004	2.221	1.493	54	219	3.949	639	602	1.241							
V.	4.370	16.318	339	12.223	2.042	844	4.976	448	1.232	1.028	2.179	1.499	58	248	4.095	1.876	502	2.378							
VI.	7.379	16.069	345	10.827	1.726	771	4.328	350	1.123	1.021	1.997	962	53	263	5.242	180	419	599							
VII.	8.194	15.575	351	10.136	1.457	660	4.151	357	1.003	1.083	1.910	778	49	232	5.439	103	415	518							
VIII.	6.150	15.089	325	10.551	1.734	610	4.036	368	917	994	1.797	732	51	203	5.038	52	396	448							
IX.	8.464	14.930	288	9.749	1.631	567	3.963	399	830	992	1.720	707	60	237	5.181	50	415	465							
X.	5.117	15.246	291	11.133	1.844	753	4.472	458	936	1.006	1.993	1.048	36	244	4.113	30	28	58							
XI.	6.122	15.372	332	11.283	2.031	789	4.603	455	840	1.029	2.043	1.327	55	236	4.089	125	394	519							
XII.	7.132	15.991	370	13.481	2.431	882	6.735	559	1.024	1.073	2.478	1.828	59	199	2.510	72	337	409							

1) Osoby, jimž vydán výstěh. pas. — 2) Převzatí k dopravě do zámorí. — 3) Osoby, kterým byl vydán vystěhovačský pas. — 4) Osoby, jimž vydán výstěh. pas. — 5) Převzatí na dopravu do zámoria. — 6) Personen mit Auswandererpaß. — 7) Zum Ueberseetransport übernommen.

2. Stavební ruch — Stavebný ruch — Bautätigkeit

Rok (= měs. průměr) Měsíc (= mesac. priemer) Mesiac Jahr (= Monatsdurchschnitt) Monat	Stavební povolení Stavebné povolenie Baubewilligungen				Kolaudace Kolaudácia Kollaudierungen				Přirůstek bytů Přirastok bytov Zugang an Wohnungen
	novostavby Neubauten		novostavby Neubauten		novostavby Neubauten		novostavby Neubauten		
	počet Zahl	kubatura kubatura Kubatur 1.000 m³	počet Zahl	kubatura kubatura Kubatur 1.000 m³	počet Zahl	kubatura kubatura Kubatur 1.000 m³	počet Zahl	kubatura kubatura Kubatur 1.000 m³	
1932	346	382	707	174	373	—	—	1.995	
1933	213	265	389	175	279	—	—	1.069	
1934	219	250	350	141	239	—	—	877	
1935	193	200	363	129	188	—	—	804	
1936	245	264	549	134	227	442	—	1.369	
1937	265	280	625	135	252	521	—	1.449	
1938	218	271	507	130	241	602	—	1.364	
1937: VII.	386	449	1.114	148	433	784	—	2.373	
VIII.	286	302	599	161	334	551	—	1.601	
IX.	261	246	559	125	321	565	—	1.580	
X.	256	293	653	201	462	970	—	2.656	
XI.	244	229	483	177	351	707	—	1.793	
XII.	174	156	366	180	379	909	—	2.511	
1938: I.	156	134	272	224	184	407	—	1.111	
II.	160	147	446	69	54	159	—	333	
III.	272	262	513	87	109	364	—	834	
IV.	304	437	932	114	135	337	—	832	
V.	307	353	710	96	151	238	—	699	
VI.	242	362	495	78	275	362	—	1.039	
VII.	304	346	675	149	323	764	—	2.309	
VIII.	257	279	519	134	394	844	—	2.243	
IX.	204	345	454	138	304	570	—	1.624	
X.	132	217	377	140	393	696	—	2.150	
XI.	160	236	379	132	308	604	—	1.474	
XII.	121	136	306	193	259	682	—	1.723	

N. B. Stavební ruch v 41 větších městech, která zaslají svá hlášení nejpřesněji a nejdříve. Oproti tabulce dosud ve Zpravodaji uveřejňované jest počet měst zmenšen o 21 a rozšířen o 24; mezi nově zaraženými jsou tři velkoměsta: Brno, Bratislava, Plzeň, která dříve nezasišla všechny výkazy dosti včas. Stavebný ruch v 41 větších městech, které zasiílají svoje hlášení najpresnejšie a najskoršie. Oproti tabulke dosiaľ ve Zpravodaji uverejňovanej je počet miest zmenšený o 21 a rozšírený o 24; medzi novozaradenými sú tri veľkomestá: Brno, Bratislava, Plzeň, ktoré predtým nezasiílaly všetky výkazy včas. — Bautätigkeit in 41 größeren Städten, die ihre Meldungen am genauesten u. frühesten einsenden. Gegenüber der bisher in den Nachrichten veröffentlicht. Tab. ist die Zahl der Städte um 21 verkleinert u. um 24 vermehrt; unter den neu eingegl. sind 3 größ. Städte: Brünn, Preßburg, Pilsen, welche früher ihre Ausweise nicht rechtzeitig einsandten.

3. Spotřeba piva a jiných nápojů a živnostenské porážky v měsíci X.—XII. 1938 — Spotřeba piva a iných nápojov a živnostenské porážky v mesiaci X.—XII. 1938 — Verbrauch von Bier und anderen Getränken sowie gewerblichen Schlachtungen in den Monaten X.—XII. 1938

	Měsíc — Mesiac — Monat		
	X.	XI.	XII.
Spotřeba nápojů — Spotřeba nápojov — Verbrauch an Getränken:	Množství v hl — Množstvo v hl — Menge in hl		
Výstav piva celkem — Výstav piva spolu Bierausstoß im ganzen — z toho pro tužemsko — davon für das Inland	540.617	507.415	407.436
Pro konzum zdaněno — Pro konzum zdaněné bolo — Für d. Konsum versteuert:	538.087	489.664	385.998
vína a moštu z hroznů — vína a moštu z hrozién — Wein u. Most aus Trauben z jiného ovoce — z iného ovocia — aus anderem Obst	25.566	34.404	41.320
ovocných šťáv — ovocných šťavič — Obstsaft	2.530	3.920	5.289
limonád — Limonaden	569	737	793
sodových vod — sodových vod — Sodawasser	9.005	7.180	6.350
minerálních vod — minerálních vod — Mineralwasser	16.755	17.900	16.106
— Mineralwasser	7.483	14.107	8.575
Živnostenské porážky — Gewerbliche Schlachtungen:	Počet kusů — Počet kusov — Stückzahl		
Porážené kusy — Geschlachtete Stück:			
skotu — rožného statku — Rinder	58.994	47.097	39.867
telat — teliat — Kälber	45.364	47.434	52.178
vepřů — bravov — Schweine	200.815	216.362	216.693
ovci — oviec — Schafe	14.690	17.557	10.973
jeňhat — jahňat — Lämmer	149	157	243
koz — kóz — Ziegen	3.726	5.603	3.990
kůzlat — kózlat — Zickeln	469	519	276
koní a mulů — koní a mulíc — Pferde und Maultiere	1.494	1.846	1.986
hňbat a osů — žriebät a oslov — Fohlen und Esel	25	30	44

5. Sklizeň obchodních a průmyslových plodin, okopanin a zelenin r. 1938 podle zemí — Úroda obchodních a průmyslových plodin, okopanin a zelenin r. 1938 podľa krajín — Ernte der Handels- und Industriepflanzen, Hackfrüchte und Gemüsearten i. J. 1938 nach Ländern

Druh plodin Druh plodin Fruchtgattungen	Plochy sklizeň — Plochy úrody Ernteflächen			Zboží tržní i netržní dohromady po 1 ha — Tovar tržný a netržný dovedna po 1 ha — Marktfähige und nichtmarktfähige Ware zusammen auf 1 ha			Celkové výnosy zboží tržního i netržního dohromady — Celkové výnosy tovaru tržného a netržného dovedna — Gesamterträge an marktfähiger und nichtmarktfähiger Ware zusammen		
	Čechy Böhmen	Morava a Slezsko Morava a Slezsko Mähren und Schlesien	Slovensko Slowakei	Čechy Böhmen	Morava a Slezsko Morava a Slezsko Mähren und Schlesien	Slovensko Slowakei	Čechy Böhmen	Morava a Slezsko Morava a Slezsko Mähren und Schlesien	Slovensko Slowakei
1. Řepka a řepice — Repka a repica — Raps und Rübsen	3.151	771	1.474	17.7	17.3	14.4	55.766	13.322	21.247
2. Slunečnice — Slnecnica — Sonnenblumen a)	6	10	30	10.8	10.5	9.4	65	105	282
3. Slunečnice — Slnecnica — Sonnenblumen b)	—	—	797	—	—	1.5	—	—	1.230
4. Mak — Mak — Mohn	6.150	2.294	2.329	10.4	9.2	8.2	64.138	21.044	19.208
5. Len, vlákno — Lan, vláknó — Flachs, Fasern	2.556	1.302	2.700	5.3	4.7	5.1	13.672	6.127	13.854
6. Len, semeno — Lan, semeno — Flachs, Samen	2.556	1.277	2.700	3.9	3.3	4.2	9.951	4.152	11.243
7. Konopí, vlákno — Konope, vláknó — Hanf, Fasern	—	61	4.244	—	5.3	6.8	—	325	28.778
8. Konopí, semeno — Konope, semeno — Hanf, Samen	—	61	4.244	—	5.0	5.0	—	302	21.025
9. Hořčice na semeno — Horčica na semeno — Senf zur Samen-gewinnung	202	30	31	12.3	11.5	9.9	2.481	344	307
10. Chmel ¹⁾ — Chmel ¹⁾ — Hopfen ¹⁾	3.870	151	3	9.3	9.8	9.7	35.851	1.483	29
11. Tabák ²⁾ — Tabak ²⁾ — Tabak ²⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12. Kmín — Rasec — Kümmel	144	66	10	11.2	10.8	7.6	1.613	714	76
13. Brambory rané — Zemiaky rané — Frühkartoffeln	9.854	5.769	9.650	108.1	94.0	89.7	1,065.661	542.414	865.916
14. Brambory pozdní — Zemiaky pozdné — Spätkartoffeln	208.827	121.772	166.365	159.1	152.1	116.2	33,230.479	18,524.599	19,326.136
15. Cékanka — Zichorie	2.671	230	22	203.7	185.0	118.6	544.152	42.551	2.610
16. Čukrovka — Zuckerrüben	70.003	44.943	20.765	292.5	298.1	235.9	20,478.917	13,395.347	4,898.067
17. Ropa krmná — Krmná repa — Futterrüben	37.507	25.482	23.726	374.9	356.2	242.0	14,059.980	9,076.250	5,741.127
18. Mrkev krmná — Krmná mrkva — Futtermöhren	1.325	893	163	257.7	225.7	135.6	341.503	201.551	22.107
19. Tuřín — Turín — Dorschen	1.956	1.498	44	280.8	261.7	153.5	549.152	392.075	6.755
20. Vodnice — Vodnica — Wasserrüben	81	37	56	196.5	175.1	109.9	15.916	6.478	6.153
21. Krmná brukev — Brukva na krmenie — Oberkohlrabi z. Füt.	32	21	53	193.8	175.0	147.1	6.202	3.675	7.795
22. Dyně — Tykve (dyne) — Kürbis a)	—	22	236	—	225.3	186.7	—	4.957	44.059
23. Dyně — Tykve (dyne) — Kürbis b)	—	—	880	—	—	52.1	—	—	45.890
24. Melouny — Melony — Melonen a)	—	14	82	—	137.1	151.1	—	1.920	12.390
25. Melouny — Melony — Melonen b)	—	—	880	—	—	24.6	—	—	21.655
26. Zelí — Kapusta — Kopfkraut	5.194	1.966	7.298	268.7	249.5	178.5	1,395.673	490.451	1,302.947
27. Okurky — Ugowky — Gurken	836	552	634	165.4	136.9	101.7	138.245	75.564	64.508
28. Cibule — Cibula — Zwiebeln	962	515	628	144.3	97.9	73.8	138.822	50.405	46.360
29. Česnek — Cesnak — Knoblauch	51	192	332	50.0	58.3	37.7	2.550	11.196	12.529
30. Mrkev jedlá — Mrkva jedlá — Karotten (Speisemöhren)	538	417	457	159.8	121.3	90.5	85.957	50.569	41.365
31. Paprika na koření — na korenia — als Gewürz	—	—	120	—	—	45.3	—	—	5.439
32. Paprika jako zelenina — ako zelenina — als Gemüse	—	—	143	—	—	59.1	—	—	8.450

a) Čistá kultura, b) v různých směsích ¹⁾ Předběžné výsledky. — ²⁾ Dosud nevyšetřeno. — a) Čistá kultura, b) v různých směsích ¹⁾ Předběžné výsledky. — ²⁾ Dosiaľ nevyšetrené. — a) Reinkultur, b) in verschiedenen Gemengen. ¹⁾ Vorläufige Ergebnisse. — ²⁾ Bisher nicht ermittelt.

6. Hornictví*) - Hutnictví — Baníctvo*) - Hutníctvo
Bergbau*) - Hüttenwesen

Rok (= měsíční průměr) ¹⁾ Rok (= měsíční průměr) ¹⁾ Jahr (= Monats- durchschnitt) ¹⁾	V ýroba — Erzeugung						
	Uhlí kamenné Uhlie kamenné Stein- kohle	Uhlí hnědé Uhlie hnedé Braun- kohle	Koks kamenouh. Stein- kohlen- koks	Brikety kamenouh. Stein- kohlen- briketts	Železná ruda Eisenerz	Surové železo Roheisen	Surová ocel Surová ocel Rohstahl
	1000 t						
1929 a)	1,379	1,878	264	23	151	137	185
1933 a)	886	1,247	105	33	36	42	62
1937 a)	1,398	1,491	273	38	153	140	193
1938: . . I. a)	1,429	1,559	285	37	160	134	186
II. a)	1,337	1,452	244	38	160	121	161
III. a)	1,396	1,501	247	39	170	119	148
IV. a)	1,248	1,354	214	33	140	104	147
V. a)	1,327	1,363	222	38	140	110	177
VI. a)	1,382	1,270	226	40	135	110	175
VII. a)	1,254	1,266	220	44	.	112	155
VIII. a)	1,371	1,431	227	34	.	112	164
IX. a)	104	160
X. b)	583	109	115	25	.	59	84
XI. b)	706	132	127	39	.	70	96
XII. b)	781	138	165	43	.	79	111
1939: . . I. b)	809	134	172	45	.	89	124

*) Údaje za uvedené měsíce r. 1938 a 1939 jsou podle sdělení ministerstva veřejných prací. — Údaje za uvedené měsíce r. 1938 a 1939 sú podľa oznámenia ministerstva veřejných prací. — Die Angaben für die angeführten Monate d. J. 1938 u. 1939 sind den Mitteilungen des Ministeriums für öffentliche Arbeiten entnommen.

¹⁾ Údaje označené a) týkají se výroby na celém území, označené b) výroby na zmenšeném území bývalého Česko-Slovenska. — Údaje označené a) týkajú sa výroby na celom území, označené b) výroby na zmenšenom území bývalého Česko-Slovenska. — Die mit a) bezeichneten Angaben betreffen die Erzeugung auf dem ganzen, die mit b) bezeichneten Angaben beziehen sich auf die Erzeugung auf dem verminderten Gebiete der ehemaligen Tschecho-Slowakei.

7. Veřejné finance
Veřejné financie
Öffentliche Finanzen

Protože úprava měsíčních výkazů státních příjmů nebyla dosud dohodnuta, takže data za měsíc leden 1939 chybí, nepřetiskujeme tentokrát tuto tabulku, nýbrž odkazujeme na předchozí dvojčíslo „Statistického zpravodaje“.

Pretože úprava mesačných výkazov štátnych príjmov nebola dosiaľ dohodnutá, takže dáta za január 1939 chýbajú, neodtlačujeme tento raz túto tabuľku, ale odkazujeme na predchádzajúce dvojčíslo „Štatistického zpravodaja“.

Da die Fassung der Monatsausweise der Staatseinnahmen bisher noch nicht festgelegt ist, sodaß die Daten für Jänner 1939 fehlen, drucken wir diesmal diese Tabelle nicht ab, sondern verweisen auf die vorhergehende Doppelnummer der „Statistischen Nachrichten“.

8a). Zahraniční obchod se zbožím — Zahraničný obchod s tovarom — Außenhandel (reiner Warenverkehr)

Rok Měsíc Mesiac Jahr Monat	Dovoz Einfuhr	Vývoz Ausfuhr	Bilance Bilancia Bilanz	Dovoz — Einfuhr				Vývoz — Ausfuhr		
				Suroviny Rohstoffe	Hotové výrobky Fertigwaren	Potraviny Nahrungsmittel	Živá zvířata Zivē zvieratā Lebende Tiere	Hotové výrobky Fertigwaren	Suroviny Rohstoffe	Potraviny Nahrungsmittel
Hodnota v — Wert in: 1.000.000 K										
1929	19.962	20.497	+ 535	9.779	6.292	2.920	951	14.667	3.442	2.341
1930	15.713	17.472	+ 1.759	7.115	5.183	2.657	725	12.904	2.796	1.706
1931	11.764	13.118	+ 1.354	4.978	4.131	2.384	231	9.929	2.041	1.113
1932	7.487	7.343	- 144	3.307	2.445	1.570	137	5.107	1.386	832
1933	5.831	5.855	+ 24	2.909	1.667	1.118	105	4.043	1.343	465
1934	6.382	7.280	+ 898	3.443	1.897	936	73	5.103	1.760	401
1935	6.738	7.418	+ 680	3.593	1.874	1.084	165	5.372	1.619	402
1936	7.909	8.008	+ 99	4.311	2.362	979	242	5.830	1.667	497
1937	10.980	11.972	+ 992	6.312	3.257	1.206	205	8.596	2.372	979
1937: I.	699	650	- 49	419	206	62	12	442	140	67
II.	782	877	+ 95	469	221	75	17	646	154	75
III.	851	981	+ 130	502	250	85	13	719	175	86
IV.	1.021	952	- 69	635	285	88	13	663	171	117
V.	977	1.041	+ 64	603	270	92	12	735	192	113
VI.	976	980	+ 4	604	264	97	11	694	183	103
VII.	832	874	+ 42	500	250	70	12	637	183	52
VIII.	931	1.145	+ 214	526	311	78	10	839	203	101
IX.	879	1.100	+ 221	468	295	90	26	837	230	28
X.	959	1.126	+ 167	475	316	143	25	823	251	46
XI.	985	1.046	- 61	529	276	153	27	732	246	64
XII.	1.072	1.200	+ 128	569	315	169	19	832	243	123
1938: I.	667	944	+ 277	357	221	76	13	676	184	77
II.	757	914	+ 157	413	239	95	10	633	189	87
III.	792	1.025	+ 233	407	266	112	7	748	189	81
IV.	820	937	+ 117	460	244	110	6	687	173	70
V.	828	997	+ 169	455	247	117	9	736	183	74
VI.	787	868	+ 81	411	216	152	8	619	173	71
VII.	761	916	+ 155	389	223	140	9	689	172	52
VIII.	790	965	+ 175	396	243	136	15	747	176	41
IX.	687	950	+ 263	335	222	98	32	748	169	31
Údaje pro území v nových hranicích — Údaje pre územia v nových hraniciach — Angaben für d. Gebiet in d. neuen Grenzen										
X.—XI.	629	871	+ 242	276	181	132	40	673	107	88
XII.	871	851	- 20	360	347	149	15	581	178	90
1939: I.	811	798	- 13	357	366	72	16	525	146	125

8b). Zahraniční obchod s nejdůležitějšími zeměmi — Zahraničný obchod s nejdůležitějšími krajinami
Außenhandel mit den wichtigsten Ländern

Země záсылky (obchodní) Krajina záсылky (obchodná) Versendungsland (Handelsland)	I. 1939		I.—IX. 1938		X.—XII. 1938	
	Dovoz Einfuhr	Vývoz Ausfuhr	Dovoz Einfuhr	Vývoz Ausfuhr	Dovoz Einfuhr	Vývoz Ausfuhr
Hodnota v — Wert in: 1.000 K						
Stará Říše — Stará Riša — Altreich	61,356	69,846	1.085,609	1.209,640	107,349	123,013
Hamburk — Hamburg	1,794	1,976	27,976	59,001	3,365	14,947
Říše, připojené území — Riša, připojené územie — Reich, angegliedertes Gebiet	285,055	222,952			344,435	284,246
Rakousko — Rakúsko — Österreich	4,408	13,850	225,048	504,767	10,759	28,960
Polsko — Polsko — Polen	59,900	11,843	134,350	176,798	104,958	31,132
Maďarsko — Ungarn	9,421	11,307	176,052	216,698	3,747	12,871
Rumunsko — Rumänien	14,271	68,803	416,376	433,560	83,809	109,757
Jugoslavie — Juhoslávia — Jugoslawien	16,053	28,443	237,757	556,398	71,542	72,802
Bulharsko — Bulgarien	807	1,536	78,036	62,140	4,856	11,101
Belgie — Belgicko — Belgien	19,701	8,663	166,286	183,089	20,463	37,433
V. Britanie — V. Britania — Großbritannien	34,788	67,553	374,362	779,522	74,628	160,806
Francie — Francúzsko — Frankreich	37,441	36,647	324,276	216,327	60,359	39,842
Itálie — Talliansko — Italien	17,380	9,698	175,377	262,229	56,905	36,956
Nizozemsko — Holandsko — Niederlande	13,683	26,491	214,747	363,461	54,119	69,299
Švýcarský — Švajčiarsko — Schweiz	42,054	16,430	225,527	278,542	45,124	58,532
Dánsko — Dänemark	5,378	3,119	25,285	46,352	7,258	8,759
Norsko — Norwegen	4,650	10,890	66,845	122,209	9,791	15,916
Švédsko — Schweden	8,916	13,153	308,010	268,635	39,824	37,311
Fínsko — Finnland	2,145	5,555	15,009	76,604	3,224	20,120
Litva — Litauen	2,006	3,018	44,170	44,935	6,181	7,203
Recko — Grécko — Griechenland	2,150	2,168	98,883	29,517	10,241	7,689
S. S. S. R. — U. S. S. R.	2,525	4,053	98,041	165,092	3,283	72,626
Turecko — Türkei	4,678	8,424	109,287	261,982	16,170	35,485
Čína — China	1,808	2,164	21,309	278,161	5,445	120,257
Japonsko — Japan	1,333	43,174	41,852	17,591	1,815	2,775
Palestina — Palestína — Palästina	638	1,517	18,232	37,050	749	5,463
Brit. Indie — Brit. India — British Indien	12,023	6,677	185,075	117,586	28,639	15,959
Niz. Indie — Holandská India — Niederländisch Indien	8,862	2,545	130,944	42,452	16,229	11,105
Egypt — Ägypten	9,549	2,035	115,067	66,012	15,849	10,631
Jihoafr. Unie — Juhoafrická Unia — Südafrikanische Union	1,695	4,890	26,532	129,575	5,334	17,570
Brit. Rov. Afrika záp. — Brit. Äquatorial-Westafrika	2,877	448	54,867	12,818	12,263	2,642
Kanada	3,915	1,079	80,891	57,242	5,640	1,536
Spoj. státy amer. — Špoj. štáty amer. — Vereinigte Staaten von Amerika	45,043	33,114	719,278	598,945	132,539	61,540
Argentina — Argentína — Argentinien	19,523	5,715	150,831	115,470	20,459	17,382
Brasílie — Brazília — Brasilien	9,281	2,085	76,377	85,570	20,102	12,766
Uruguay	1,673	1,217	30,923	22,428	5,526	5,728
Australský Svaz — Austrálský Svaz — Australischer Staatenbund	8,216	1,490	107,476	66,362	10,980	4,131
Ostatní země — Ostatné krajiny — Übrige Staaten	33,887	45,534	502,490	543,744	76,535	136,395

8c). Zahraniční obchod podle vybraných hlavních druhů a skupin zboží
Zahraničný obchod podľa vybraných hlavných druhov a skupín tovarov
Außenhandel nach ausgewählten wichtigen Warengattungen und Gruppen

Dovoz Einfuhr	I. 1939		I.—IX. 1938		X.—XII. 1938		Vývoz Ausfuhr	I. 1939	I.—IX. 1938	X.—XII. 1938
	t	1.000 K	t	1.000 K	t	1.000 K		1.000 K		
Uhlí — Uhlie — Kohlen	899.580	125.675	924.327	140.531	996.595	139.310	Kovodělný průmysl — Kovo- robný priemysel — Metall- industrie ¹⁾	368,094	2.580,627	761,451
Bavlna — Baumwolle	4.242	31,377	60.049	449,492	11.371	82,486	Průmysl železářský — Prie- mysel železiarský — Eisen- industrie ²⁾	249,126	1.653,951	493,181
Vlna — Wolle	1.385	32,400	19.624	421,906	2.395	56,609	Průmysl textilní — Prie- mysel textilný — Textil- industrie ³⁾	84,108	1.884,520	223,409
Surové kůže — Surové koža — Felle und Häute, roh	4.111	27,939	26.801	244,262	4.720	37,211	Průmysl bavlnářský — Prie- mysel bavlnársky — Baum- wollindustrie	32,267	581,613	65,797
Železné rudy — Eisenerze	11.603	2,214	1.248.836	248,346	110.788	25,662	Průmysl vlnářský — Priemysel vlnársky — Wollindus.	21,593	460,781	55,826
Surové a staré železo — Roh- und Alteisen	23.629	19,061	128.130	162,985	38.059	23,799	Průmysl koží a kaučuku — Priemysel kôž a kaučuku — Leder- und Kautschukin- dustrie ⁴⁾	59,776	537,126	127,278
Obecné kovy — Unedle Metalle	2.981	21,633	63.313	426,145	7.332	53,986	Obilí — Obilie — { t Getreide { 1.000 K	35,969	92,226	29,730
Bavlněná příze a zboží — Bavlněná priadza a tovar — Baumwollgarne und -Waren		31,448		62,118		36,225	Mouka — Múka — { t Mehl { 1.000 K	12,879	34,687	6,769
Vlněná příze a zboží — Vlněná priadza a tovar — Wollgarne und Wollwaren		26,262		76,630		32,880	Cukr — Cukor — { t Zucker { 1.000 K	26,889	56,665	12,163
Hedvábné zboží — Hedvábný tovar — Seidenwaren		20,682		64,132		28,802	Dříví — Drevo — { t Holz { 1.000 K	12,784	213,926	53,978
Papír — Papier	6.638	20,101	1.780	28,042	7.182	24,721		12,832	208,441	53,918
								71,295	992,950	88,929
								26,457	405,373	48,648

¹⁾ Celní třídy XXXVIII.—XLII. — Colné triedy XXXVIII.—XLII. — Zolltarifklassen XXXVIII.—XLII.

²⁾ Celní třída XXXVIII. — Colná trieda XXXVIII. — Zolltarifklasse XXXVIII.

³⁾ Celní třídy XXII.—XXVI. — Colné triedy XXII.—XXVI. — Zolltarifklassen XXII.—XXVI.

⁴⁾ Celní třídy XXX., XXXII. — Colné triedy XXX., XXXII. — Zolltarifklassen XXX., XXXII.

9. Cenové indexy^{o)} — Preisindizes^{*)}

Rok a měsíc Rok a mesiac Jahr und Monat	Velkoobchodní indexy ¹⁾ — Veľkoobchodné indexy ¹⁾ — Großhandelsindizes ¹⁾							Index cili- vých cen ²⁾ Index cili- vých cien ²⁾ Index der konjunktur- einfindlichen Preise ²⁾	Index životních nákladů v Praze ³⁾ Index životných nákladov v Prahe ³⁾ Index der Lebenshaltungskosten in Prag ³⁾		Index potra- vinový ³⁾ Nahrungs- mittelindex ³⁾
	Úhrnný index Gesamt- index	Potraviny a poživatiny Nahrungs- und Genüßmittel	Píce Krmov- ny Futter- mittel	Potraviny, poži- vatiny a píce Potraviny, poži- vatiny a krmovny Nahrungs-, Genüß- und Futtermittel	Průmyslové látky a výrobky Priemyselné látky a výrobky Industriestoffe und -Erzeugnisse	Zboží — Tovar — Waren			rodiny dělnické rodiny robotnícke Arbeiterfamilie	rodiny úřednické rodiny úradnícke Beamtensfamilie	
						dovážené dovážené eingeführte	domáci domáci einheimische				
Základ — Grundlage: VII. 1914 = 100											
1929	913	855	831	854	977	919	919		744 ⁴⁾	727 ⁴⁾	897 ⁴⁾
1930	811	752	562	741	887	784	829		746	719	858
1931	736	705	616	700	774	649	771		713	686	780
1932	680	657	600	654	709	602	711		700	673	728
1933	659	650	432	638	681	617	677		692	667	701
1934	676	680	574	674	678	643	690		684	659	668
1935	705	724	653	720	688	662	722		704	683	697
1936	707	712	419	695	720	678	721		710	694	712
1937	749	718	366	699	804	769	748		720	712	709
1938	742	731	542	720	765	721	756				
1937: VII.	763	732	370	711	818	787	759	788	723	714	717
VIII.	759	722	343	701	822	787	764	775	720	713	702
IX.	755	724	365	704	810	780	752	768	724	718	701
X.	749	718	370	699	803	766	748	707	721	724	702
XI.	744	724	376	705	786	738	761	687	723	726	704
XII.	732	718	376	699	767	718	742	676	725	728	710
1938: I.	733	716	426	700	769	718	745	682	738	741	715
II.	733	717	426	701	768	720	745	666	739	741	715
III.	730	709	452	695	768	720	741	666	741	743	710
IV.	727	714	452	700	757	710	741	653	744	746	713
V.	731	719	542	710	754	704	747	655	745	748	723
VI.	731	716	695	714	749	694	750	621	751	762	734
VII.	734	728	493	715	754	712	747	614	748	750	724
VIII.	733	720	493	708	760	717	744	603	750	754	715
IX.	737	735	494	722	754	708	754	605	759	764	721
Údaje pro území v nových hranicích — Údaje pre uzemie v nových hraniciach — Angaben für das Gebiet in den neuen Grenzen											
X.	753	750	586	741	766	727	769	615	765	770	726
XI.	757	747	598	739	777	747	770	636	770	775	732
XII.	764	754	707	752	777	752	776	629	778	780	745
1939: I.	772	764	686	760	786	756	777	638	798	798	
II.	783	782	659	775	792	757	790	662			

^{o)} Podrobná data o cenách vycházejí měsíčně v Cenových zprávách Státního úřadu statistického. — ¹⁾ K 1. dni každého měsíce. — ²⁾ Každý první čtvrtek v měsíci. — ³⁾ Střední týden měsíce. — ⁴⁾ Staré schema.

^{*)} Podrobné dáta o cenách vychádzajú mesačne v Cenových zprávách Státného štatistického úradu. — ¹⁾ K 1. dňu každého mesiaca. — ²⁾ Každý prvý štvrtok v mesiaci. — ³⁾ Stredný týždeň mesiaca. — ⁴⁾ Staré schema.

^{o)} Genauere Angaben über die Preise erscheinen monatlich in den Preisberichten des Statistischen Staatsamtes. — ¹⁾ Am 1. eines jeden Monats. — ²⁾ Jeder erste Donnerstag im Monat. — ³⁾ Die mittlere Woche des Monats. — ⁴⁾ Altes Schema.

10 a). Cestovní ruch úhrnný*) — Cestovní ruch úhrnný*) — Fremdenverkehr*)

Rok (měsíční průměr) (mesačný priemer) Jahr (Monats- durchschnitt)	Návštěvníci Besucher		Cestující překročivši hranice Cestující, ktorí překročili hranice Überschreitungen der Staatsgrenze				Ztrávené noci Strávené noci Übernachtungen		Rok a měsíc Rok a mesiac Jahr und Monat	Návštěvníci Besucher		Cestující překročivši hranice Cestující, ktorí překročili hranice Überschreitungen der Staatsgrenze				Ztrávené noci Strávené noci Übernachtungen					
	větší města úhrnně*) většie mestá spolu*) größere Städte insgesamt*)	lázeňská místa úhrnně*) kúpeľné miesta spolu*) Kurorte insgesamt*)	Příchod Zugang		Odchod Abgang		tuzemci Inländer	cizinci Ausländer		tuzemci v úhrně cizincův u nás Ausländer bei uns	tuzemci v úhrně cizincův v cizině Inländer im Ausland	větší města úhrnně*) většie mestá spolu*) größere Städte insgesamt*)	lázeňská místa úhrnně*) kúpeľné miesta spolu*) Kurorte insgesamt*)	Příchod Zugang		Odchod Abgang		tuzemci Inländer	cizinci Ausländer	tuzemci v úhrně cizincův u nás Ausländer bei uns	tuzemci v úhrně cizincův v cizině Inländer im Ausland
			tuzemci Inländer	cizinci Ausländer	tuzemci Inländer	cizinci Ausländer								tuzemci Inländer	cizinci Ausländer	tuzemci Inländer	cizinci Ausländer				
			1000										1000								
1932		8,5								1938: I.	98,1	8,9	89,1	120,2	90,9	124,1	392,2		33,9		
1933	63,0	8,5								II.	96,1	10,3	81,2	113,8	83,8	105,3	198,6		77,0		
1934	91,2	11,3								III.	113,6	10,5	105,1	123,4	107,8	117,4	412,8		150,5		
1935	109,5	24,1								IV.	102,7	12,9	114,5	157,3	121,5	149,1	419,0		199,8		
1936	106,3	26,7								V.	105,4	23,1	119,6	136,4	130,0	108,5	434,6		427,8		
1937	129,0	28,8								VI.	297,5	43,8	133,4	134,8	143,2	116,5	430,6		427,8		
1938	142,6	26,4								VII.	294,8	91,3	182,3	178,7	244,8	167,8	769,8		1,081,3		
										VIII.	151,0	74,0	241,7	169,6	202,4	172,9	1,060,9		81,9		
										IX.	108,4	24,3	30,3	21,4	34,0	35,5	132,8		95,3		
										X.	109,6	5,6	7,7	4,9	7,3	4,5	15,5		11,4		
1937: X.	113,3	9,8	118,2	165,1	121,7	155,2	243,2	87,5		XI.	124,6	4,9	51,5	45,9	51,6	44,2	62,2		32,8		
XI.	104,6	6,7	96,8	125,8	95,7	129,5	244,2	80,8		XII.	109,7	6,8	80,6	80,0	82,5	78,2	134,9		77,8		
XII.	88,1	9,7	113,7	154,2	111,3	136,6	276,4	44,0	1939: I.	109,2	6,2	66,0	63,4	68,4	63,0	96,9		77,8			

*) Údaje u větších měst a lázeň. míst týkají se jen měst a míst zůstavších po změnách z podzimu 1938 na území byv. Česko-Slovenska. U větších měst je jejich počet: 1933 — 9, 1934 — 23, 1935 až 1938 — 55, 1939 — 56; u lázeň. míst je jejich počet: 1932 a 1938 — 6, 1934 — 8, 1935 — 72, 1936 — 102, 1937 a 1938 — 113, od 1939 rozmožením o 3 a rozdělením 1 místa na 2, celkem 117 míst.
 *) Údaje při větších městech a koupel. místech týkají se jen měst a míst, které zůstaly po změně z jesene 1938 na území byv. Česko-Slovenska. Při větších městech je jejich počet: 1933 — 9, 1934 — 23, 1935 až 1938 — 55, 1939 — 56; při koupel. místech je jejich počet: 1932 a 1938 — 6, 1934 — 8, 1935 — 72, 1936 — 102, 1937 a 1938 — 113, od 1939 rozmožením o 3 a rozdel. 1 místa na 2, spolu 117 miest.
 *) Die Angaben bei d. größeren Städten u. Kurorten beziehen sich nur auf jene Städte u. Orte, die nach d. Veränderungen i. Herbst 1938 auf dem Gebiete der ehem. Tschecho-Slowakei verblieben sind. Bei den größeren Städten beträgt ihre Zahl: 1933 — 9, 1934 — 23, 1935 bis 1938 — 55, 1939 — 56; bei Kurorten beträgt ihre Zahl: 1932 u. 1938 — 6, 1934 — 8, 1935 — 72, 1936 — 102, 1937 u. 1938 — 113, seit 1939 infolge Vernehrung um 3 und Aufteilung 1 Ortes auf 2, insgesamt 117 Orte.

10 b). Cizinecký ruch ve větších městech a lázeňských místech*) — Cudzinecký ruch vo väčších mestách a kúpeľných miestach*) — Fremdenverkehr in den größeren Städten und Kurorten*)

Místo Miesto Ort	I.						I.—XII.						Místo Miesto Ort	I.						I.—XII.						
	1939		1938		1938		1939		1938		1938			1939		1938		1938		1939		1938		1938		
	Návštěvníci — Besucher						Návštěvníci — Besucher							Návštěvníci — Besucher						Návštěvníci — Besucher						
	t.	c.	t.	c.	t.	c.	t.	c.	t.	c.	t.	c.	t.	c.	t.	c.	t.	c.	t.	c.	t.	c.	t.	c.		
A. Větší města ¹⁾ : — Většie mestá ¹⁾ : Größere Städte ¹⁾ :																										
Praha — Prag	25.115	7.209	24.895	5.324	616.898	111.285																				
Brno — Brünn	11.229	1.520	8.231	1.081	128.206	14.597																				
Bratislava	8.929	1.279	7.684	1.597	91.588	20.352																				
Chust	984	17	619	13	8.876	387																				
České Budějovice — Böm. Budweis	2.320	145	2.847	133	36.210	1.974																				
Pilsen — Pilsen	2.791	217	3.539	194	41.974	4.508																				
Olmouce — Olmütz	3.702	351	4.580	226	56.444	2.259																				
Mor. Ostrava	4.454	859	3.629	627	45.058	6.176																				
Ostatní větší m. — Ostatní většie m. — Sonstige größere Städte	36.326	1.718	31.581	1.323	504.320	20.533																				
Úhrn — Summe A	95.850 ²⁾	18.815 ²⁾	87.805	10.518	1.529.574	182.071																				
B. Lázeňská místa ²⁾ : — Kúpeľné miesta ²⁾ : — Kurorte ²⁾ :																										
Bohdaneč					2.460	33																				
					342																					
Poděbrady	90	19	55	4	9.158	193																				
	202	85	229	8	23.166	1.521																				
Velichovky					1.879	4																				
					409																					
Luhčovice	5	2			13.222	1.131																				
	34		21		6.610	327																				

t = tuzemci - Inländer, - c = cizinci - cudzinci - Ausländer. — *) Viz poznámku *) v tab. 8 a). — Vid pozn. *) v tab. 8 a). — Siehe Bemerkung *) bei der Tab. 8 a). — 1) Počet vyšetřovaných měst v roce 1938 — 55, od ledna 1939 zvýšeno o Sevljuš na 56. — Počet vyšetřovaných měst v roce 1938 — 55, od januára 1939 zvýšený o Sevljuš na 56. — Zahl der erhobenen Städte im J. 1938 — 55, vom Jänner 1939 um Sevljuš auf 56 erhöht. — 2) Bez Sevljuše — bez Sevljuša — ohne Sevljuš t. j. 95.315, c. j. 13.294. — 3) Tež klimatická místa; a) návštěvníci stálí, b) návštěvníci přechodní. Počet vyšetřovaných měst v roce 1938 — 113, od ledna 1939 — 117. — 1) Klimatické miesta; a) návštěvníci stálí, b) návštěvníci přechodní. Počet vyšetřovaných miest v roku 1938 — 113, od januára 1939 — 117. — Auch klimatische Orte; a) ständige Besucher, b) vorübergehende Besucher. Zahl der erh. Orte im J. 1938 — 113, vom Jänner 1939 — 117.

10 c). Pohraniční sčítání cestujících v lednu 1939 — Pohraničné sčítanie cestujících v januári 1939
Grenzerhebung der Reisenden im Jänner 1939

Příslušnost — směr Prislušnosť — smer Staatsangehörigkeit — Richtung	Cestující překročivši hranice v místech — Cestující překročili hranice v miestach Überschreitungen der Staatsgrenze in den				Úhrn — Summe					
	nádražních nádražných Eisenbahnforten		silničních hradských Straßenorten		paroplovních — paroplovných Dampfschiffahrtsorten		leteckých Flugorten	I.		I.—XII.
	labských — von Elbe		dunajských — von Donau					1939		1938
Tuzemci — Inländer	a)	32.446	33.183			403		66.032	89.054	1.236.869
	b)	33.017	34.534			820		68.371	90.875	1.299.614
Cizinci — Cudzinci	a)	37.005	25.835			567		63.407	120.163	1.266.362
Fremden	b)	37.447	24.805			718		62.970	124.106	1.224.199

a) Příchod — příchod — Zugang, — b) Odchod — Abgang.

11. Peněžní a kapitálový trh - Pojištění — Peňažný a kapitálový trh - Poistenie Geld- und Kapitalmarkt - Versicherung

Rok, měsíc Jahr, Monat	Národní banka — Národná banka Nationalbank							Obraty na účtech Obraty na účtoch Rechnungsumsätze		Vklady — Einlagen bei											
	oběh bankovek) oběh bankoviek) Banknoten(umlauf)		Eskont Eskompt		Zásoba Vorrat			žirové účty Národní banky Girokonti der Nationalbank	odúčtovacího sdružení odúčtovacieho združenia Saldierungsverein	sekových Pošt. spořitelny Scheckkonti der Postsparkasse	bank — Banken										
											na knížky a pouk. Buchbinden u. in Karpatskroland		akciových - účastinár. Aktienbanken		zemských krajinských Landesbanken		sporitelni Sparkassen		Vorschulklassen záložen - záložní		rolnických vzájomných pôžičiek - wechselliegende Landw. Kassen
	1,000,000 K										1,000,000 K										
1929	8.230	526	396	89	1.258	2.270	675	21,7	8,5	20,4	2.275	—	8.989	3.028	18.033	3.641	6.066	261			
1930	7.824	360	133	32	1.545	2.447	570	20,4	6,8	20,2	2.289	—	9.899	3.173	19.655	4.040	7.143	322			
1931	7.679	1.682	477	157	1.649	1.060	361	20,4	6,8	19,5	1.927	26	9.095	2.950	21.742	4.368	7.580	353			
1932	6.267	1.139	200	337	1.708	1.029	602	17,9	7,7	20,0	1.763	60	8.761	2.666	21.905	4.371	7.592	373			
1933	5.906	1.234	56	461	1.707	926	871	15,9	4,7	18,5	1.587	94	8.829	2.318	20.639	4.266	7.333	375			
1934	5.640	892	64	422	2.680	229	766	14,5	4,3	18,2	1.574	152	8.510	2.288	20.620	4.303	7.285	464			
1935	5.761	602	12	731	2.690	81	411	15,1	4,7	19,6	1.517	250	8.815	2.355	21.350	4.408	7.487	541			
1936	6.478	1.194	59	1.086	2.592	439	410	17,7	7,1	22,4	1.692	386	8.967	2.336	21.258	4.447	7.456	574			
1937	6.902	1.147	203	1.284	2.626	479	292	22,2	9,9	29,1	1.701	555	9.296	2.443	22.050	4.696	7.715	637			
1938	6.950	1.533	1.209	808	2.359	1.248	656	24,7	9,3	29,3	1.762	616	—	—	15.516	4.117	7.285	498			
1938:	I.	6.099	947	58	993	2.641	523	22,0	9,6	28,1	1.570	589	—	—	5.540	22.225	4.652	7.764	647		
	II.	6.078	767	108	730	2.649	528	20,2	8,0	28,7	1.319	621	—	—	5.496	22.326	4.741	7.779	656		
	III.	6.997	1.075	113	1.154	2.661	508	15,7	10,4	29,4	1.377	631	9.167	2.412	5.579	22.131	4.730	7.737	656		
	IV.	7.123	1.473	91	1.155	2.658	422	24,5	9,6	29,3	1.499	633	—	—	5.645	22.157	4.746	7.748	662		
	V.	7.937	1.722	567	1.260	2.653	363	33,5	9,8	32,3	1.447	624	—	—	5.314	21.739	4.716	7.659	652		
	VI.	7.947	1.583	762	1.287	2.652	317	26,4	10,1	28,1	1.838	633	9.191	2.324	5.313	21.633	4.765	7.638	656		
	VII.	7.641	1.548	647	1.236	2.653	246	25,9	10,7	30,9	1.923	654	—	—	5.277	21.589	4.727	7.695	656		
	VIII.	8.087	1.661	901	1.440	2.653	202	13,8	11,8	31,5	1.897	666	—	—	5.223	21.437	4.663	7.661	672		
	IX.	8.115	2.199	2.226	1.605	2.653	87	43,3	9,3	34,8	2.025	624	8.455	2.188	4.789	15.077	4.031	7.467	642		
	X.	7.130	1.970	1.712	1.161	2.690	786	98,7	6,6	24,2	2.550	621	—	—	5.078	15.137	4.048	7.140	504		
	XI.	6.870	1.564	745	835	2.694	1.308	40,3	7,9	27,6	2.365	624	—	—	5.192	15.264	4.096	7.165	502		
	XII.	6.950	1.533	1.209	808	2.359	1.248	656	8,2	26,4	1.762	616	—	—	5.183	15.516	4.117	7.285	498		
1939:	I.	6.985	1.350	877	731	2.360	1.173	38,6	8,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	II.	6.989	1.149	935	704	2.362	1.106	36,7	8,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		

Rok, měsíc Jahr, Monat	Zápůjčky - Pôžičky - Darlehen					Bursa - Burza - Börse						Životní pojištění - Životné poistenie Lebensversicherung							
	emise zemských bank emise zemských bank Emissionen der Landesbanken		sporitelni - spořitelni — Sparkassen			záložen - záložní Vorschulklassen	rolnických vzájomných pôžičiek — wechselliegende Landw. Kassen	Indexy kursů ^{a)} - Indexy kurzov ^{b)} - Kursindizes ^{c)}			Hodnota závěrek - Hodnota uzávjerek Abschlüsse in			Nové pojistky - Neue Policen		Odkupy Rückkäufe		Zápůjky, na pojistky Pôžičky na pojistky Polizendarlehen	
	1,000,000 K					1,000,000 K						počet Zahl		hodnota Wert		počet Zahl		hodnota Wert	
1929	3.996	10.999	2.800	5.364	288	135,8	142,9	108,6	5,75	127	432	—	—	—	—	—	—	—	
1930	4.370	11.966	3.130	5.752	351	115,8	117,1	110,7	5,68	169	185	—	—	—	—	—	—	—	
1931	5.015	13.279	3.434	6.227	397	96,2	92,7	109,4	5,76	139	56	12,3	208,0	1,7	3,2	2,7	8,7		
1932	5.327	13.779	3.530	6.310	397	78,5	73,7	97,7	6,9	68	56	9,8	161,0	2,3	5,2	3,6	12,2		
1933	5.369	13.298	3.526	6.133	414	83,7	81,2	91,2	6,02	44	78	12,2	152,6	2,6	6,6	4,1	12,9		
1934	5.415	12.924	3.481	5.968	467	87,6	86,2	89,4	5,82	90	94	12,3	143,3	2,6	7,6	3,6	11,1		
1935	5.601	12.623	3.452	5.888	485	98,9	93,7	92,9	5,21	337	177	12,8	150,7	2,8	7,7	3,0	8,9		
1936	5.778	12.568	3.506	5.830	502	119,3	126,3	103,2	4,45	272	481	13,2	152,7	1,8	6,8	2,5	8,3		
1937	6.102	12.587	3.564	5.724	533	144,6	158,9	104,6	4,48	76	595	11,6	132,0	2,1	6,3	1,5	5,2		
1938	6.093	—	3.078	5.430	410	—	—	—	—	—	—	13,5	104,1	1,4	5,8	2,1	8,6		
1938:	I.	6.107	12.465	3.541	5.630	532	127,9	137,1	105,0	4,48	59	183	12,9	154,3	1,4	4,8	1,7	5,0	
	II.	6.125	12.473	3.529	5.622	535	122,4	130,1	104,9	4,48	51	189	11,8	137,8	1,1	3,4	1,7	5,9	
	III.	6.130	12.489	3.531	5.631	543	116,9	123,3	105,7	4,48	156	214	12,6	150,8	1,5	5,4	2,2	9,0	
	IV.	6.153	12.498	3.541	5.644	545	116,4	122,9	104,8	4,48	168	156	10,2	134,4	1,6	5,9	2,3	10,3	
	V.	6.174	12.504	3.545	5.650	549	116,9	123,8	104,8	4,48	159	96	10,8	130,7	1,4	7,4	2,4	11,9	
	VI.	6.212	12.521	3.568	5.629	549	120,7	128,6	104,7	4,48	82	142	8,3	106,7	1,3	5,5	2,4	9,7	
	VII.	6.244	12.494	3.573	5.688	552	123,0	131,5	104,6	4,48	81	120	8,6	101,1	1,3	4,9	2,2	8,9	
	VIII.	6.252	12.532	3.585	5.685	550	121,5	129,6	104,7	4,48	83	106	65,9	101,8	1,2	5,4	2,0	7,5	
	IX.	6.096	8.685	3.093	5.713	549	119,0	126,4	104,7	4,48	233	77	8,7	100,6	1,1	5,8	3,1	16,7	
	X.	6.072	8.657	3.082	5.449	549	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	XI.	6.060	8.640	3.090	5.405	416	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	XII.	6.093	—	3.078	5.430	410	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1939:	I.	6.096	—	3.048	—	410	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	II.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

¹⁾ Zák. č. 94/1932 stávají se 10 K a 20 K a zák. č. 101/1938 50 K bankovky drobnými penězi papírovými. - ²⁾ Týká se jen větších záložen sdružených v „Jednotě záložen“. - ³⁾ V tom od 30. IX. 1938 zásoba zlata ke krytí závazků ve zlatě 335.556 tisíc K. - ⁴⁾ Od této doby údaje za zmenšené území. - ⁵⁾ V tom od 31. X. 1938 protihodnoty záloh na zahraniční půjčky. - ⁶⁾ Podle výpočtů Národní banky. - ⁷⁾ Od 22. IX. 1938 burza přechodně zavřena. - ⁸⁾ Zák. č. 94/1932 stávají se 10 K a 20 K a zák. č. 101/1938 50 K bankovky drobnými penězi papírovými. - ⁹⁾ Týká se jen větších záložen sdružených v „Jednotě záložen“. - ¹⁰⁾ V tom od 30. IX. 1938 zásoba zlata na krytí závazků v zlatě 335.556 tis. K. - ¹¹⁾ Od tohto času údaje za zmenšené územie. - ¹²⁾ V tom od 31. X. 1938 protihodnoty záloh na zahraniční půjčky. - ¹³⁾ Podľa výpočtov Národnej banky. - ¹⁴⁾ Od 22. IX. 1938 burza prechodne zavretá. - ¹⁵⁾ Dureh Gesetz 94/1932 wurden die 10 K sowie 20 K und dureh Gesetz 101/1938 die 50 K-Banknoten zu Papierkleingeld. - ¹⁶⁾ Betrifft nur die größeren Vorschulklassen in der „Jednota záložen“. - ¹⁷⁾ Darunter seit 30. IX. 1938 Goldvorrat zur Deckung der Verpflichtungen in Gold 335.556.000 K. - ¹⁸⁾ Seit dieser Zeit Angaben für das verminderte Gebiet. - ¹⁹⁾ Darunter seit 31. X. 1938 Gegenwerte der Vorschüsse auf die Auslandsanleihe. - ²⁰⁾ Nach den Berechnungen der Nationalbank. - ²¹⁾ Seit 22. IX. 1938 Börse vorübergehend geschlossen.

12. Neumístění uchazeči podle polit. okresů - Neumiestneni uchádzači podľa polit. okr. - Nichtuntergebrachte Bewerber nach polit. Bezirken

Z e m ě, politický okres Krajina L a n d politischer Bezirk	Neumístění uchazeči Neumiestneni uchádzači Nichtuntergebrachte Bewerber			Z e m ě, politický okres Krajina L a n d politischer Bezirk	Neumístění uchazeči Neumiestneni uchádzači Nichtuntergebrachte Bewerber		
	31. I.	28. II. ¹⁾	31. XII.		31. I.	28. II. ¹⁾	31. XII.
	1939				1938		
Cechy - Böhmen				Ostrava Moravská	3.930	2.212	3.720
Benešov	204	183	184	Prostějov	1.409	1.322	1.139
Beroun	255	134	266	Prerov	1.312	1.448	968
Blatná	530	421	440	Tišnov	895	702	734
Boleslav Mladá	1.302	1.318	811	Třebíč	1.056	1.032	863
Brandýs nad Labem	504	308	379	Vsetín	1.092	913	950
Brod Český	602	576	615	Vyškov	2.225	2.225	1.972
Brod Německý-Deutsch Brod	709	561	548	Zlín	608	698	458
Budějovice České-Böhm. Budweis	3.764	3.657	3.056	Úhrn - Summe	⁶⁾ 48.987	⁷⁾ 42.683	⁵⁾ 40.385
Bydžov Nový	431	393	430	Slovensko - Slowakei			
Čáslav	726	646	526	Baňa Nová	916	1.058	514
Domažlice	1.511	1.419	1.416	Bánovce n. Bebr.	1.508	2.110	503
Dvůr Král. n. L.-Königinhof a. d. E.	1.154	833	1.150	Bardejov	3.414	3.353	3.351
Hora Kutná	283	220	494	Bratislava-město-mesto-Stadt	1.826	1.571	1.337
Hořovice	1.021	886	936	Bratislava-venkov-vonkov-Land	1.553	1.249	68
Hořovice	365	278	337	Brezno n. Hr.	1.826	1.571	68
Hradec Jindřichův-Neuhaus	564	514	535	Bystřice Banská	401	116	314
Hradec Králové-Königgrätz	1.481	1.279	1.210	Bystřice Považská	1.915	1.897	1.279
Hradiště Mnichovo	768	795	574	Bytča Velká	2.071	2.172	983
Humpolec	379	376	251	Čadca	1.708	1.781	1.026
Chotěboř	294	273	189	Dobšiná	508	519	8)
Chrudim	1.681	1.433	1.432	Gelnica-Göllnitz	433	433	585
Jičín	589	563	433	Giraltovce	26	29	42
Jilemnice-Starkenbach	1.289	1.200	1.299	Hlohovec	1.138	1.309	856
Jilové	337	254	281	Hlušice	933	898	746
Kamenice n. L.	363	313	377	Hnušťa	776	8)	622
Kladno	657	358	703	Humenné	675	735	399
Klatovy-Klattau	695	710	518	Ilava	1.439	8)	29
Kolín	1.875	1.330	1.193	Kameně Modré	490	507	378
Kralovice	220	165	193	Kežmarok-Kásmark	2.081	2.024	1.210
Kralupy n. Vlt.	289	308	247	Krupina	1.011	952	1.194
Ledeč n. Sáz.	167	99	143	Kubín Dolný	235	500	153
Litomyšl-Leitomyšl	1.561	1.149	1.255	Levoča	376	381	336
Louny	897	819	474	Lubinobaňa-Mýtina	965	1.166	670
Mělník	181	145	160	Lubovňa Stará	113	152	21
Město Nové n. Met.	401	318	337	Malacky	425	464	332
Milevsko	393	282	201	Martin Turč. Sv.	1.473	1.326	728
Mýto Vysoké	1.690	1.374	1.320	Medzilaborce	8)	8)	8)
Náchod	1.749	1.438	1.185	Město Kys. Nové	1.031	1.138	578
Nymburk	297	282	185	Město Nové n. Váh.	587	629	670
Paka Nová	520	404	568	Michalovce	994	1.125	415
Pardubice	2.659	2.308	1.982	Mikuláš Lipt. Sv.	1.227	1.788	689
Pelhřimov	207	207	149	Modra	8)	8)	8)
Písek	844	679	859	Moravce Zlaté	1.628	1.394	216
Plzeň-Pilsen	4.368	3.677	4.517	Myjava	658	1.054	637
Poděbrady	650	484	539	Námestovo	800	363	68
Polička	1.244	1.005	1.254	Nitra	1.537	1.402	1.525
Praha - město - mesto - Hauptstadt Prag	10.089	9.311	8.004	Piešťany	1.146	1.126	953
Praha-venkov - vonkov - Prag, Land	1.142	881	878	Poprad	608	791	303
Přestice-Preßnitz	306	277	319	Prešov	558	581	512
Příbram	698	599	712	Prievidza	1.871	2.331	855
Rakovník	710	642	624	Púchov	1.111	1.052	760
Ričany	371	372	321	Pukanec	1.221	732	320
Rokycany	1.857	1.563	1.903	Ružvica	802	8)	541
Roudnice n. L.	1.617	1.406	1.493	Ružomberok	1.779	2.116	1.232
Rychnov n. Kn.	1.275	1.180	1.240	Sabinov	154	304	116
Sedlčany	445	383	491	Senica	605	550	314
Semily	4.438	3.471	4.882	Sereď	891	1.396	729
Slaný	1.050	809	973	Skalica-Holíč	359	265	310
Strakonice	348	321	241	Snina	460	480	550
Sušice-Schüttenhofen	404	385	424	Stropkov	59	62	36
Tábor	521	465	423	Štiavnica Banská	961	793	721
Třeboň	1.279	1.293	1.044	Topoľčany	1.899	2.039	1.604
Turnov	1.276	1.150	1.199	Trebišov	19	21	8)
Týn n. Vlt.	195	172	172	Trnava	1.659	2.119	720
Vlašim	149	91	143	Trstená	2.981	2.950	3.080
Zámbark-Senftenberg	688	603	520	Ves Spiš. Nová	229	232	221
Celkem-Celkom-Insgesamt	71.418	61.743	63.295	Ves Spiš. Stará	647	650	354
Uchazeči z různých míst - Uchádzači z roznych miest - Bewerber aus verschiedenen Orten	3.955	3.781	3.286	Vranov n. Topl.	33	3	3
Úhrnem - Úhrnom - Summe	²⁾ 75.373	⁴⁾ 65.524	³⁾ 66.581	Zvolen	637	744	553
Morava a Slezsko - Morava a Slezsko - Mähren u. Schlesien				Zilina a Rajec	3.525	3.763	1.943
Boskovice	2.501	2.526	1.801	Úhrnem - Úhrnom - Summe	60.327	61.975	40.477
Brno-město - mesto - Brünn, Stadt	5.890	5.615	5.526	Podkarpatská Rus-Karpatorußland			
Brno - venkov-vonkov - Brünn, Land	3.381	2.972	2.485	Berezný Velký	111	8)	17
Brod Uherský	1.461	1.418	1.203	Chust	576	8)	343
Budějovice Mor.	1.875	1.641	1.514	Perečín	8)	8)	8)
Dačice	254	218	175	Sevluš	380	649	214
Frýdek	1.843	1.092	1.989	Svalava	72	51	53
Hodonín	1.999	1.530	1.908	Ťačovo	944	1.429	82
Holešov	879	742	929	Úhrnem - Úhrnom - Summe	2.082	2.129	709
Hradiště Uherské	2.198	1.729	1.329	II. Přehled podle zemí.			
Hranice-Mähr. Weißkirchen	1.180	1.204	977	II. Prehľad podľa zemi.			
Jihlava-Iglau	1.535	1.361	1.200	II. Übersicht nach Ländern.			
Kroměříž	810	836	606	Cechy - Böhmen	75.373	65.524	66.581
Kyjov	2.382	2.108	1.163	Morava a Slezsko - Morava a Slezsko - Mähren-Schlesien	48.937	42.683	40.385
Litovel	1.050	1.023	736	Slovensko-Slowakei	60.327	61.975	40.477
Mezirříč Valašské	3.104	2.596	2.987	Podkarpatská Rus-Karpatorußland	2.082	2.129	709
Mezírříč Velké	470	414	375	Bývalé Česko-Slovensko - Ehemalige Tschecho-Slowakei	¹⁰⁾ 186.719	¹¹⁾ 172.311	⁹⁾ 148.152
Město Nové na Mor.	719	570	422				
město - mesto - Olmütz, Stadt.	716	600	473				
venkov - vonkov - Olmütz, Land	719	848	662				
	1.441	1.088	1.121				

¹⁾ Předběžná data. — Predbežné dáta. — Vorläufige Daten. — ²⁾ 6.291, ³⁾ 7.648, ⁴⁾ 7.759, ⁵⁾ 2.107, ⁶⁾ 2.381, ⁷⁾ 2.448, ⁸⁾ 3.398, ⁹⁾ 10.029, ¹⁰⁾ 10.207. — ⁸⁾ Hlášení — Oznámenie nedošlo. — Keine Meldungen eingelangt.

13. Trh práce — Arbeitsmarkt

Trh práce podle povolání tentokrát neuveřejňujeme, protože se před uzavěrkou nepodařilo doplnit data, zejména pokud jde o Moravu. Tabulka bude zařazena do příštího čísla. — Trh práce podle povolání teraz neuveřejňujeme, lebo sa nám pred uzavěrkou nepodařilo doplnit data, najmä pokiaľ ide o Moravu. Tabulka bude vradená do budúceho čísla. — Diesmal veröffentlichen wir nicht den Arbeitsmarkt nach Berufsklassen, weil es vor Redaktionsschluß nicht möglich war, die Daten zu ergänzen, besonders für Mähren. Die Tabelle wird in die nächste Nummer eingereiht.

14. Konkursy a vyrovnání — Konkursy a vyrovnania — Konkurse und Ausgleiche

(Data za nové území — Dáta za nové územie — Daten für das neue Gebiet)

Rok Jahr měsíc mesiac Monat	Vyhlášené konkursy — Vyhlasené konkurzy Eröffnete Konkurse									Zahájená vyrovnání — Začaté vyrovnania Eingeleitete Ausgleiche										
	celkem spolu insgesamt	zemědělství — polnohospodárstvo — Landwirtschaft	průmysl a živnosti priemysel a živnosti Industrie und Gewerbe	obchod, peněžnictví a doprava Handel, Geldwesen und Verkehr	volná povolání freie Berufe	ostatní povolání sonstige Berufe	vedlejší konkursy vedľajšie konkurzy Nebenkonkurse	u nichž jsou známa aktiva a pasiva (v 1.000 K) u ktorých sú známe aktiva a pasiva (v 1.000 K) deren Aktiva und Passiva bekannt sind (in 1.000 K)			celkem spolu insgesamt	zemědělství — polnohospodárstvo — Landwirtschaft	průmysl a živnosti priemysel a živnosti Industrie und Gewerbe	obchod, peněžnictví a doprava Handel, Geldwesen und Verkehr	volná povolání freie Berufe	ostatní povolání sonstige Berufe	vedlejší vyrovnání vedľajšie vyrovnania Nebenausgleiche	u nichž jsou známa aktiva a pasiva (v 1.000 K) u ktorých sú známe aktiva a pasiva (v 1.000 K) deren Aktiva und Passiva bekannt sind (in 1.000 K)		
								počet Zahl	aktiva Aktiva	pasiva Passiva								počet Zahl	aktiva Aktiva	pasiva Passiva
1937 . . .	407	21	115	185	20	44	29	350	56,841	129,392	521	5	125	320	10	36	25	520	134,023	210,337
1938 . . .	300	17	104	115	14	33	17	157	24,970	15,416	513	—	153	322	—	31	7	503	118,776	179,492
I. . .	40	2	15	13	2	7	1	22	2,222	5,366	34	—	9	24	—	1	—	34	16,429	21,163
II. . .	18	1	8	5	1	2	1	11	333	8,512	38	—	8	26	—	4	—	37	5,650	9,248
III. . .	28	3	8	12	1	3	1	22	4,359	5,949	33	—	9	22	—	2	—	33	11,210	16,492
IV. . .	26	1	7	13	2	3	—	16	4,071	6,140	29	—	10	19	—	—	—	29	2,444	4,179
V. . .	38	3	9	18	1	4	3	25	3,791	5,226	55	—	16	35	—	4	—	55	3,336	6,017
VI. . .	29	2	7	12	3	1	4	11	1,661	2,197	38	—	9	25	—	3	1	38	19,723	28,229
VII. . .	21	2	6	7	1	3	2	4	173	355	34	—	6	26	—	1	1	34	6,357	9,735
VIII. . .	19	1	10	6	—	—	2	11	2,996	3,303	30	—	9	19	—	1	1	30	7,709	11,137
IX. . .	25	1	8	14	—	1	1	8	197	406	40	—	15	20	—	4	1	40	6,814	10,524
X. . .	11	—	2	4	—	4	1	7	368	1,030	48	—	21	22	—	4	1	43	14,804	23,747
XI. . .	23	1	9	5	3	4	1	9	2,381	4,218	53	—	21	30	—	2	—	51	8,644	12,707
XII. . .	22	—	15	6	—	1	—	11	2,418	2,714	81	—	20	54	—	5	2	79	15,656	26,314
1939:																				
I. . .	19	1	6	9	1	2	—	11	6,590	7,690	94	—	19	63	—	4	7	94	13,016	20,851
II. . .	17	1	6	6	2	2	—	11	909	1,508	94	—	25	62	—	3	4	94	20,818	32,799

15. Návštěva zábav — Návšteva zábav — Besuch von Vergnügungsunternehmen

(1929 = 100)

Rok Jahr měsíc mesiac Monat	Výnos dávky ze zábav ¹⁾ v městech s počtem obyvatel — Výnos dávky zo zábav ¹⁾ v mestách s počtom obyvateľov Ertrag der Lustbarkeitsabgabe ¹⁾ in Städten mit einer Einwohnerzahl											
	přes — vyše — über 10.000			z toho — davon								
	celkem spolu insgesamt	z toho — davon		celkem spolu insgesamt	z toho — davon		celkem spolu insgesamt	z toho — davon		celkem spolu insgesamt	z toho — davon	
biografů biografov Lichtspiele		ostatních ostatných sonstige	biografů biografov Lichtspiele		ostatních ostatných sonstige	biografů biografov Lichtspiele		ostatních ostatných sonstige	biografů biografov Lichtspiele		ostatních ostatných sonstige	
1929 . . .	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
1930 . . .	111,0	114,8	103,9	105,3	105,1	105,6	111,3	110,3	113,6	111,8	116,9	
1931 . . .	100,2	102,1	96,6	102,4	103,7	99,6	107,0	103,3	115,0	99,1	101,8	
1932 . . .	85,8	90,1	77,9	86,2	84,8	89,2	96,1	97,3	93,4	84,6	90,1	
1933 . . .	78,2	83,3	68,7	80,9	78,4	86,3	90,4	96,0	78,5	76,4	82,5	
1934 . . .	75,3	77,8	70,5	75,8	77,8	71,5	90,9	89,7	93,3	73,4	76,4	
1935 . . .	75,7	79,7	68,5	73,9	74,9	71,6	90,5	92,9	85,6	74,3	78,8	
1936 . . .	83,6	90,2	71,3	85,6	90,5	74,3	111,9	114,0	107,6	80,0	87,3	
1937 . . .	87,9	95,7	73,4	94,9	100,8	82,1	110,5	117,8	94,8	84,3	92,2	
1938 . . .	85,4	94,9	67,7	94,4	97,8	87,0	108,4	113,7	97,2	81,4	92,2	
1937:												
I. . .	109,6	101,3	124,9	136,0	118,4	174,4	133,0	135,9	126,7	103,0	94,4	
II. . .	104,9	111,3	93,0	114,1	115,5	111,0	119,4	121,5	114,9	101,9	109,4	
III. . .	96,1	118,0	56,6	96,1	113,3	58,4	127,4	145,6	88,7	92,5	115,3	
IV. . .	96,4	115,2	61,6	95,0	112,6	56,6	112,3	132,7	68,7	94,8	113,5	
V. . .	79,4	76,1	85,6	77,8	81,7	69,1	97,4	104,0	83,5	77,6	71,8	
VI. . .	54,2	54,6	53,5	63,3	52,0	87,8	76,6	70,2	90,2	50,3	45,3	
VII. . .	48,2	52,0	41,2	65,9	64,3	69,7	74,0	77,2	67,4	42,6	47,0	
VIII. . .	71,1	82,7	49,5	88,3	97,6	67,9	105,4	106,1	103,8	64,6	77,5	
IX. . .	86,4	99,7	61,8	84,7	100,6	49,8	106,6	120,3	77,3	84,3	97,0	
X. . .	102,6	115,8	78,0	100,5	116,0	66,6	122,8	123,6	121,1	100,6	114,8	
XI. . .	102,0	110,4	86,4	96,6	111,5	64,1	123,8	136,0	97,9	100,3	107,1	
XII. . .	105,0	112,7	90,7	121,8	127,1	110,3	126,9	140,8	97,4	100,0	107,0	
1938:												
I. . .	115,5	113,3	123,3	133,0	117,7	166,6	138,2	131,4	152,6	110,3	107,8	
II. . .	128,4	111,6	159,6	127,0	119,6	143,3	141,0	126,6	171,7	127,2	108,5	
III. . .	89,8	105,7	60,3	82,0	91,4	61,3	114,7	118,1	107,5	88,1	106,4	
IV. . .	91,6	107,1	62,8	96,1	109,1	67,8	107,3	119,8	80,7	89,2	55,4	
V. . .	80,1	85,2	70,7	75,8	80,1	66,4	103,7	110,9	88,4	78,0	60,4	
VI. . .	65,3	69,3	58,0	70,6	71,0	69,8	83,1	79,8	90,0	62,5	69,5	
VII. . .	53,3	52,8	54,1	79,1	73,7	91,1	80,5	78,6	84,5	46,4	46,4	
VIII. . .	71,8	76,0	64,1	99,4	84,9	131,1	91,9	96,2	82,7	65,5	53,6	
IX. . .	77,6	94,4	46,3	85,8	74,5	110,4	82,7	98,1	50,0	75,8	97,1	
X. . .	77,6	103,3	29,9	82,3	109,7	22,4	117,0	129,9	89,5	72,4	99,0	
XI. . .	85,9	112,9	35,9	95,5	118,1	46,3	113,6	131,8	74,6	81,3	109,8	
XII. . .	91,2	110,6	56,3	108,7	121,1	81,6	129,2	143,8	97,9	84,3	104,9	
1939:												
I. . .	114,3	124,0	96,2	129,1	130,7	125,7	129,4	140,3	106,3	110,4	121,0	

¹⁾ Průměrný denní výnos. Nynější území státu. — ¹⁾ Priemerný denný výnos. Terajšie územie státu. — ¹⁾ Durchschnittlicher Tagesertrag. Jetziges Staatsgebiet.

16. Strojená hnojiva — Umelé hnojivá — Kunstdünger

Druh hnojiva Düngerart	Zásoba u výrobců Zásoba u výrobců Vorrat bei d. Produzenten	Výroba Pro- duktion	Ke spotřebě dodáno Na spotřebu dodané Für den Ver- brauch abgeg.	Zásoba u výrobců Zásoba u výrobců Vorrat bei d. Produzenten	Zásoba u dovozců Zásoba u dovozců Vorrat bei d. Importeuren	Dovoz Einfuhr	Vývoz Ausfuhr	Zásoba u dovozců Zásoba u dovozců Vorrat bei d. Importeuren	Úhrnná spotřeba*) Úhrnná spotřeba*) Gesamt- verbrauch*)
	1./VIII. 1938	1./VIII. 1938—31./X. 1938	q	q	q	q	q	q	q
A. Dusíkatá hnojiva — Dusíkaté hnojivá — Stickstoffhaltige Düngemittel	q	q	q	q	q	q	q	q	q
a) dusičnanová ¹⁾ — dusičnanové ¹⁾ — in Nitratform ¹⁾	111.163	57.439	1.417	167.185	—	—	—	—	1.418
b) amoniakální ²⁾ — amoniakální ²⁾ — in Ammoniakform ²⁾	³⁾ 243.514	178.652	153.077	268.989	—	—	549	—	152.528
B. Fosforečná hnojiva — Fosforečné hnojivá — Phosphatdüngemittel									
a) vodou rozpustná ⁴⁾ — wasserlöslich ⁴⁾	³⁾ 792.085	233.653	608.710	417.028	—	—	—	—	608.710
b) jiná ⁵⁾ — iné ⁵⁾ — sonstige ⁵⁾	³⁾ 96.079	378.450	334.414	140.115	—	994	57.897	—	277.511
C. Draselná hnojiva — Draselné hnojivá — Kalidüngemittel									
a) kaitit — Kaitit	—	—	—	—	—	46.311	—	—	46.311
b) draselná sůl 40% — draselná sol 40% — Kalisalz 40%	—	—	—	—	—	82.253	—	—	82.253
c) síran draselný — Kalisulfat	—	—	—	—	—	—	—	—	—
d) síran hořeč.-drasel. — síran hořeč.-draselný — Kalimagnesiumsulfat	—	—	—	—	—	783	—	—	783
D. Kombinovaná hnojiva ⁶⁾ — Kombinované hnojivá ⁶⁾ - Kombin. Düngemittel ⁶⁾	45.206	15.444	32.728	27.922	—	—	—	—	32.728
E. Organická hnojiva ⁷⁾ — Organické hnojivá ⁷⁾ — Organische Düngemittel ⁷⁾	³⁾ 478	1.931	833	1.576	—	7.393	—	—	8.226
	1./I. 1938	1./I. 1938—31./XII. 1938	q	q	q	q	q	q	q
A. Dusíkatá hnojiva — Dusíkaté hnojivá — Stickstoffhaltige Düngemittel	28.585	328.481	207.688	149.378	101	99.891	—	—	307.680
a) dusičnanová ¹⁾ — dusičnanové ¹⁾ — in Nitratform ¹⁾	³⁾ 194.225	759.852	³⁾ 712.766	241.311	—	26.072	2.795	—	688.564
b) amoniakální ²⁾ — amoniakální ²⁾ — in Ammoniakform ²⁾									
B. Fosforečná hnojiva — Fosforečné hnojivá — Phosphatdüngemittel									
a) vodou rozpustná ⁴⁾ — wasserlöslich ⁴⁾	³⁾ 600.626	1.282.131	1.334.776	547.981	—	122	57	—	1.334.841
b) jiná ⁵⁾ — iné ⁵⁾ — sonstige ⁵⁾	³⁾ 193.991	1.613.566	1.637.087	170.470	—	3.070	262.937	—	1.377.220
C. Draselná hnojiva — Draselné hnojivá — Kalidüngemittel									
a) kaitit — Kaitit	—	—	—	—	—	238.992	—	—	238.992
b) draselná sůl 40% — draselná sol 40% — Kalisalz 40%	—	—	—	—	—	612.060	—	—	612.060
c) síran draselný — Kalisulfat	—	—	—	—	—	7.718	—	—	7.718
d) síran hořeč.-drasel. — síran hořeč.-draselný — Kalimagnesiumsulfat	—	—	—	—	—	19.416	10	—	19.406
D. Kombinovaná hnojiva ⁶⁾ — Kombinované hnojivá ⁶⁾ - Kombin. Düngemittel ⁶⁾	35.957	107.045	116.284	26.718	—	—	—	—	116.284
E. Organická hnojiva ⁷⁾ — Organické hnojivá ⁷⁾ — Organische Düngemittel ⁷⁾	³⁾ 1.732	11.112	12.252	592	—	57.233	33	—	69.452

* Není to spotřeba hnojiv skutečně použitých v tomto období, ale jsou v ní i menší zásoby, které jsou na skladě v detailních prodejních nebo u zemědělců. — Nie je to spotřeba hnojiv skutečně upotřebených v tomto období, sú ale v nej i menšie zásoby, ktoré sú na sklade v detailných predajniach alebo u roľníkov. — Nicht Verbrauch an tatsächlich in dieser Betriebszeit verwendeten Düngemitteln, sondern auch kleinere Vorräte, die in Detailverkaufsstellen oder bei Landwirten eingelagert sind.

¹⁾ Ledek sodný přírodní (chilský), ledek sodný umělý (synthetický), ledek vápenatý, ¼ ledu ostravského a ¼ superledku semtínského. — Liadok sodný prírodný (chilský), liadok sodný umelý (synthetický), liadok vápenatý, ¼ liadku ostravského a ¼ superliadku semtínského. — Chilesalpeter, synthetischer Natronsalpeter, Kalksalpeter, ¼ des Ostrauer Salpeters u. ¼ des Semtiner Supersalpeters.

²⁾ Síran amonný, dusičnan amonný, amonné vápno, ½ ledu ostravského, ¼ superledku semtínského, dusíkaté vápno s Granazotem a močovinu. — Síran amonný, dusičnan amonný, amonné vápno, ½ liadku ostravského, ¼ superliadku semtínského, dusíkaté vápno s Granazotem a močovinu. — Ammoniumsulfat, Ammoniumnitrat, Ammoniumkalk, ½ des Ostrauer Salpeters, ¼ des Semtiner Supersalpeters, Kalkstickstoff samt Granazot und Harnstoff.

³⁾ Následkem územních změn, které se staly po 1. říjnu 1938, zůstaly v připojeném území jednak továrny i s administrativními ústředními, jednak továrny, které mají dosud administrativní ústředí na našem území. Od tovarů v připojeném území, máme data o výrobě, spotřebě a zásobě na konci období od 1./VIII. 1938 do 31./X. 1938 jen za dva měsíce (za srpen a září), za kalendářní rok 1938 jen za devět měsíců (za leden až září). Od tovarů, které i s administrativními ústředními zůstaly v připojeném území, nedostali jsme za toto výrobní období, vůbec žádná data. Následkem toho počítáme zásoba zde udaná proti konečné zásobě uveřejněné za minulé období t. j. od 1./V. 1938 do 31./VII. 1938 a kalendářní rok 1937 jest menší za uvedené čtvrtletí u dusíkatých hnojiv s dusíkem ve formě amoniakální o 29 q, u kalendářního roku 1938 o 205 q, u fosforečných hnojiv vodou rozpustných za uvedené čtvrtletí o 45.270 q u kalendářního roku o 39.850 q, u jiných fosforečných hnojiv za uvedené čtvrtletí o 4.904 q a u kalendářního roku o 5.230 q a konečně u ostatních hnojiv zvláště organických za uvedené čtvrtletí o 150 q, u kalendářního roku o 200 q. Vyše uvedené změny dlužno si také uvědomit při porovnání dat o skutečné spotřebě v tuzemsku. — Následkom územných zmien, ktoré sa staly po 1. októbri 1938, zostaly v pripojenom území jednak továrne i s administrativnými ústredňami, jednak továrne, ktoré majú dosiaľ administratívne ústredia na našom území. Od tovarů v pripojenom území, ktoré majú do dnes administratívne ústredia na našom území, máme data o výrobe, spotrebe a zásobe na konci období od 1./VIII. 1938 do 31./X. 1938 len za dva mesiace (za august a september), za kalendárny rok 1938 len za deväť mesiacov (za január až september). Od tovarů, ktoré aj s administrativnými ústredňami zostaly v pripojenom území, nedostali sme za toto výrobné obdobie vôbec nijaké dáta. Preto tu udaná počítaná zásoba proti konečnej zásobe, uverejnenej za minulé obdobie t. j. od 1./V. 1938 do 31./VII. 1938 a kalendárny rok 1937 je menšia za uvedené štvrtročie u dusíkatých hnojiv s dusíkom vo forme amoniakálnej o 29 q, u kalendárneho roku 1938 o 205 q, u fosforečných hnojiv vodou rozpustných za uvedené štvrtročie o 45.270 q, u kalendárneho roku o 39.850 q, u iných fosforečných hnojiv za uvedené štvrtročie o 4.904 q, u kalendárneho roku o 5.230 q a napokon u ostatných hnojiv zvláště organických za uvedené štvrtročie o 150 q, u kalendárneho roku o 200 q. Vyše uvedené zmeny treba si uvedomiť pri porovnávaní dát o skutočnej spotrebe v tuzemsku. — Infolge der Gebietsänderungen nach dem 1. Oktober 1938, blieben in dem angegliederten Gebiet einerseits Fabriken mit ihren administrativen Zentralen, andererseits Fabriken, deren administrative Zentralen sich auf unserem Gebiet befinden. Von den Fabriken im angegliederten Gebiet mit ihren administrativen Zentralen auf unserem Gebiet besitzen wir für die Zeit vom 1./VIII. 1938 bis 31./X. 1938 die Daten über die Erzeugung den Verbrauch und die Vorräte am 31./X. 1938 nur für zwei Monate (August und September), für das Kalenderjahr 1938 nur für 9 Monate (Jänner bis September). Von den Fabriken, die mit ihren administrativen Zentralen im angegliederten Gebiet verbleiben sind, haben wir für diese Betriebszeit überhaupt keine Daten erhalten. Infolgedessen ist hier angeführte Anfangsvorrat gegenüber dem für die vergangene Betriebszeit veröffentlichten Endvorrat, d. i. vom 1./V. 1938 bis 31./VII. 1938 sowie für das Kalenderjahr 1937 für das angeführte Vierteljahr geringer, u. zw. bei den Stickstoffdüngemitteln in Ammoniakform um 29 q, für das Kalenderjahr um 205 q, bei den wasserlöslichen Phosphordüngemitteln um 45.270 q bzw. um 39.850 q, bei den übrigen Phosphordüngemitteln um 4.904 q, bzw. um 5.230 q und endlich bei den sonstigen Düngemitteln insbesondere organische um 150 q bzw. um 200 q. Die vorstehenden Änderungen sind bei Vergleichen der Daten über den tatsächlichen Verbrauch im Inland stets zu berücksichtigen.

⁴⁾ Superfosfát kostní (animální) a superfosfát minerální. — Superfosfát kostný (animální) a superfosfát minerální. — Knochen-Superphosphat (animalisch) und mineralisches Superphosphat.

⁵⁾ Thomasova moučka, citrofosfát I, II., kostní moučky a difos. — Thomasova múčka, citrofosfát I, II., kostné múčky a difos. — Thomasmehl, Citrophosphat I, II., Knochenmehl und Difos.

⁶⁾ Nitrofos, citrofosfát amonný, fosamon A. F., citramfoska I, II., a hortus. — Nitrofos, citrofosfát amonný, fosamon A. F., citramfoska I, II., a hortus. — Nitrofos, Ammonium-Citrophosphat, Fosamon A. F., Citramfoska I, II., und Hortus.

⁷⁾ Moučka rohová, kožní, z umělého rohu a odpadky z koželuzen. — Múčka rohová, kožná, z umělého rohu a odpadky z kože-lužniarní. — Hornmehl, Lederemehl, Kunsthornmehl und Gerbereiabfälle.

⁸⁾ Od tohoto množství dlužno odpočítat 47.479 q, které jako storno zůstaly u závodů v připojeném území Německa a Polska. — Od tohoto množství treba odpočítat 47.479 q, ktoré ako storno zostaly u závodov na pripojenom území Nemecka a Polska. — Von dieser Menge sind 47.479 q abzuziehen, die als Storno bei den Betrieben in dem an Deutschland und Polen angegliederten Gebieten verbleiben sind.

